

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFAŠISTA

Broj 99 - Zagreb, 31. kolovoza 2015. godine

Javno reagiranje

**ZABRINJAVA JU
NAS
POVIJESNE
NEISTINE**

Dubrovnik

ZAŠTO NIJE BILO PARTIZANA NA MIMOHODU

Predsjedništvo SABA RH

**POKAZANA
SNAGA
HRVATSKOG
ANTIFAŠIZMA**

Savudrija

**SVEČANO
ZAVRŠENA
LJETNA
ŠKOLA MIRA**

Brezovica

**PARTIZANI
SU BILI
HRVATSKA
NARODNA
VOJSKA**

Jadovno

MJESTO POMIRENJA, A NE POTICANJA MRŽNJE

Zagreb

GRADONAČELNIK BANDIĆ POSJETIO SABA RH

♦Dogovoren nastavak dosadašnje uspješne suradnje Grada Zagreba i Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske

Gradonačelnik Grada Zagreba **Milan Bandić** je sa suradnicima *Slavkom Kojićem, Vesnom Helfrih, Gordonom Mikulićem, Ivom Sučićem i Brankom Lustigom* posjetio Savez antifašističkih boraca i antifašista RH i razgovarao o nastavku dosadašnje uspješne suradnje Saveza s Gradom Zagrebom. U razgovoru s gradonačelnikom Bandićem i njegovim suradnicima sudjelova je predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske *Franjo Habulin* sa suradnicima *Ivom Fumićem, Vinkom Šunjarom, Dragicom Lovreković, Mladenom Matijašecom i Miroslavom Kirinčićem*.

Na tom radnom susretu izraženo je obostrano zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Grada Zagreba, posebno u pogledu obilježavanja događaja i osoba koji se odnose na antifašistički pokret i na zajedničko isticanje važnosti antifašizma kao civilizacijske tekovine koju valja povezivati ponajprije sa slobodom ljudi i razvojem demokrataskih vrijednosti u cjelini.

Gradonačelnik Bandić dao je punu potporu projektu i radu Ljetne škole mira, koja se već drugu godinu zaredom održava u Kampu Veli Jože u Savudriji, a naročito podržava potrebu da se Školu osnažiti širim krugom sudionika i predavača, od kojih je svakako nezaobilazan Branko Lustig.

Gradonačelnik Milan Bandić dao je punu potporu neophodnoj adaptaciji zgrade u Hatzovoj 16, sadašnjem sjedištu Saveza. Dogovoreno je da tu zgradu, u kojoj je sjedište

Saveza od 1950., i nadalje koristi Savez antifašističkih boraca i antifašista, s time da se u vrijeme adaptacije zgrade, koja će trajati do 18 mjeseci, Savezu osigura primjereno vremeni smještaj. Nakon adaptacije (potrebno je izvršiti izmjenu krovišta, obnoviti fasadu, obnoviti stolariju i urediti interijer) Savez će dobiti obnovljenu zgradu na korištenje, s time da se u prizemlju zgrade uredi prostor za biblioteku antifašizma, antifašističke borbe i NOB-a, a u suterenu da se uredi prostor za muzejski sadržaj koji bi se odnosio na NOB, Drugi svjetski rat i antifašizam.

M. K.

Pismo Uredništvu

Priznanje župana Zlatka Komadine Glasu antifašista

Poštovani,

Upućujem priznanje cijenjenom Uredništvu lista „Glas antifašista“ na iscrpnim izvješćima s događaja organiziranih povodom obilježavanja 70 godina antifašističke borbe u cijeloj Hrvatskoj. Kroz svoje ste tekstove dokazali da je antifašizam naša baština i dio nacionalnog identiteta.

Uz želje za uspješnim radom i u budućnosti, srdačan pozdrav.

S poštovanjem,

ŽUPAN
Zlatko Komadina

Fotografije na prvoj strani: Sjednica Predsjedništva SABA RH / Brezovica - Dan antifašističke borbe

GLAS ANTIFAŠISTA – glasilo Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16,
Tel/fax: (01) 48 39 996 i 48 39 998, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr
IBAN: HR322360001101546344 (Zagrebačka banka); OIB: 78328494160; MB 03212220-000. Za izdavača: Franjo HABULIN. Uredništvo: Katica SEDMAK (glavna urednica), Bojan MIROSAVLJEV, Savan TOMAŠEVIĆ, Zvonko PETRINJAK (tehnički urednik)
e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Glas antifašista se tiska uz potporu Ministarstva branitelja.

POKAZANA SNAGA HRVATSKOG ANTIFAŠIZMA

•Brojni događaji koje je organizirao SABA RH u povodu obilježavanja 70. obljetnice pobjede nad fašizmom, odrađeni su kvalitetno i dostojanstveno uz nazočnost državnih i lokalnih tijela vlasti, pripadnika Oružanih snaga RH, braniteljskih udruga, te velikog broja građana

Informacija o aktivnostima Predsjedništva SABA RH bila je opširna i odnosila se uglavnom na razdoblje u kojem je realiziran jedan od najvažnijih zadataka za ovu godinu – obilježavanje jubilarne 70. obljetnice pobjede nad fašizmom u Republici Hrvatskoj. Prema općoj ocjeni u raspravi nedvojbeno – sve je „odrađeno“ kvalitetno i dostojanstveno, uz izuzetnu aktivnost brojnih članova antifašističkih udruga na terenu, ali i njihovih rukovodstava.

Na skupovima su sudjelovali brojni državni dužnosnici, predstavnici lokalnih tijela vlasti, pripadnici Oružanih snaga RH, braniteljskih udruga, saborski zastupnici, predstavnici vjerskih zajednica, diplomatskog zbora u RH, te znatan broj građana – među kojima i brojni mlađi. Pokazana je snaga hrvatskog antifašizma i njegovih vrijednosti kao sastavnog dijela demokratskih dostignuća Europe i Svijeta.

Predsjedništvo je raspravljalo o događajima koji su se odvijali između dvije sjednice, ukazano je na neke uočene nedorečenosti, pohvaljena je „baza“ i tako joj odano priznanje za primjerenu organizaciju i realizaciju težišnog programskog zadatka. No, ipak se, uz ocjenu obilježavanja jubileja, na dnevnom redu nashao nepotpuni dokument „Informacija“ o najvažnijim aktivnostima, a skoro dva sata se raspravljalo usvajanju zapisnika, što se rijetko događa na sjednicama bilo koje organizacije.

Jovan Vejnović upozorio je da u dokumentu nije uvrštena tradicionalna manifestacija Dan mladosti – radosti u Kumrovcu, a **Joško Ferara** zamjerio je što je izostao spomen na antifašistički skup i akademiju u Tisnom. Međutim, u dokumentu nisu navedeni ni neki drugi veći skupovi u povodu jubileja pobjede: u Slavoniji (Papuk), Cetinskoj krajini (Sinj), sjeverozapadnoj Hrvatskoj (Varaždin), Moslavini (Podgarić), Baranji (Bolman)... Sa svih tih, ali i drugih skupova izvještaje je, inače, objavio „Glas antifašista“ u posljednjem broju, posvećenom obilježavanju ovog jubileja, i tiskanom na povećanom broju stranica.

„Muke“ po zapisniku

Na sjednici se kao i na prošloj, raspravljalo o odnosu predsjednice RH

Kolinde Grabar-Kitarović prema antifašizmu, o Antifašističkoj ligi Hrvatske, izmjenama i dopunama Statuta i ostavci zamjenika predsjednika **Josipa Milata**. Sve je to uslijedilo, jer u zapisniku s prethodne sjednice zaključci o tim pitanjima, kako je ocijenjeno, nisu pravovaljano uobičišeni. **Branko Grošeta** kazao je kako „zapisnik ne može proći!“ Dodao je da je „tajnik dezavuirao odluke Predsjedništva na način da zaključke uskladjuje s dnevno-političkim potrebama“ i upitao „zašto se ne stavlja u zapisnik ono što je odraz stvarnih odluka Predsjedništva“, te predložio da se „sporni“ zaključci ponovno razmotre. **Stjepan Gomerčić** također tvrdi da se iz zapisnika ne može zaključiti koje su stvarne odluke Predsjedništva, te da navedeni zaključci ne odražavaju „raspoloženje“ sudionika u raspravi. **Dinko Tamarut** je mišljenja da „zapisnik nije vjerodostojan i autentičan“. Predlaže da se zapisnik prihvati s dodatnim obrazloženjem i novim zaključcima. **Mladen Cvetko** sugerira da se zapisnik prihvati uz rečene primjedbe, a „zaključci trebaju biti jasni i kratki“. I **Vladimir Jurić** gleda zapisnika s prošle sjednice kaže „da navedeni zaključci ne odražavaju raspravu“.

Miroslav Kirinčić (tajnik) odbio je stajališta da je kroz zapisnik „dezavuirao“ odluke Predsjedništva te tražio da se zaključci rasprave i jednoznačno utvrde. Inače, shodno Poslovniku o radu, tajnik Predsjedništva dužan je voditi zapisnik o tijeku sjednice koja se temeljem Statuta snima, a fonogram se može dati na uvid svakom članu Predsjedništva. Tajnik je dužan u roku od tri dana od održane sjednice dostaviti zapisnik članovima Predsjedništva. Međutim, mnogi sudionici su kazali kako su zapisnik dobili jedno s materijalima za sjednicu.

Kao i na prethodnoj, tako je i na ovoj sjednici, nastavljena rasprava (iako nije predviđena dnevnim redom) o relaciji predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović – SABA RH. Predsjednik **Franjo Habulin** ponovno je prokomentirao događanja od otkazivanja Predsjednici Republike pokroviteljstva obilježavanja 70. obljetnice pobjede nad fašizmom, posjet izaslanstva SABA RH Pantovčaku kada joj je upućen poziv za sudjelovanje na proslavi Dana antifašističke borbe u Brezovici. **Branko Grošeta** je upozorio

„da zbog poznatog odnosa Predsjednice Republike prema antifašizmu mi imamo probleme na terenu“ i upitao se „kako smo imali obraza ići kod nje?“ Oštro je upozorio i predložio: „Dok ne vrati Titu bistu na Pantovčak – nećemo je zvati na naše svečanosti!“ **Marinko Vlašić** također smatra da „mi ne trebamo prihvati nikakvo pokroviteljstvo Predsjednice Republike dok ne vrati Titovu bistu na Pantovčak“. Zamjerio je predsjednici RH Kolindi Grabar-Kitarović što u svom govoru u Brezovici ni jednom riječu nije spomenula Tita.

Predsjednica Republike u Brezovici i Istri

Iako se o povratku Titove biste otvorila rasprava, jasno je da o tome nema zbora. Treba biti realan: izlaganje Kolinde Grabar-Kitarović u Brezovici bilo je korektno. Ako već govorimo o činjenicama, radi povijesne istine mora se upozoriti i na to da je Predsjednica izrekla da je general **Janko Bobetko** bio „pripadnik Prvog partizanskog odreda“, iako to nije točno. To isto je kazao i **Ivo Žinić**, sisačko-moslavački župan, ali i lani **Dragica Zgrebec**, potpredsjednica Hrvatskog sabora. Dakle, u dokumentima u popisu članova Prvog partizanskog odreda ne stoji ime generala Janka Bobetka, iako je on bio antifašistički borac, a pripadao je i antifašističkoj obitelji, u kojoj su, posebno njegova braća, bili istaknuti borci na odgovornim dužnostima u NOB-u i položoli svoje živote u borbi za slobodu.

Damir Jašarević je bio rezolutan: „Dok nema povratka Titove biste na Pantovčak, nema razgovora s Predsjednicom Republike!“ **Ratko Maričić** mišljenja je da „izbacivanje Titove biste znači i izbacivanje antifašizma danas, a kasnije i iz Ustava“. Dodao je da „ako Kolinda Grabar-Kitarović ne priznaje Tita, ne priznaje ni hrvatski antifašizam“. **Josip Milat** istaknuo je kako najprije nije imao nakanu ići s izaslanstvom SABA RH na Pantovčak, no „dobro je da sam otišao“. Izrazio je nazdovoljstvo što u „Glasu“ nije objavljen tekst s prijema kod Predsjednice Republike koji je SABA RH trebao uputiti javnosti, i upitao zašto taj

Sjednica Predsjedništva SABA RH

tekst nije dostavljen Uredništvu Glasa, nego je tiskana Hinina informacija.

Tomislav Ravnić je na sjednici istaknuo da smo „mi otvoreni za dijalog i da smo obnovili naše stavove u susretu s predsjednicom RH“. Dodao je da je u međuvremenu Kolinda Grabar-Kitarović sudjelovala na svečanosti u Pazinu i govorila je pored Titove biste, dočekana s pjesmom „Bella ciao“.

Cinjenica je da Predsjednica Republike zna za stajališta SABA RH i naše nezadovoljstvo micanjem Titove biste iz njezina Ureda, jer je i na prošloj sjednici Predsjedništva zaključeno da su „Tito i antifašizam nedjeljivi“, te da očekujemo potporu Predsjednice Republike u „poticanju zakonodavne i izvršne vlasti na poduzimanju konkretnih akcija kako bi udruge, zajednice i Savez, koji baštine hrvatski antifašizam, dobili društveni status koji im kao civilizacijskim vrijednostima i pripada“.

Potrebno je i nadalje se zauzimati za naša stajališta, odgovorno i na demokratski način i kritički i objektivno sagledavati hrvatsku društvenu stvarnost. SABA RH nije neprikosnoveni arbitar u davanju mišljenja i ocjena o (ne)djelovanju subjekata političke moći u Hrvatskoj. Valja energično ustrajati u obrani antifašističkih vrijednosti i antifašističke borbe i onih koji su je vodili, uključujući i Tita. Bez strasti i emocija nužni su mudri potези SABA RH u daljnjoj komunikaciji s Predsjednicom Republike. SABA RH ne odustaje od svojih programskih zadataka u nadi da će s demokratski izabranom Predsjednicom Republike, nakon stano-vite napetosti doći do „otopljavanja“.

Iako se na prethodnoj sjednici raspravljalo o statusu SABA RH u odnosu na Antifašističku ligu Hrvatske, izmjenama i dopunama Statuta, te o pisanoj ostavci zamjenika predsjednika Josipa

Milata – ponovo su se ta pitanja našla na dnevnom redu.

„Hrvatska domovinska vojska“ nije postojala

Krešimir Sršen je inzistirao da se u Dnevni red uvrsti nova točka u sklopu koje bi se razgovaralo o terminu Hrvatska domovinska vojska i članku 80. Zakona o mirovinskom osiguranju te tražio da se uputi zahtjev Ustavnom судu RH za ocjenom ustavnosti termina „Hrvatska domovinska vojska“. Također je rekao da treba uputiti i zahtjev državnom odvjetniku za pokretanje odgovornosti za isplate mirovina pripadnicima Hrvatske domovinske vojske temeljem Zakona o mirovinskom osiguranju. ZUABA Splitsko-dalmatinske županije nedavno je reagirala priopćenjem, u kojem ističe: „Zastupnički dom Sabora RH, u listopadu 1993. godine, donio je Izmjenu i dopunu Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju kojom se utemeljuje i ozakonjuje „Hrvatska domovinska vojska“ (od 17.4.1941. do 15.5.1945.), radni staž u dvostrukom trajanju, odnosno u zaroobljeništvu tokom rata i nakon 16.5.1945. godine do otpuštanja iz zaroobljeništva. Sa svih aspekata, utemeljenje i ozakonjenje naziva nepostojeće vojske je povijesno-znanstveni falsifikat koji je neodrživ i protivan načelima Ustava RH“. Po podacima HZMO-a, broj korisnika tih mirovina u 90-ima neprekidno je rastao. Iako je u obrazloženju Zakona iz 1993. rečeno da će ih zbog poodmakle dobiti najviše šest tisuća, njihov se broj 1999. godine popeo na 34.090. Aktualni podaci HZMO-a navode da ih je na kraju ožujka 2015. godine bilo 8.995.

Franjo Habulin je informirao članove Predsjedništva da je osnovana Radna

grupa za utvrđivanje utemeljenosti termina „Hrvatska domovinska vojska“ s povijesnog i pravnog gledišta kako bi se na temelju toga pokrenula ocjena ustavnosti Zakona o mirovinskom osiguranju.

Govoreći o narednim zadacima SABA RH, podsjetio je da je pred nama, od većih događanja još obilježavanje Dana ustanka naroda Hrvatske u Srbu i obilježavanje Pazinskih odluka, te Ljetna škola mira, koja je otpočela s radom 4. srpnja.

Tijekom rada Predsjedništva u raspravi po određenim pitanjima sudjelovali su i Mladen Matijašec, Nikola Opačić, Darko Fanuko i Lazo Đokić.

Novi zaključci – jasniji i precizniji

Zaključeno je da se zapisnik sa 4. sjednice Predsjedništva ne prihvata. Novi zaključak (umjesto ranijeg iz točke 7) glasi: Savez antifašističkih boraca i antifašista RH, kao samostalna i neovisna organizacija, podržava rad Antifašističke lige Hrvatske na promicanju antifašističkih ideja i aktivnosti. SABA RH surađivat će s Antifašističkom ligom samo na pitanjima od zajedničkog interesa.

Umjesto zaključka u točki 10, unosi se novi: Budući da je zamjenika predsjednika izabrao Skupština SABA RH, Predsjedništvo nije nadležno za prihvatanje ostavke Josipa Milata, jer je ta odluka u nadležnosti Skupštine. Predlaže se da predsjednik i potpredsjednici SABA RH razgovaraju sa zamjenikom predsjednika Milatom o pitanjima koje je on naznačio u svom podnesku ostavke.

Novi je zaključak (umjesto ranijeg u točki 11): Podržava se oduzimanje Predsjednici Republike Hrvatske pokroviteljstva nad obilježavanjem 70. obljetnice pobjede nad fašizmom s tim da se suradnja SABA RH s Predsjednicom Republike temelji isključivo na protokolarnim kontaktima. Buduća suradnja SABA RH s Predsjednicom RH mora se temeljiti na pozitivnim odnosima Predsjednice prema antifašizmu i antifašističkim organizacijama.

Zaključeno je i da se članovima Predsjedništva dostavi važeći Statut SABA RH, usvojen na Skupštini 7. prosinca 2013. godine, s pozivom da se do 24. srpnja dostave primjedbe i prijedlozi, kako bi se sačinio konačni prijedloga Statuta koji bi se dostavio u organizacije SABA RH na raspravu do konca kolovoza, a potom Skupštini SABA RH predložilo donošenje novog teksta Statuta sredinom rujna.

R. I.

GLAS
ANTIFASISTA

Današnja Hrvatska ne bi postojala bez borbe partizana

•Središnja svečanost u povodu obilježavanje Dan antifašističke borbe održana je u šumi Brezovici kod Siska, u spomen na 22. lipnja 1941. godine kada je na tom mjestu osnovan Sisački partizanski odred, prva naoružana antifašistička postrojba u Hrvatskoj i okupiranoj Europi u Drugom svjetskom ratu

U Spomen-parku Brezovica vijence su položili predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović, premijer Zoran Milanović, potpredsjednica Hrvatskog sabora Dragica Zgrebec, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, izaslanstva HAZU-a, veleposlanstava u RH, Sisačko-moslavačke županije i Grada Siska, te Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH i brojni drugi.

Franjo Habulin:

Većina hrvatskog naroda bila je protiv zločinačkog režima NDH

Svečanost je u ime organizatora otvorio **Franjo Habulin** predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske koji je nakon pozdravnih riječi rekao:

„Ustanak u Hrvatskoj nije se dogodio slučajno i stihjski. Još na Petoj zemaljskoj konferenciji 1940. godine u Dubravi, donesena je odluka o pokretanju oslobođilačkog rata u slučaju napada nacističke Njemačke i fašističke Italije na Jugoslaviju. U kratkom razdoblju koje je prethodilo novom svjetskom ratu, Komunistička partija, vođena Josipom Brozom Titom, postala je sposobna da kao jedina politička snaga pokrene narod na oružanu borbu protiv okupatora. Dobro je poznato da su se sve građanske političke partije poslije okupacije Hrvatske ili pasivizirale ili prihvatile okupaciju, ustaški poredak i NDH. Činjenica je da su jedino komunisti imali hrabrosti i viziju da pokrenu ustanak i da ga artikuliraju kroz parole bratstva i jedinstva, jednakosti i ravnopravnosti naroda i narodnosti. Time su se suprotstavili ideji o međunarodnom sukobu Hrvata i Srba, u interesu okupatora. Bez te vizije ne bi bilo ni pobjede. Ne znači da su antifašizam i komunizam isto. Točno je da su svi komunisti bili antifašisti, ali je točno i to da svi antifašisti nisu bili i komunisti. Odlazak sisačkih komunista u šumu Brezovica, 22. lipnja 1941. godine i formiranje Partizanskog odreda bio je izraz opredjeljenja većine hrvatskog naroda koji se nije mirio s okupacijom i zločinačkim režimom NDH. Taj režim prihvatio je nacifašističku ideologiju u čijem programu je bila politika više rase, rasni genocidni zakoni, strahovlada, teror, ubojstva, deportacije u koncentracione logore i osvajački poduhvati za životni prostor.

Titova doktrina vođenja oružane bor-

be dovela je do pojave novog, jugoslavenskog ratišta u okviru općih napora zemalja antifašističke koalicije, u borbi protiv sila osovine.

Na to danas možemo biti ponosni kao na izuzetan doprinos hrvatskog naroda u NOB i pobjedi nad fašizmom.

Danas, 74 godine poslije, moramo upozoriti na nastojanja ekstremne desnice da Hrvatsku gurne na gubitničku stranu u Drugom svjetskom ratu i na minoriziranje uloge Narodnooslobodilačke vojske u konačnoj pobjedi nad fašizmom.

Moramo ukazati na iscrtavanje kukastih križeva, ustaškog znakovlja i ustaških pozdrava na nogometnim utakmicama. Moramo ukazati da se u školama ne uči, ili ne u dovoljnoj mjeri, povijest vezana uz Drugi svjetski rat, odnosno NOB, da su knjižnice ispraznjene od antifašističkih sadržaja, bili oni literarni ili stručno-povijesni, i na 3000 porušenih spomenika podignutih herojima i žrtvama NOB-a.

Moramo ukazati da se u crkvama služe mise za ustaške zločince, a ne za njihove žrtve i na sustavne napade na lik i djelo maršala Tita i pripadnike NOB-a.

Sve je to u službi revizije povijesti, veličanja propale NDH, i rehabilitacije njene kvisilinske vojske, danas nazivane „Hrvatska domovinska vojska“ koja nikad nije nosila takav naziv.

Godinama upozoravamo na te negativne pojave koje izazivaju podjele i mržnju u hrvatskom društву. I nije bilo dovoljno reakcije šire društvene zajednice, do iscrtavanja kukastog križa na travnjaku Hajdukovog stadiona. Ta slika obišla je svijet. Napravila je štetu hrvatskom nogometu i čitavoj RH. Sada su sve stranke našle za shodno, da osude taj čin, da se ograde od njega i da izraze svoje antifašističko opredjeljenje. Kasne u tome. Ovo nije izraz huliganskog nestašluka, već dobro isplanirana akcija višegodišnjeg fašističkog djelovanja. Krajnje je vrijeme da se u Hrvatskoj pokrenu sve demokratske snage, od HAZU, javnih, kulturnih radnika, institucija vlasti, stranaka i udruga civilnog društva, da osude djelovanje ekstremne desnice, koja ima sve karakteristike povijesnog fašizma te da se konačno počne primjenjivati zakon, koji je vezan uz tu problematiku.“

Kristina Ikić Baniček:

Ispravni put u tom trenutku nudila je samo zvijezda petokraka

Uime domaćina skup je pozdravila Kristina Ikić Baniček, gradačelnica Siska i naglasila da je „prije točno 74 godine grupa nevjerljivo hrabrih, uglavnom vrlo mlađih ljudi, krenula odavde, ispod Debelog Briješta, na put koji je tragično završio za većinu njih, na put za koji su znali da ih vodi u pogibelj, ali na put za koji su svi oni duboko u sebi znali da je jedini ispravan, jedini mogući.

Kada su se postrojavali, sigurna sam da nitko od njih nije razmišljao hoće li 74 godine kasnije na to isto mjesto doći itko da ih se prisjeti, da se sjeti njihove žrtve. Sigurno tada nisu razbijali glavu o svojoj povjesnoj ulozi jer su imali druge brige na pameti. Svojim činom oni su se usudili suprotstaviti najvećoj vojnoj sili koju je svijet ikada vidio. Usudili su se suprotstaviti toliko moćnom i zastrašujućem neprijatelju kojem su se u to vrijeme predavali i znatno veći i moćniji narodi. Da je Hrvatska u drugom svjetskom ratu učinila samo tu jednu, jedinu stvar, da

je samo prva među okupiranim državama Europe moćnom ratnom stroju nacizma rekla NE, bilo bi to dovoljno da nas se kao narod svrsta među antifašiste, među sve one koji su bili spremni oduprijeti se zlu i dotad nezamislivoj sili. Međutim, mi danas dobro znamo da je žrtva koju su podnjeli da bi i Hrvatska bila svrstana među države antifašističke koalicije, bila neusporedivo veća jer većina njih nije dočekala kraj rata živa.

Tu žrtvu su podnjeli pod simbolom koji im je tada jedini služio kao moralni kompas za razlikovanje dobra i zla. Učinili su to kao komunisti sa crvenom zvijezdom peterokrakom na čelu, petokrakom koja je bila simbol njihove spremnosti da se žrtvuju za nešto veće od njih, za nešto vrjednije čak i od njihovih života. U to vrijeme su u moralnom glavinjanju zapeli mnogi čelnici europskih država, pa tako i do tadašnji predstavnici i vođe hrvatskog naroda, ali zahvaljujući Vladu Janiću Capi i najboljim mlađim ljudima koji

su u tom trenutku živjeli u Sisku, Sisak prvi, a potom Dalmacija, Banija i cijela Hrvatska, odabrali su svjetlo i ispravni put koji im je u tom trenutku nudila samo zvijezda petokraka.

Antifašizma bez crvene zvijezde ne bi bilo i danas smo prisiljeni, iz pijeteća i sjećanja na njih, to ovdje ponoviti i jasno reći. Revolucionari svih boja i svih odora pokušavaju učiniti sve da tu istinu sakriju, relativiziraju. Ako u tome uspiju, mi kao narod gubimo svoj identitet i svoje temeljno antifašističko i demokratsko usmjerjenje. Mi smo slobodna i suverena država jer smo i 1941. i 1991. izabrali teži, ali ispravni put i jer smo jednako 1941. kao '91. znali prepoznati što je moralno ispravno i kojim putem moramo krenuti. Zato je ovo naše okupljanje iz godine u godinu zalog njima da nikada nismo skrenuli s njihovog puta i da i danas dobro znamo koji je pravi put, put koji su nam oni zacrtali.

Smrt fašizmu – sloboda narodu!“

Ivo Žinić:

Suprotstavili su se okupaciji, zločinu i nepravdi

Ivo Žinić, Sisačko-moslavački župan govoreći na skupu, rekao je: „Drago mi je, kao županu Sisačko-moslavačke županije, što vas u ovom trenutku mogu pozdraviti na tradicionalnom skupu u šumi Brezovica, kada obilježavamo Dan antifašističke borbe, sjećajući se Prvog partizanskog sisačkog odreda koji je osnovan na današnji dan prije 74 godine, 22. lipnja 1941.

Podsjetit će vas kako Sisačko-moslavačka županija i grad hrvatskih pobjeda Sisak u mjesecu lipnju slave nekoliko važnih povijesnih događaja: pobedu nad Turcima 22. lipnja 1593. godine, potom osnivanje Prvog partizanskog odreda 22. lipnja 1941. godine, te obljetnicu osnivanja 57. samostalnog bataljuna Hrvatske vojske, jedne od prvih dragovoljačkih postrojbi u Domovinskom ratu na tlu Republike Hrvatske koja je 23. lipnja 1991. imala prvo postrojavanje u Sisku, da bi iste večeri, pedesetak pripadnika izašlo na položaje u Sunji.

Često puta, a povijest je to dokazala, nesklon usud, toliko tipičan za ove krajeve, dovodio nas je na rub opstanka. Unatoč svemu mi smo opstali.

Danas se prisjećamo osnutka prve

naoružane antifašističke postrojbe u Hrvatskoj i uopće na ovim prostorima, na njezine borce, kojima je prvi zapovjednik bio Vladimir Janić Capo. Pripadnik odreda bio je i pokojni general Hrvatske vojske Janko Bobetko.

Tako je na početku Drugog svjetskog rata grupa hrabrih ljudi ustala protiv najvećeg zla 20. stoljeća, protiv fašizma koji je svojom pogubnom ideologijom ugrozio civilizacijske i povijesne tekovine čovječanstva. Suprotstavili su se okupaciji, zločinu i nepravdi.

Osnivanje Sisačkog partizanskog odreda označilo je početak organizirane antifašističke borbe u Hrvatskoj, u kojoj je aktivno sudjelovalo više tisuća hrvatskih građana. Prije većine europskih zemalja, pokazali ste kako se pruža otpor onima koji šire mržnju, fašizam i smrt.

Ne smije se zaboraviti važnost pokreta koji se suprotstavio fašističkom režimu s nadom i vjerom u pravednost i spoznajom o neizbjegljivosti borbe.

Hrvatska je, u odnosu na broj stanovnika, imala jedan od najsnažnijih antifašističkih pokreta.

Mnogi od vas, koji ste danas ovdje,

znaju kako je bilo teško suprotstaviti se fašizmu i izboriti slobodu. Mi se moramo sjećati otpora fašizmu i borbe za slobodu, demokraciju i jednakost. Moramo čuvati osjećaj poštovanja za žrtve koje su od prvih dana ustanka podnjeli antifašistički borci, kao i za sve nevine žrtve koje su pale u tom ratu. Žalimo za svim žrtvama, ali posebno poštovanje iskazujemo onima koji su položili svoje živote u borbi za slobodu Hrvatske protiv fašizma.

Imati svoju državu i živjeti u slobodi najveće su vrijednosti svakoga naroda, a Republika Hrvatska koja je stvorena u Domovinskom ratu ima antifašizam kao dio svoga identiteta.

Hrvatska je Europskoj uniji, ponosno i dostojanstveno, donijela kulturno i povijesno nasljeđe, hrvatski jezik, poruke mira, tolerancije i tisućljetnu prošlost. Upravo na tim temeljima Hrvatska će i dalje graditi svoju budućnost.

Na kraju svim antifašističkim borcima i antifašistima, žiteljima Sisačko-moslavačke županije i cijele Hrvatske čestitam Dan antifašističke borbe i dan sjećanja na Prvi sisački partizanski odred!“

Henrik Ofstad:

Danas je važnije nego ikad prisjetiti se i učiti iz povijesti

Uime zemalja Antifašističke koalicije svečanost je pozdravio **Henrik Ofstad**, veleposlanik Kraljevine Norveške.

„Velika mi je čast obratiti vam se u ime država saveznica drugog svjetskog rata, obilježavajući i uspostavljenje prve jedinice protifašističkog otpora u okupiranoj Jugoslaviji tijekom tog rata, upravo ovdje u Brezovici, točno prije 74 godine. Jedinica pokreta otpora brojila je 79 članova. Samo je njih 38 preživjelo rat. Ovdje odajemo priznanje borbi njezinih pripadnika u borbi protiv fašista te iskazujemo počast onima koji su položili svoje životne za bolji svijet.

Partizanski pokret u ovom dijelu Europe bio je dio paneuropskog i čak svjetskog pokreta protiv brutalnog uvođenja najužasnijeg političkog sustava kojeg je suvremeni svijet ikada iskusio. Nacistička ideologija bila je i još uvijek počiva na zamisli kako su neki ljudi rođeni superiorniji u odnosu na druge - Židovi, Romi, Slaveni, nisu zaslužili živjeti, kao

ni homoseksualci te osobe s intelektualnim i tjelesnim poteškoćama, i na koncu svi, koji su izražavali otpor protiv nacističkog sustava.

Nijedna druga ideologija nije imala u političkom programu uništenje cijelog stanovništva, dužni smo to razumjeti, kako se to isto više ne bi ponovilo.

Danas, 70 godina po svršetku Drugog svjetskog rata, sretni smo što živimo slobodnu, demokratsku Europu, onu Europu kakvoj su težili Schuman, De Gaulle i Adenauer. Većina europskih zemalja jesu članice Europske unije ili istomišljeničkih organizacija, dijele iste vrijednosti i nade, vrijednosti koje ne možemo uzimati zdravo za gotovo, ako ih ne njegujemo u dnevnoj politici.

Dok danas promatramo Europu pred izazovom migracije, gospodarske stagnacije, važnije je nego ikada, prisjetiti se i učiti iz povijesti. I zamisao kako su neki ljudi rođeni superiorniji nego drugi je još uvijek prisutna. Duboko

potresan kao i događaj kad su norveški neonacisti ubili 67 mladih ljudi iz organizacije Mladeži socijaldemokrata u mojoj domovini 2011. Ili nevjerojatno neugodan događaj kada je osvanula ucrstana svastika na nogometnom igralištu Hajdukovog stadiona Poljud u Splitu.

Teško je sprječiti ove radnje, ali moramo uvjek, opetovanju, svijetu prenosići jasnu poruku kako radnje poput ovih nisu samo kažnjive, one se zasnivaju na apsolutno neprihvatljivim zamislima.

U oba moja primjera reakcije najviših državnih tijela vlasti bile su promptne i kristalno jasne. Ovo je važno. Dužni smo se očitovati zbog tolikih milijuna ljudi, stradalih u borbi protiv nacizma i fašizma. Dugujemo isto našoj djeci i unucima, čiji roditelji, koji su živjeli u vrijeme tadašnjega rata, nisu živi da bi im mogli kazivati priče na koji su način nacisti utjecali na živote ljudi prije dvije generacije. Oprostit ćemo, ali nikada zaboraviti!

Zoran Milanović:

Partizani su bili hrvatska narodna vojska

Skupu se potom obratio premijer **Zoran Milanović**:

„Današnji datum je blagdan svake godine. Mi smo ove godine obilježavali i 70. godišnjicu pobjede nad fašizmom, 70. godišnjicu pobjede antifašističke koalicije. To je obljetnica. Međutim, Hrvatska odlukom zakonodavnog tijela već više od dva desetljeća ovaj dan svake godine uzastopce obilježava kao Dan antifašizma, kao dan ustanka. Prije više od 20 godina tako je odlučio Hrvatski sabor, tako je odlučio prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman, i sam partizan, i sam član KPH od 1942. godine, što nikada u svom životu, javnom djelovanju, nije zanijekao niti se toga stadio. To su činjenice. Ja govorim ovdje danas manje emocijama, a više glasom razuma. Našu povijest, svoju povijest ne možemo mijenjati. Ustanak 1941. godine u Hrvatskoj bio je sve, samo ne jednostavan. Ovdje su se prije točno 74 godine, 22. lipnja, na dan napada Hitlera na Sovjetski savez, na dan kada je Hitler prekršio Sporazum o nenapadanju, sisački komunisti samoinicijativno povukli u šumu i s namjerom da dignu ustanak i s namjerom da ne padnu u ruke svojim krvnicima. To su činjenice. To nije bio narodni ustanak. Jer pre malo je ljudi u

snimac: J. Kota

njemu sudjelovalo. Ali je bio legitiman ustanak jedinih koji su u tom trenutku bili spremni reći – ne. Napravili su to na svoju ruku. Čak i prije nego što je to službeno učinila KPH koja je bila dio Kominterne i koja je slušala upute Moskve. Ljudi, to je hrvatska povijest. Moramo je

gledati otvorenim očima. I o njoj otvoreno razgovarati i svoju djecu i mlade ne indoktrinirati, nego ih tjerati da misle i postavljaju pitanja.

Bilo je sjajnih stvari na koje možemo biti ponosni. Ovdje je na početku danas rečeno da je to bio prvi odred u ovom

dijelu Europe. Vjerojatno nehotice. Ne, to je bilo jedinstveno u Europi. Toga nigdje u Europi nije bilo. Kao što ni pokreta protiv fašizma, nacizma, i domaćih izdajnika, kod nas ustaša, nigdje nije bilo, kao što je bilo u Hrvatskoj.

Razina, proporcija, razmjeri sudjelovanja naroda u toj borbi, daju puno pravo toj vojsci da se zove Hrvatska vojska, Hrvatska narodna vojska, Hrvatska partizanska vojska, partizani Hrvatske, sastavljeni od svih naroda Hrvatske, prije svega Hrvata, a u velikoj mjeri i Srba.

Ovdje su 1941.godine, njih 20-ak, koliko ih se ovdje skupilo tog dana, pa onda pripadnici prvog odreda, njih 80-ak, bili uglavnom Hrvati. To ne volimo prebrojavati. Ali je to činjenica. Taj odred nije dugo funkcionirao, jer nije ni mogao. Već u rujnu 1941.godine bio je vojno pritisnut od jačih od sebe, od ustaša iz Siska, i morali su se povući na Baniju, na Banovinu. Tamo su se zdržali s lokalnim Srbima, koji su tada već mjesecima trpjeli i jedva preživljivali ustaški zulum, teror i ratne zločine. I to sjedinjenje, ta veza Hrvata i Srba i komunista, srpskog naroda, sirotinje, je dovela do toga da na Baniji, pa i na Kordunu, pokret bude masovan, narodni, partizanski, ne četnički, i da dođe do jednog borbenog jedinstva dvaju naroda, prije svega, Hrvata i Srba, u borbi za slobodu.

To su također stvari koje su povijesne činjenice. Idemo razgovarati o tome. Možda netko ne misli da je to točno. Jer

to su užasno važne stvari zbog kojih je Hrvatska na kraju Drugog svjetskog rata završila ne na pobjedničkoj, to je manje važno, nego na pravoj strani, jer ta prava strana je moralna pobijediti.

Dobro je moralno pobijediti zlo i Hrvati su uvijek bili na pravoj strani, na strani dobra, što naravno ne znači da su rođeni bolji, da su rođeni superiorniji, jer nisu. Ali da su birali pravi put, da su birali teži put i 1941.godine i 1991.godine k'o što je danas ovdje već rečeno, to je činjenica. Hrvatski put je bio teži put, zadnjih stotinu godina je bio teži put, i sve što smo dobili i zaradili, zaradili smo sami bez kredita, bez popusta, i na to imamo pravo. To je naša pravda i naša pravica i partizanski pokret je u tome igrao povijesno neprocjenjivu ulogu.

A kako je moglo biti? Prije tjedan dana prolazio sam kroz Plitvice i prošao kroz Rakovici. Svima vam je poznata Rakovička buna 1871. godine koju je vodio Eugen Kvaternik, Eugen Kvaternik, tadašnji pravaš među Krajišnicima, pred rasformiranje Vojne krajine, pod geslom: Borba protiv tuđinske vlasti. Tada je to grubo nazvano „švapsko-madaronska vlast“.

Dakle, narod ovih prostora, narod koji je ovdje živio, dijelio sudbinu, koji je bio naoružan, koji je branio granicu od Otomana, od imperija koji je prijetio našoj kulturi i civilizaciji, taj narod je 1871.godine bez razlike u vjeri, i katolički i pravoslavni svećenici zajedno, ustao, i nažalost, loše završio.

Dugo nam je trebalo da naučimo tu osnovnu lekciju povijesti i suživota, a to je da živimo ovdje zajedno, da dijelimo sudbinu zajedno, da je ovo država hrvatskog naroda i hrvatska država, da u njoj sve manjine, pa i najbrojnija srpska manjina, imaju sva prava, da poštuju ovu državu, da je vole, da je grade, da je njeguju. I da je ovo naša država, a ne ona država iz 1941. godine. To nije naša država. I nikada nije bila.

Za kraj reći ču i ovo - ponovit ču: povijest ne možemo mijenjati. Ovo stoljeće su, po značaju i utjecaju u političkom životu Hrvatske, obilježila tri čovjeka - Stjepan Radić, Josip Broz Tito i Franjo Tuđman.

I reći ču opet, kom krivo, kom pravo, ono što je bilo 1945. ne može se usporediti s onim što je bilo 1991. ili 2001. godine. Svatko dobromjeran to zna, svatko dobromjeran će to reći svojoj djeci, ali temeljna poruka ostaje - Hrvatska danas je moderna, demokratska država u kojoj vlada pravo, u kojoj vladaju prava svih njezinih građana, bez obzira na njihovu nacionalnost, bez obzira na njihovo rođenje. Ta Hrvatska teško da bi postojala bez partizana, bez tadašnjeg vodstva partizanskog pokreta, ta država nikako ne bi postojala bez hrvatskih branitelja i bez onih koji su je 1991. godine nesebično poveli u pobjedu.

Živjela moderna Hrvatska, živio hrvatski antifašizam! Volimo i gradimo svoju Hrvatsku, ovu našu današnju Hrvatsku!"

Dragica Zgrebec: Antifašistički pokret nije bio komunistički nego svenarodni

Dragica Zgrebec, potpredsjednica Hrvatskog sabora govorila je na skupu u Brezovici.

„Cijenjene antifašistkinje i antifašisti, zahvaljujem što njegujete hrvatsku antifašističku prošlost i tradiciju, obilježavajući značajne datume iz NOP. Današnji datum Hrvatska obilježava kao Dan antifašističke borbe sjećanjem na formiranje prvog partizanskog odreda, upravo ovdje, u Brezovici. Nakon napada sila osovine na Kraljevinu Jugoslaviju, njezinu brzu kapitulaciju, na Musolinijevo inzistiranje organizacija i kontrola vlasti u novoosnovanoj NDH povjerenja je ustaškom pokretu.

Fašistički karakter ustaškog pokreta ogleda se u težnji za stvaranjem etnički čiste države, što je rezultiralo donošenjem rasnih zakona i progonom, zatvaranjem i ubijanjem Židova,

Roma, Srba i Hrvata i drugih koji nisu podržavali ustaški režim.

Ali takvoj politici suprotstavio se veliki broj Hrvata, uključujući se u antifašistički pokret i oružanu borbu, protiv fašističkog okupatora i domaće mario-netske vlasti.

Antifašizam kao pokret, pojавio se u gotovo svim europskim zemljama. Okupljaо je različite političke opcije, demokrate, socijaldemokrate, liberalne, demokršćane, socijaliste, komuniste.

Komunisti su se vrlo brzo uključili u antifašistički pokret na temelju zaključka Kominterne. Antifašistički pokret u Jugoslaviji i Hrvatskoj vodili su komunisti. I to nije moguće zanijekati. Ali pokret nije bio komunistički, već svenarodni, jer je samo takav mogao mobilizirati ljudi, da se odupru moćnijoj, organiziranoj i opremljenoj vojnoj sili.

Antifašizam treba shvatiti kao po-

kret protiv fašizma i nacizma, pokret utemeljen na najvišim demokratskim načelima i negaciji ideooloških postavki nacizma i fašizma. U Drugom svjetskom ratu, u državama antifašističke koalicije prerasta u državnu politiku radi očuvanja nezavisnosti, nasuprot fašističkim posezanjima za njihovom teritorijima.

U poslijeratnoj Europi pojam antifašizma postao je višezačan, često bitno određen konkretnom političkom situacijom. U zapadnoeuropskim demokracijama antifašizam postaje ideoološki temelj za dosljedno suprotstavljanje svim oblicima rasizma, ksenofobije i antisemitizma. U komunističkim zemljama antifašizam postaje nedodirljiva ideologija koja pozitivno legitimira svaku ratnu i poratnu djelatnost komunističkih vlasti. Da je antifašizam temelj nove hrvatske države zapisano je u hrvatskom

Ustavu. U izvorišnim osnovama Ustava pobrojane su povijesne činjenice na kojima počiva pravo hrvatskog naroda na punu državnu suverenost. Jedna od njih je u uspostavi temelja državne suverenosti u razdoblju Drugog svjetskog rata izražena nasuprot proglašenju NDH 1941., u odlukama ZAVNOH-a 1943., a potom u Ustavu NR Hrvatske 1947.

Pred povjesničarima je još uvijek težak i odgovoran zadatak da u društvu, ideologijama ostrašćenog jednog

dijela, činjenicama i objektivnim vrednovanjem događaja iz Drugog svjetskog rata, njegovom poraću, unesu glas razuma i svijest da je antifašizam jedna od najvećih vrednota hrvatske povijesti.

Umjesto govora mržnje i neofašističkih ispada, koji postoje u javnom prostoru, potreban je govor razuma. A u Hrvatskom saboru se progovorilo govorom razuma, kada je 13. lipnja 2005. godine povodom 60. obljetnice pobje-

de nad fašizmom usvojena Deklaracija o antifašizmu. Europske zemlje znaju se nositi s pojavnama neonacizma i neofašizma. Takve pojave nailaze na opću i kaznenu osudu svih relevantnih dijelova društva. I u Hrvatskoj veličanje ustašta i NDH, makar i u sporadičnim primjerima, mora naići na osudu politike, medija, civilnih udruga i građana. Svoju sreću trebamo graditi na svjetlim primjerima svoje prošlosti, s pogledom na budućnost.“

Kolinda Grabar-Kitarović: Ovdje je bio početak borbe za oslobođenje Hrvatske od okupacije

Na svečanosti u Brezovici posljednja je govorila predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović:

„Stara je istina da je povijest učiteljica života. No ona to može biti samo ako znamo i prihvaćamo povijesnu istinu utemeljenu na činjenicama. Svaki narod ima datume i mjesta koji tu povijesnu istinu sažimaju. Tako današnji dan i ovo mjesto - 22. lipnja u šumi Brezovica - simbolično sažimaju povijest antifašističke borbe u Hrvatskoj kao jedne od važnih etapa našega povijesnog hoda ka slobodi i neovisnosti.

Povijesna je istina da su upravo hrvatski komunisti sisackog kraja na dan njemačkog napada na Sovjetski savez pokrenuli ustank u Hrvatskoj. Bio je to početak borbe za oslobođenje Hrvatske od okupacije kojoj je ustaški režim pružao podršku u ime ostvarenja hrvatske države, kompromitirajući je međutim predajom dijela povijesnih hrvatskih krajeva okupacijskim silama, te zločinima i progonima na rasnoj i političkoj osnovi. To su povijesne činjenice koje danas, 74 godine od spomenutog događaja, možemo i moramo ustvrditi bez ideooloških ili drugih prijepora.

Tužne su sudbine brojnih hrvatskih i srpskih obitelji iz Hrvatske koje i danas, 70 godina od završetka rata, ne znaju gdje su njihovi najmiliji završili, nemaju mjesto gdje zapaliti svijeću ili odati dužnu počast stradalima u vihoru Drugog svjetskog rata. A sudbine ljudi bile su različite i to vi - veterani Drugog svjetskog rata najbolje znate. Znate kako su stradala i brojna djeca, žene i nevini civili, naprosto iz razloga što su se našli u krivo vrijeme na krivom mjestu. Brojne obitelji bile su podijeljene, narodi zavađeni, susjadi su odjednom postali neprijatelji. A sve to proizašlo je iz onog

zla koje se proširilo Europom, iz zla nacizma i fašizma koji je bio početna ishodišna točka za sve nesreće i stradanja milijuna ljudi diljem Europe.

I danas kada se sjetimo tog 22. lipnja 1941., kada se okupila grupa ljudi, domoljuba, intelektualaca, radnika i seljaka koji su imali dovoljno hrabrosti i oslobodilačkog duha krenuti u borbu protiv zla, također se trebamo sjetiti i 1991. godine kada je hrvatski narod također imao dovoljno hrabrosti još jednom reći NE zlu koje je bilo u nastajanju te reći NE ugnjetavanju i tiraniji.

S posebnim ponosom danas se trebamo prisjetiti i prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana, generala Janka Bobetka koji je i sam bio član ovoga odreda, akademika Ivana Supeka, političara Andrije Hebranga, pisca i pjesnika Vladimira Nazora i Ivana Gorana Kovačića, ali i svih onih znatnih i nezna-

nih koji su i 41. i 91. prepoznali važan trenutak za Hrvatsku te se stavili na branik domovine.

Obilježavajući današnji datum kao državni blagdan možemo i trebamo istaknuti njegovu nedvojbenu važnost u sklopu naše povijesne borbe za slobodu i neovisnost. Odluka hrvatskih antifašista o ustanku pokrenula je proces uključivanja hrvatskog naroda, a u znatnim postotku i Srba te drugih manjinskih naroda, u zajedničku borbu dionika antihitlerovske koalicije. I ne samo to, pokretanjem antifašističke borbe hrvatski komunisti i antifašisti općenito, definitivno su odbacili jugoslavenski centralizam, odlučno se suprotstavivši i četništvu koje je već prvih dana rata pokazalo svoj zločinački karakter.

Vođen idealima slobode i socijalne pravde, antifašistički pokret koji se tijekom rata legitimirao kao "narodnooslo-

bodilački”, razvio se u Hrvatskoj kao nigdje u Europi. U odnosu na broj stanova, Hrvatska je s oko 200.000 boraca potkraj rata imala najmasovniji pokret otpora, podnijevši relativno najveće žrtve - oko 64.000 poginulih. Usporedno s oružanom borbom, na zasjedanjima ZAVNOH-a utrt je put državnosti Hrvatske kao federalne jedinice u sklopu bivše Jugoslavije. S državnopravnom podlogom tada stečenom, hrvatski je narod pola stoljeća poslije proglašio državnu neovisnost i obranio Hrvatsku u Domovinskom ratu. Bio je to završetak naše povijesne borbe za slobodu i neovisnost. Današnja svečanost podsjeća nas kako je jedna od dionica toga dugoga puta započela upravo ovdje.

Poštujući povijesnu istinu, treba stoga reći: ustanak protiv okupacije i borba za slobodu, za socijalnu pravdu i nacionalnu ravnopravnost bili su izraz dubokih i trajnih povijesnih slobodarskih i državotvornih opredjeljenja hrvatskog naroda, kao i svih hrvatskih domoljuba, bez obzira na vjeru i naciju. Toj istini danas odajemo dužno priznanje i poštovanje.

Vjerujem međutim da smo, poštujući povijesnu istinu, zreli upravo na

ovom mjestu priznati i što se događalo potkraj rata i nakon njega.

Masovne likvidacije i progoni, oduzimanje imovine i druge prisilne mjere protiv proglašenih “narodnih neprijatelja” ne mogu se ničim opravdati ni pozitivno vrednovati. Antifašizam želimo čuvati kao povijesnu vrijednost - komunizam ne, kao i niti jedan drugi totalitarni poredak.

Govoreći, dakle, danas o vrijednostima antifašizma, potrebno je lučiti opravdanu borbu protiv okupacije i totalitarnih ideologija fašizma i nacizma te ustaških i četničkih zločina od onoga što sav demokratski svijet odbacuje kao negativno nasljede totalitarne komunističke ideologije. Stoga, iskazujući počast svim antifašističkim borcima palima za slobodu, možemo bez osjećaja umanjivanja njihovih zasluga osuditi svaki zločin i iskazati poštovanje prema svakoj žrtvi. Zločin je zločin, ma tko ga i kada počinio i treba ga uvijek osuditi te za zločin nema, niti može biti, ikakvog opravdanja.

Danas, kada ovaj datum slavimo kao suverena država i punopravna članica Europske unije, uključeni u sve važne međunarodne političke i gospodarske

procese, naš društveni život više ne treba biti opterećen prošlošću. Želimo povijest prosuditi objektivno i trijezno, jer jedino tako, slobodni od jednostranih fokusiranja s bilo koje strane, napokon se možemo složno posvetiti izgradnji budućnosti. A osnovni uvjet tomu jesu sloboda i mir, koje smo ostvarili zajedništvom u Domovinskom ratu, i međusobno poštovanje. To zajedništvo, tada stvoreno, može i treba biti sada i uvijek nadahnuće našem zajedništvu u samosvesnoj posvećenosti izgradnji stabilne i uspješne države i svim dobrima bogatog društva. Svatko je za to odgovoran, svatko tomu može i treba dati svoj doprinos.

A povijest nam u tome treba biti smjerokaz i pouka. Hrvatski narod i svi građani Hrvatske moraju biti jedinstveni u želji za boljom i prosperitetnjom Hrvatskom, onom Hrvatskom u kojoj nema ni malo mjesta nikakvoj mržnji, diskriminaciji, veličanju fašizma, totalitarizma i diktatura.

Onom Hrvatskom u kojoj se jednak poštaje i hrvatski narod i sve nacionalne manjine, u kojoj se ne govori ‘mi ili oni’, već se na istini, poštenju, domoljublju i zajedništvu gradi bolja Hrvatska.“

Reagiranje SABA RH

Skupovi kod Jazovke i Bleiburga su opravdavanje zločinaca

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uputio je otvoreno pismo predsjednici Republike Hrvatske **Kolindi Grabar-Kitarović** u kojem reagira na njeno pokroviteljstvo nad skupom održanom kod jame Jazovka 22. lipnja 2015. godine. U pismu kojeg je potpisao predsjednik SABA RH **Franjo Habulin** stoji:

„Poštovana gospodo Predsjednica Republike Hrvatske, ponukani Vašim pokroviteljstvom nad obilježavanjem skupa kod jame Jazovke u Žumberku, dužni smo Vas upoznati s povijesnim činjenicama.

Nije potrebno nabratati sva zla za koje je počinio ustaški poredak tijekom Drugog svjetskog rata, jer o tome postoji pregršt dokumenata. Želimo Vam samo skrenuti pažnju na događanja što se odnose na Jazovku.

Ustaše su na terenu Žumberka iz Krašića sustavno terrorizirali narod tog dijela Hrvatske. Rujna 1945. napadali su borce Narodnooslobodilačke vojske, pa su u sklopu tih napada prešli i u Sloveniju. U predjelu zvanom Planina zaključili su bolnicu NOV, te su na tom mjestu poubijali ranjenike i bolničko osoblje. Mrtve su bacili u Jazovku. Odveli su i 90 civila koji su osumnjičeni za suradnju s partizanima. U jednoj od akcija protiv naroda Žumberka, uzbile i rođenog brata kardinala Stepinca. O zbivanjima u Drugom svjetskom ratu na prostoru Žumberka može se pročitati više u zborniku Žumberak - Gorjanci, tiskanom 2005. u Samoboru.

Glavni štab NOV Hrvatske odlučio je da se to ustaško uporište likvidira, što je i učinjeno 3. siječnja 1943. Nakon žestokih borbi zarobljeno je 120 ustaša. Javno su suđeni i zatim strijeljani. I oni su, zajedno s poginulima u borbi, bačeni u Jazovku.

U svibnju 1945. jedinice NOV, po ulasku u Zagreb, u bolnicama su našle velik broj ranjenika - ustaša, policijaca i pripadnika raznih represivnih jedinica nacističke vojske, koji su odgovorni za brojne žrtve. Bili su to ljudi različitih nacija, iz Europe pa čak i iz Azije. Dakle, nisu bili samo Hrvati, što je razvidno iz liječničkih lista, koje se, nadamo se, još nalaze u Državnom arhivu. Ti ljudi su, zbog počinjenih zločina završili u Jazovki, a ne zbog svoje nacionalne ili vjerske pripadnosti. Vjerojatno je bilo i onih, koji nisu trebali tamo završiti.

I ovogodišnji skup kod Jazovke, kao i onaj na Bleiburgu, održan je u znaku opravdavanja zločinaca. Do današnjeg dana nitko i nigdje nije izrazio žaljenje za počinjene zločine ustaškog poretka, koji su doista brojni i grozni.

Inzistiranje na tome da je žrtva doista žrtva, ma o kome se radilo, samo opravdava zločine i zločince. Zar je pravedno da su oni, koji su poklali djecu, žene i mirne ljude u njihovim domovima, doista izjednačeni sa svojim žrtvama? Smatramo da bi o tome uvijek trebalo razmisljati prije odluke o prihvaćanju pokroviteljstva nad događajima iz Drugog svjetskog rata.“

Zajednička svečanost za Dan antifašističke borbe i Dan državnosti

•U Pomorskom i povjesnom muzeju Hrvatskog primorja u organizaciji Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije održana je svečana akademija u povodu 22. lipnja - Dana antifašističke borbe i 25. lipnja - Dana državnosti

Nakon što je minutom šutnje odana počast palim braniteljima i svima koji su pali u Drugom svjetskom ratu, uzvanicima su se obratili gradonačelnik Grada Rijeke **Vojko Obersnel** i župan Primorsko-goranske županije **Zlatko Komadina**.

“Ovo je jedinstveni slučaj u Hrvatskoj da ovakvu manifestaciju zajedno organiziraju Grad i Županija te da se ta dva datuma obilježavaju zajedno”, poručio je primorsko-goranski župan **Zlatko Komadina**.

U govoru je istaknuo kako i danas ima onih koji su skloni relativiziranju zločina fašizma i negaciji vrijednosti antifašističkog pokreta. “No, oni su tek možda malo glasnija manjina čije su poruke i stavovi često u funkciji nekih ili nečijih političkih interesa i ne nailaze na širu podršku”, rekao je, dodajući da “falsifikatori povijesti nikad ne mogu biti do te mjere vješti da uspiju u svojoj namjeri iskrivljenog tumačenja istine”.

Komadina je istaknuo kako stalno treba podsjećati da je upravo u Hrvatskoj osnovan prvi antifašistički odred u okupiranoj Europi. Svoje državne granice i suverenitet, dodao je, Hrvatska je obranila i u Domovinskom ratu.

“Možemo biti ponosni što je Hrvatska uvijek znala stati na stranu pravde. I hrvatski antifašisti i heroji Domovinskog rata stali su u obranu ljudskog dostanstva i pravednijeg društva”, ustvrdio je Komadina.

Njima u spomen, Primorsko-goranska županija realizirala je dva važna projekta, obnovu Spomen-muzeja Lipa, u suradnji s Općinom Matulji. Muzej je otvoren uoči ovogodišnjeg komemorativnog skupa “Lipa pamti” kao doprinos očuvanju sjećanja na žrtve fašističkog terora. Također, u suradnji s braniteljskim udrugama pripremljen je projekt Spomen-sobe Domovinskog rata, koja će biti uskoro otvorena u Pomorskom i povjesnom muzeju Hrvatskog primorja u Rijeci.

Riječki gradonačelnik **Vojko Obersnel** upozorio je na rastući govor mržnje u Hrvatskoj, zbog čega se i danas vode bitke za riječi i simbole. “U slobodi koja je izborena i ostvarena govor

Svečani skup u Rijeci povodom Dana antifašističke borbe i Dana državnosti

mržnje ne smije nadglasati toleranciju i zdrav razum. Da bismo to postigli, govor mržnje ne smije biti ignoriran, ne smije biti zanemaren”, rekao je.

Istaknuo je kako je Hrvatska, organiziranjem antifašističkog pokreta prije drugih europskih zemalja, pokazala da ni pod koju cijenu ne prihvata neljudske fašističke ideje mržnje i rasizma. “Iznimno je važno i potrebno govoriti, prepričavati i sve iznova ponavljati jer, iako kažu da je povijest učiteljica života, vidimo da to nije baš tako”, rekao je Obersnel.

Tragičnim je ocijenio to što mnogi u Hrvatskoj gotovo ništa nisu naučili iz svoje povijesti jer se ponovno raspravlja o NDH kao pravom temelju hrvatske državnosti. “Podsjetit ću da je ta NDH ostala jedan od zadnjih vjernih suradnika nacista, čak i nakon Hitlerove smrti”, istaknuo je Obersnel.

On je rekao da se istina o Domovinskom ratu mora prenijeti djeci i unucima. “Rat nije bio naš izbor. Hrvatska se Domovinskim ratom branila i obranila, a velik doprinos u toj pobjedi dali su Riječani, Primorci, Gorani i otočani”.

Gradonačelnik se posebno osvrnuo na incident prilikom održavanja kazališnog performansa u sklopu Riječkih ljetnih noći.

“Zovi samo zovi, svi će sokolovi za te život dati... – to je, u pozadini kazališnog performansa koji se pretvorio u incident, pjevala manja skupina ljudi koja se predstavlja braniteljima iz Domovinskog rata. Ne znam im imena niti braniteljski put, ali znam da nitko u ovom trenutku ne mora dati život za Hrvatsku slobodu jer je Hrvatska slobodna. Rijeka je slobodna. Ta sloboda izrasla je najprije na oslobođenju od fašizma u Drugom svjetskom ratu, a onda i na ostvarenju samostalne i neovisne Republike Hrvatske obranjene u Domovinskom ratu.

Bitke koje danas moramo voditi, drugačije su. Nisu u pitanju životi, krv i oružje, u pitanju su riječi i simboli.

Skupu su, uz brojne uzvanike i goste, prisustvovali i predsjednik SABA Primorsko-goranske županije **Dinko Tamarut** i riječki nadbiskup **Ivan Devčić**.

U prigodnom programu nastupila je Leana Paladin, učenica 2. razreda srednje glazbene škole Ivan Matetić Ronjgov koja je uz klavirsku pratnju prof. Oksane Zvinekove izvela skladbu “Jalta, Jalta”, te Muška klapa Kastav koja je izvela pjesme Bodulsku besedu, Mom zavičaju i Bilo vavek veselo.

R.G.

NDH-nostalgičari i slični provokatori su kratkog vijeka

Tradicionalnim okupljanjem antifašističkih boraca i građana kraj spomen-obilježja u Rušnjaku u Poreštini 26. srpnja 2015. godine svečano je obilježena 72. obljetnica prvog organiziranog odlaska u partizane iz ovog dijela Istre u Narodnooslobodilačku borbu pod vodstvom narodnog heroja Joakima Rakovca.

Na Rušnjaku se 1943. godine okupilo 69 boraca koji su se, predvođeni Joakimom Rakovcem, priključili partizanskim jedinicama u Gorskem kotaru u Lici.

Brojnim okupljenima obratio se gradonačelnik Poreča **Edi Štifanić**, naglasivši kako „na ovaj dan odajemo dužnu počast časnim ljudima okupirane, ali nikad pokorenog Zapadne Istre, koji su ustali protiv velikog zla 20. stoljeća. Antifašizam i borba partizana povijesni su temelj naše državnosti, a pravedni i obrambeni Domovinski rat doveo je do uspostave samostalne, demokratske Republike Hrvatske“, rekao je gradonačelnik.

Istarski župan **Valter Flego** upozorio je na “uznemirujući fenomen koji se javlja diljem Europe, ali i Hrvatske, odnosno sve glasnjem govoru mržnje i netolerancije, neofašističkim težnjama te povijesnom revisionizmu”.

“Ne smijemo zaboraviti da je moderna Europa kojoj i mi pripadamo nastala na temeljima antifašizma i otpora nasilju, pa pokuša li netko antifašizam odbaciti kao dio naše povijesti, riskira da zapravo odbaci jedan od njezinih

Počasni predsjednik SABA RH i bivši predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić govori na Rušnjaku

najsvjetlijih dijelova”, poručio je Flego.

Skupu se obratio i predsjednik Saveza antifašističkih boraca Istre i potpredsjednik SABA RH **Tomislav Ravnić** koji je izrazio zabrinutost zbog “negiranja antifašističke borbe i antifašističkih vrijednosti u Hrvatskoj”.

Naglašavajući kako je Istra najtolerantniji dio Hrvatske i Europe, počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i bivši hrvatski predsjednik **Stjepan Mesić** upozorio je da se protiv manifestacija neofa-

šizma u Hrvatskoj ne oglašava ni Crkva koja, kako je istaknuo “sadašnju vlast smatra nenačernom, a svejedno od nje uzima novac”.

“Mediji su zatrovani pa često nema dovoljno mogućnosti mladima objasniti o čemu se radi, no NDH-nostalgičari i slični provokatori su kratkog vijeka”, zaključio je Mesić.

Svečanost su svojim nastupima uveličali Limena glazba i folklorna skupina KUD-a Matko Laginja iz Sv. Lovreča.

K.T.

Pula

Mladima se mora prenositi istina o antifašističkoj borbi

•**Polaganjem vijenaca na Spomenik žrtvama fašizma u Titovom parku pred više desetaka okupljenih te uz zvuke hrvatske i istarske himne i nekoliko prigodnih glazbenih izvedbi pulskog Puhačkog orkestra, u ponедjeljak 22. lipnja je obilježen Dan antifašističke borbe**

Vrijence su, uz odavanje počasti položili predstavnici Grada Pule te Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Pule u znak sjećanja na sve pale borce u antifašističkoj borbi i sve civilne žrtve Drugog svjetskog rata.

Predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Pule **Livio Blašković** obratio se prisutnima, podsjećajući kako bez antifašističke borbe ne bi bilo ni moderne i demokratske Republike Hrvatske, te kako se ta borba nastavlja i danas kroz edukaciju mladih.

Predsjednik Saveza antifašističkih bo-

raca Istarske županije **Tomislav Ravnić**, u svom obraćanju podsjetio da se Dan antifašističke borbe obilježava u šumi Brezovica kod Siska i kao dan osnivanja Prvog partizanskog odreda ne samo u Hrvatskoj, već i u Europi.

Podsjetio je da je od 77 boraca u tom odredu, bilo dvoje Istrijana, Drago Jerman i Jurica Kalc. - Ponosni smo na tu borbu, dali smo veliki obol, rekao je Ravnić, istaknuvši među ostalim da ništa drugo ne traže već toleranciju. Želim da oprostimo svima kojima smo zamjerili, ali zaboraviti nećemo nikada, zaključio je Ravnić.

Iz Titovog parka šaljemo jasnu i nedvosmislenu poruku tko su bili pobjednici i koja je bila uloga antifašističkih boraca, rekao je predsjednik Gradskog vijeća Grada Pule **Robert Cvek**, istaknuvši da ne postoje dovoljno veliki spomenici ni riječi kojima se može izraziti zahvalnost svim antifašistima koji su položili svoje životе za slobodu, no može se i mora svim budućim generacijama prenositi istina o antifašističkoj borbi i vrijednostima koje je donijela. Nakon govora, svi okupljeni su minutom šutnje odali počast palim borcima.

G.A

Priopćenje SABA RH nakon uklanjanja čiriličnih natpisa u Vukovaru

Neustavna odluka i izraz netolerancije

HDZ grada Vukovara, naravno uz punu podršku rukovodstva HDZ-a, 17. kolovoza ove godine donio je odluku o uklanjanju čiriličnih natpisa sa ureda i ulica Vukovara. Rukovodstvo HDZ-a je 2009. godine donijelo odluku o uvodenju dvojezičnih natpisa, kada je trebalo primiti Hrvatsku u Europsku uniju. Jedan od uvjeta za taj prijem bilo je i poštivanje prava nacionalnih manjina.

Sada, budući da je Hrvatska u Europskoj uniji, ista ta stranka očito smatra da prava nacionalnih manjina više nisu bitna. Osim toga, uklanjanjem dvojezičnih natpisa HDZ u ovo predizborni vrijeme želi prikazati da je ona jedina domoljubna stranka, koja eto i na taj način štiti nacionalne interese, mada je rezultat sasvim suprotan.

Ova sramotna i neustavna odluka govori o tome kako

ograničeni ljudi pokazuju svoju netoleranciju nepriznavanjem normalnih prava drugima.

Pozivati se na Domovinski rat i kako nije još prošlo dovoljno vremena, potpuno je promašeno. Nije izbio rat zbog pisma, već zbog namjere da velikosrpski nacionalisti prigrabe dio hrvatskog teritorija. Znamo kako je taj rat završio.

Umjesto da sada radimo na stvaranju uvjeta za što bolji život, na razvijanju prava svih, svakako uključujući i nacionalne manjine, ovakve odluke štete kako samom gradu Vukovaru, tako i Hrvatskoj u cjelini.

Ova odluka vjećnika grada Vukovara nemoralna je i izvor novih mržnji što svakako treba osuditi.

Zagreb, 18. kolovoza 2015.

SABA RH

Samobor

Otkrivena obnovljena spomen-ploča Dragutinu Jurkošeku

♦Proslava Dana antifašističke borbe ove je godine na samoborskom području imala poseban karakter, jer je u Bregani otkrivena spomen-ploča istaknutom antifašistu Dragutinu Jurkošeku, Slovencu koji je živio u Bregani i bio aktivan član SKOJ-a i KPH

Ponovno postavljanje spomen-ploče na njegovoj kući, budući da je prva uništena početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, organizirali su Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Samobora i Zveza združenj borcev za vrednote NOB-a iz Brežica. Ploču su otkrili članovi obitelji Dragutina Jurkošeka, Smilja i Tihomir, a tom je prigodom riječima predsjednik samoborske Udruge antifašističkih boraca i antifašista Petar Raić podsjetio na najvažnije činjenice iz Jurkošekova života, istaknuvši da je kao omladinac i SKOJ-evac krenuo u borbu protiv fašizma i prije napada Njemačke na tadašnju Jugoslaviju. Postao je sekretar KPH u Bregani, kada je uhićen i osuđen na dvije godine zatvora, koje je proveo u logoru u Jasenovcu, gdje je i ubijen 1944. godine. Okupljene članove udruga iz Hrvatske i Slovenije pozdravio je i predsjednik Zveze združenj borcev za vrednote NOB-a iz Brežica Stane Preskar.

Obilježavanje Dana antifašističke borbe u Samoboru se već tradicionalno odvija u dva dana, kada članovi Udruge ABA obidu grobišta i spomen obilježja boraca NOB-a i žrtava fašističkog terora na području Samobora i Svete Nedelje. Tako je i ovogodišnje obilježavanje počelo dan ranije, 21. lipnja, kada je položen vijenac kod spomenika borcu na Trgu Matice Hrvatske, gdje je vijenac položila i zamjenica gradonačelnika

Ploču su otkrili članovi obitelji Dragutina Jurkošeka, Smilja i Tihomir

Grada Samobora Sanja Horvat Iveković. Nakon toga vijenci su položeni i na spomeniku poginulim hrvatskim braniteljima u Parku domovinske zahvalnosti, na grobljima u Samoboru, Svetoj Nedelji i Rakovom Potoku te kod spomen-ploče u Kerestincu, Maloj Gorici, Rakovom Potoku, Stupniku, Galgovu, Kotarima i Dragonošu.

Na sam Dan antifašističke borbe, 22. lipnja, nakon otkrivanja ploče Dra-

gutinu Jurkošeku, hrvatski i slovenski antifašisti zajedno su položili vijence na obilježjima u Bregani, Otruševcu, Grdanjcima, Gabrovici, Budinjaku, Prisjeki i selu Planina u Sloveniji. Kod spomen-ploče u Bregani okupljene je pozdravila i predsjednica MO Bregana Maja Gračanin, a vijenac je položilo i izaslanstvo Foruma mladih samoborskog SDP-a.

R.I.

Predsjedništvo Udruge antifašista Dubrovnik javno pita odgovorne

ZAŠTO NIJE BILO PARTIZANA NA MIMOHODU?

•Hrvatskih partizana nije bilo među povijesnim postrojbama na svečanom mimohodu oružanih snaga RH u Zagrebu, u vojnoj paradi povodom dvadesete obljetnice „Oluje“. Zašto je bila potrebna ta nova povijesna manipulacija, laž i nepravda prema hrvatskim partizanima i antifašizmu? Predsjedništvo Udruge antifašista Dubrovnik to javno pita i zahtjeva odgovor od organizatora mimohoda, prije svih, ministra obrane RH Ante Kotromanovića, ali i najodgovornijih: Predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović, predsjednika Vlade RH Zorana Milanovića i predsjednika Hrvatskog sabora Josipa Leke

Predsjedništvo Udruge antifašista Dubrovnik je na redovnoj sjednici u pondjeljak, 17. kolovoza, izrazilo nezadovoljstvo i ogorčenje što u svečanom mimohodu u Zagrebu, povodom obilježavanja dvadesete obljetnice „Oluje“, među takozvanim povijesnim postrojbama nisu bili zastupljeni i hrvatski partizani iz jedinica Narodnooslobodilačke vojske. Ukupno oko 250 tisuća hrvatskih partizana, u teškim borbama, kroz dugo četverogodišnje razdoblje Drugog svjetskog rata na ovim prostorima, su se borili, a oko 65 tisuća ih je poginulo u borbi za oslobođenje Hrvatske od nacističkih i fašističkih okupatora i njihovih domaćih satelita. Kroz borbu i putem ZAVNOH-a i AVNOJ-a, hrvatski su partizani zao-kružili granice Hrvatske, vrativši matici zemlji Istru, Hrvatsko primorje i Rijeku, Dalmaciju, Međimurje, hrvatske otoke i naše more. Bespoštednom borbom s okupatorima dali su огромni doprinos i sveukupnoj pobedi nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu, osvjetlavši tako i hrvatski obraz, naspram sramotne umrljanosti, što mu ga je nanijela zločinačka ustaška NDH. Zato je antifašizam u preambuli hrvatskog Ustava, zato je početak partizanske borbe, odnosno osnivanje Prvog sisačkog partizanskog odreda u Republici Hrvatskoj državni praznik. Tom partizanskom borbom, njenim ostvarenjima u pobedi nad fašizmom i slobodi se za vanjsku upotrebu, počesto i samohvalu, služe najviši predstavnici Lijepe naše u vanjsko-političkim kontaktima i tu nije toliko bitno jesu li od „ljevice“ ili „desnice“. Nedavno se hrvatska Predsjednica u Izraelu hvalila hrvatskim

partizanima i doprinosom u pobedi nad fašizmom ili pak hrvatski premjer za koga je naš partizanski pokret bio najveći u borbi protiv fašizma i nacizma u okupiranoj Europi.

Ali i unatoč svemu tome hrvatskih partizana nije bilo među povijesnim postrojbama u svečanom mimohodu oružanih snaga RH u Zagrebu, u vojnoj paradi povodom dvadesete obljetnice „Oluje“, legitimne akcije kojom su hrvatski branitelji oslobodili hrvatski teritorij, kao što su ga od 1941. do 1945. oslobađali i hrvatski partizani. Zašto je bila potrebna ta nova povijesna manipulacija, laž i nepravda prema hrvatskim partizanima i antifašizmu? Predsjedništvo Udruge antifašista Dubrovnik to javno pita i zahtjeva odgovor od organizatora mimohoda, prije svega ministra obrane RH Ante Kotromanovića, ali i najodgovornijih u zemlji: predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović, predsjednika Vlade RH Zorana Milanovića, predsjednika Hrvatskog sabora Josipa Leka.

Među povijesnim postrojbama su u mimohodu bile zastupljene mnoge živopisne postrojbe iz raznih krajeva Hrvatske, za mnoge se malo zna, a mnoge i nisu imale značajnijeg traga u hrvatskoj povijesti. Bile su zastupljene i postrojbe koje su ratovale za tuđa carstva. Ali nije bilo partizana, koji su nedvojbeno bili na pravoj strani, na strani antifašizma, koji su, dakle, ratovali protiv najvećeg zla u povijesti čovječanstva, boreći se za svoju zemlju i narod svoj. Oni, po mimohodu, ne pripadaju hrvatskoj povijesti. Ta nova povijesna manipulacija i nepravda i nije neko iznenadenje ima li se u vidu tko to sve muti u Lijepoj našoj već dvadeset i više godina, pa partiza-

na nema, ne samo među povijesnim postrojbama, nego uglavnom nisu odgovarajuće zastupljeni ni u nastavi povijesti u školama, nestali su muzeji NOB-a i antifašizma, veliki broj spomenika antifašizmu i NOB-u je porušen, ulice i trgovi su preimenovani, odnedavno je kip njihova partizanskog vrhovnog komandanta Tita izbačen iz Predsjedničkih dvora, a antifašističko naslijeđe politički, povijesni i vjerski manipulatori i druge prodane duše proglašavaju komunističkim i tako izjednačuju s totalističkim, makar to počesto nema nikakvog povijesnog uporišta. Iako je upravo na tom partizanskom antifašističkom naslijeđu izrasla samostalna i neovisna Republika Hrvatska, partizanske odore nisu bile za mimohod.

To je zasigurno zato jer nitko u Lijepoj našoj, od njenih najviših dužnosnika i organa, te uglednih povijesnica nema odlučnosti konačno prekinuti to manipuliranje, kukavičluk i to, radi neke lažne i sramotne ravnoteže. Stalno je prisutno prizivanje ustaša na svaki spomen partizana i antifašizma, a nikako da se konačno potakne i naše suočavanje s prošlošću, kao što su to poodavno učinili Nijemci. Time bi bez okolišanja smjestili ustaše i NDH tamo gdje im je mjesto, na najtamnijim stranicama hrvatske povijesti, koja je naša, ali koje se sramimo. U prilog tom suočavanju s prošlošću, mora se dati odgovor i na pitanje zašto u mimohodu nisu bile predstavljene i partizanske jedinice NOV te, naravno, tko si to i zašto, takvim i sličnim manipulacijama, uzima za pravo brisati partizane i antifašiste iz hrvatske povijesti?

Marinko Vlašić

Otvoreno pismo Branka Grošete Predsjednici RH Kolindi Grabar-Kitarović

Populizam i manipuliranje prošlošću

•Predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Dubrovačko-neretvanske županije
Branko Grošeta uputio je Otvoreno pismo Predsjednici RH Kolindi Grabar-Kitarović

„Poštovana gospodo Predsjednice Republike Hrvatske,

Pratim aktualna zbivanja u zemlji i ne mogu se načuditi kojom lakoćom kao Predsjednica RH manipulirate prošlošću, pojmovima domoljublje, zajedništvo i nacionalno jedinstvo i problemima u kojima se zemlja nalazi. Sebe svakodnevno doživljavate kao spasiteljicu koja će populističkim djelovanjem i davanjem lažnih obećanja temeljenih na ovlaštenjima koje nemate i koje Vam nitko nije dao, ponajmanje Ustav RH, izvesti zemlju iz krize. Istina, u zadnje vrijeme više ne obećavate blagodati najbogatije zemlje na svijetu.

No, vratimo se zajedništvu koje nam nudite. To je jedinstvo koje se temelji na svakodnevnom vještrom izazivanju i poticanju raskola temeljenih na prošlosti, sukobljavanju s aktualnom vlašću, stranačkom slaganstvu, jedinstvu i zajedništvu koje u sebi sadržava isključivo verbalni folklor.

Kao predsjednica države, koju bitno karakteriziraju gospodarska kriza, brojne ideološke podjele, tragični događaji u Drugom svjetskom ratu, podijeljenost u vizijama izlaza iz krize i budućnosti Hrvatske, zajedništvo vidite kao priliku za prikupljanje jef-tinih političkih poena. U Izraelu ste poni-sni na antifašistički doprinos svoje domovine, a u zemlji ga svakodnevno ponižavate i omalovažavate. Na inauguraciji se proglašavate Predsjednicom svih građana Hrvatske ("svi ste vi moji"), a čim dolazite na funkciju izbacujete bistu Josipa Broza Tita, nazivajući ga diktatorom. Priznajete antifašizam do 1945., i odvajate ga od svjetski priznatog vođe antifašističkog pokreta koji je i Hrvatsku svrštao u zemlje pobjednice 2.svjetskog rata (možda je u tome problem).

Na vojnoj paradi u Zagrebu, kao Vrhovna zapovjednica oružanih snaga vršite smotru i pozdravljate povjesne postrojbe Hrvatske vojske (nije jasno kako i po kojem kriteriju su to povjesne postrojbe Hrvatske vojske), a ne pitate se gdje su predstavnici (barem simbolično ratne zastave) hrvatskih partizana i postrojbi na koje ste se u Izraelu pozivali, pri osudi ustaškog režima i njihovih zločina.

Povjesna postrojba koja je u duhu "Predsjedničinog zajedništva" trebala je biti prisutna na mimohodu, brojila je preko 250.000 boraca, građana Hrvatske. Ako ne zbog njih onda zbog njihovih potomaka.

Omalovažavajući ih, nemate šanse gospođu u Vašem populističkom i manipulativnom jedinstvu i zajedništvu. Vi i Vaši savjetnici to ili ne vidite, ne razumijete ili na providan način manipulirate javnošću i što je još gore, prošlošću.

Proslava u Kninu i 300-ta obljetnica Sinjske alke evidentan su primjer da Vam je populizam važniji od jedinstva. Kršite dogovor o protokolu proslave i jedini govorite u Kninu kako bi stvorili mogućnost prozivanja i vrijedeđanja Vaših političkih neistomisljenika, u ovom slučaju državnih dužnosnika. Pozivate građane na koncert Marka Perkovića Thompsona, ali u za Vas pripremljenu svečanu ložu ne dolazite. Morali ste znati što se spremaju, ali niste ni reagirali na uobičajene ispade i provokacije, na govore mržnje i glasno skandiranje "ubi, ubi Srbina!" Pravnici kažu da šutnja znači odobravanje. Kada su visoki državni dužnosnici u pitanju odobravanje je to s dugotrajnim posljedicama.

Prihvataće pokroviteljstvo nad Alkom, iako vam je moralno biti poznato da je isto već prihvaćeno od strane Hrvatskog Sabora. Pored Vas na svečanoj tribini nema predsjednika Sabora i Vlade. Ne smeta Vam kao vrhovnoj zapovjednici oružanih snaga, što domaćin, alkarski vojvoda (istaknuti dugogodišnji promotor HDZ-a na alkarskim svečanostima) pozdravlja generalski zbor, a ne pozdravlja prisutnog načelnika Glavnog stožera Hrvatske vojske stožernog generala Dragu Lovrića. U svom govoru ponovo nas poučavate o potrebi zajedništva, kao da ne vidite i ne čujete što se oko vas događa.

I još nešto, kada su Knin i Sinj u pitanju, istine i povijesti radi, Knin su uz velike žrtve oslobođili pripadnici 8. dalmatinskog korpusa, porazivši njemačkog okupatora, ustaško-domobranske i četničke postrojbe. U bitci koja je ušla u analu Drugog svjetskog rata za slobodu Knina, život je položilo 677 partizanskih boraca, 2.439 je ranjeno, a 126 ih je proglašeno nestalim.

Kada je riječ o Sinju, treba reći i znati da je dao ogroman doprinos u NOB. U jedinicama NOV sudjelovala su 7.174 Sinjana i Cetinjana, od kojih je 1.338 poginulo u borbama, oko 700 izvan borbe, a više od 3.000 građana poginulo je kao žrtve fašističkog terora. Jedan od najzaslužnijih alkarskih vojvoda za razvoj Alke i Alkarskog društva je general Bruno Vuletić, komandant le-

genderne Druge dalmatinske. Brojni alkari sudionici su NOB. Peterostruki pobjednik Alke pok. Janko Kelava bio je istaknuti antifašist i predsjednik UABA Sinja.

Kada pozivate na jedinstvo, govorite o domoljublju i herojstvu, onda se sjetite i tih žrtava i stradanja. Da njih nije bilo Vi bi danas bili stanovnica neke druge, možda demokratske, a možda monarhističke i profašističke.

Gоворити на тим светим повјесним мјестима као што су Knin i Sinj, а не споменути та славна времена i жртве, дрски је политички bezobrazluk, па односило се то и на Предсједницу RH.

Nažalost, moram istaći da se još jednom pokazala ispravnom odluka SABA RH, kojom Vam je oduzeto već dodijeljeno pokroviteljstvo nad obilježavanjem 70-te obljetnice pobjede nad fašizmom u 2. svjetskom ratu.

Jedinstven je to slučaj u demokratskom svijetu, ali to Vas očito nije previše zabrinulo (narod bi rekao "psi laju, a karavana prolazi").

Dosta nam je Vašeg domoljublja i svakodnevног pozivanja mladih ljudi na ostanak. Kako da Vam vjerujemo, kada ste dio školovanja proveli u inozemstvu, veliki dio radnog vijeka proveli na radu izvan zemlje (da niste izabrani za Predsjednicu vjerojatno se nikada ne bi ni vratili), svoju djecu školovali vam.

Vodite računa da ste Predsjednica zemlje s respektabilnim brojem školovanih građana. Populizam kojeg prodajete je proziran i prepoznatljiv način manipulacije s povijesnim zbivanjima, ljudima u nevolji, a Vaš odnos prema hrvatskom antifašizmu neprimjeren. Istop u Izraelu pokušaj je manipuliranja međunarodnom javnosti, ali vjerujete samo pokušaj.

Pitanje svih pitanja je - što je ostalo od Vaših dosadašnjih obećanja? Vjerujte, ništa osim osmijeha.

Spustite se na zemlju! Od Vaših obilazaka seoskih veselica, vožnji traktora, brodova, postavljanja pločica, ribarenja, obilazaka tržnica, teško će ova zemlja imati neke koristi. Od lažnog zajedništva još i manje.

Ovoj zemlji potrebna je jasna vizija budućnosti, iskreno zajedništvo bez fige u džepu, demokratsko stranačko pripetavanje. Ne trebaju nam obračuni, izazivanje raskola, manipuliranje prošlošću, populizam i obećanja bez zakonske osnove i pokrića."

U proslavi sudjelovalo oko 400 mještana

Ta tradicionalna svečanost koja se održava već 25. godinu zaredom, još od osamostaljenja RH i koja je uvek bila vrlo dobro posjećena od mještana zapadnog dijela šibensko-kninske županije kao i drugih gostiju mesta Tisnog, a koja je svih ovih godina bila održavana uz sverdnu pomoć lokalne uprave u Općini Tisno, bez obzira na političku opciju koja je tih godina obnašala lokalnu vlast.

Program je i ove godine kao i svih prethodnih, započeo uz zvuke limene glazbe iz Tisnoga koja je uz sviranje koracnica prošla kroz veći dio naselja pa sve do mjesta održavanja svečanosti, na platou oko spomenika svim palima u NOR-u.

Voditeljica programa **Olivera Baljak**, inače prvakinja drame HNK iz Rijeke, pozdravila je sve prisutne koji su se okupili na ovom impozantnom skupa, a zatim posebno **Joška Feraru** izaslanika predsjednika SABA RH, **Ivana Klarinu**, načelnika Općine Tisno i saborskog zastupnika, predsjednika UDVDR općine Tisno, predsjenika HIVIDR-e općine Tisno, saborsku zastupnicu **Ingrid Antičević Marinović**, predsjednike UABA grada Vodica i općine Tribunj, predstavnike UABA grada Trogira i Splitsko-dalmatinske županije, te **Krstu Bariću i Tomu Ćuzelu**, predsjednika i tajnika UABA Općine Tisno.

Voditeljica programa posebno je predstavila i pozdravila umjetnike koji

♦U povodu državnog praznika Dana antifašističke borbe te 70. obljetnice pobjede nad fašizmom, u Tisnom u Šibensko-kninskoj županiji, 21.lipnja 2015. održana je svečana proslava kojoj je bilo nazočno oko 400 mještana ustaničkih mjesta, Tisnog, Jezera, Murtara, Betine, Tribunja, Pirovca i Vodica

su svojim nastupima uveličali ovu svečanost - opernu pjevačicu HNK Rijeka **Ingrid Haller**, mješoviti pjevački zbor "Ivan Matetić Ronjgi" iz Viškova, pod ravnjanjem dirigenta **Darka Čargonje** te članove limene glazbe iz Tisnog.

Pozdravni govor najprije je održao Joško Ferara, izaslanik predsjednika SABA RH, inače član Predsjedništva SABA RH, kojom prilikom je posebno istaknuo zadovoljstvo što je ovaj skup i proslava kao i do sada jedna od masovnijih i origaniziranih i sadržajnijih svečanosti ovakve vrste u Republici Hrvatskoj, zbog čega moramo svi mi biti naročito ponosni.

„U posljednje vrijeme svjedoci smo ofenzivnijih nasrtaja onih koji nam nameću nove podjele, čak štoviše, dobivaju medijsku podršku od raznih bogato financiranih medija koji nam to plasiraju kao navodnu 'slobodu govora.'

Antifašizam je temelj današnje Hrvatske, ali to odredene snage u našem društvu na svakojake načine pokušavaju negirati, omalovažiti i zanemariti mijenjanjem tijeka povijesti i povijesnih činjenica. Oni moraju znati da je antifa-

šizam konstanta i on se neće, niti smije mijenjati i kao civilizacijska tekovima cijele Europe, mora ostati temeljem demokratske Hrvatske jer bez antifašizma Hrvatska ne bi bila Hrvatska", rekao je Ferara dodajući: „Snagama koje još uvijek žele promijeniti sadržaj naše demokracije, našega Ustava i negiranja vrijednosti antifašizma moramo se odlučno suprotstavljati i na vrijeme ih sprječavati. Antifašizmom u Drugom svjetskom ratu pobijedila je europska ideja“, a „mir, sloboda, suradnja i ljudska prava antifašističke su vrijednosti koje su pobijedile fašizam koji se temeljio na zlu, teroru, mržnji, ideologiji rasnih zakona i imperijalizmu.“

Nikada ne smijemo zaboraviti činjenicu da je našem hrvatskom antifašizmu i antifašističkoj borbi kroz NOR stajala KP pod vodstvom Maršala Tita

Zato trebamo graditi našu Domovinu na temeljima antifašizma, demokracije i tolerancije“.

Potom se skupu obratio **Ivan Klarić**, načelnik Općine Tisno i saborski zastupnik.

Nakon svečanog programa u završnom dijelu svečanosti dodjeljena su priznanja zaslужnim članovima UABA Općine Tisno i pojedinim donatorima finansijske pomoći UABA Općine Tisno za održavanje ovakvog skupa.

Osim toga priznanje je uručeno i **Marku Pavkoviću** iz Rijeke kojom prilikom mu se **Tomo Ćuzela** zahvalio na njegovom doprinisu pri održavanju ovih proslava svih prethodnih godina.

Nakon završetka svečanog dijela proslave, više delegacija položilo je vijence na spomenik svim poginulim borcima i mještanima Tisnog. Načelnik općine Tisno Ivan Klarić položio je vijenac i na spomen-bistu Roke Frkića Ljutca, poznatog vođe ustanka iz ovog kraja, a potom je priredio domjenak i pozvao sve učesnike ove proslave u hotel „Borovik“ u Tisnome, na druženje koje je trajalo do kasno u noć, uz prigodnu glazbu i pjevanje partizanskih pjesama.

J.F i T.Č.

Polaganje vijenaca na spomenik poginulim borcima i mještanima Tisnog

BIO JE TO BIJEG U SMRT

Ispred obnovljenog spomenika žrtvama ustaškog terora i spomen-ploče s imenima zatočenika u Kerestincu, upriličena je komemorativna svečanost. Vijence i cvijeće položila su brojna izaslanstva, među inim i Grada Zagreba (predvodio gradonačelnik **Milan Bandić**) i SABA RH (**Franjo Habulin, Ivan Fumić i Vinko Šunjara**). Na skupu povodom obilježavanja 74. obljetnice proboja zatočenika iz ustaškog logora, nazočili su i **Vesna Herflih**, pročelnica Ureda za branitelje Grada Zagreba, **Ratko Maričić**, predsjednik Savjeta SABA RH, **Stane Preskar**, predsjednik Zveze združenj borcev Brežice, **Branimir Šljak**, predsjednik Gradskog vijeća Samobora, **Slavko Kojić**, pročelnik Ureda za financije Grada Zagreba, **Mladen Matijašec**, član Predsjedništva SABA RH... Koordinator komemoracije bio je **Franjo Golenko**, tajnik UABA i predsjednik Društva „Josip Broz Tito“ Samobor.

Ovim komemorativnim skupom odajemo počast i polažemo cvijeće na mjestu svjedočanstva jednog djelića hrvatske povijesti koji nam nije drag i s kojim se moramo suočiti, posve jasno i bez prikrivanja, rekao je zagebački gradonačelnik **Milan Bandić**. Bijeg logoraša, ubojstva mnogih poznatih intelektualnih umova toga doba koja su mu prethodila i tragični epilog bijega, suočio je Hrvate posve različitim svjetonazora – cvijet angažirane predratne hrvatske ljevice i zaslijepljene i zavedene ustaše. Logoraši su stradali u neljudskom lovu ustaša nakon bijega, a uhvaćeni su potom neljudski mučeni i na koncu strijeljani, istaknuo je Bandić.

U tom povijesnom košmaru mnogi Zagrepčani tijekom Drugog svjetskog rata pristupili su antifašističkom pokretu. Tim nesretnim podjelama povjesno je mjesto odredio hrvatski Ustav, označavajući antifašizam zaslужnim za temelje hrvatske državnosti. Motivi suprotstavljanja fašizmu i želja za boljim i pravednijim „sutra“, vodili su jednakotako i naše branitelje u Domovinskom ratu. Sjećajući se kerestinečkih žrtava iz 1941., onih poznatih i onih manje zna-

♦U povodu 74. obljetnice proboja zatočenika iz ustaškog logora, položeni vijenci i odana počast poginulim i ubijenim logorašima ispred nedavno obnovljenog spomenika

nih, još jednom potvrđujemo antifašizam kao temelj Hrvatske, što je važno za žrtve i njihove potomke, nas koji štitimo istinu o hrvatskoj povijesti, i posvećujemo našu komemoraciju i sjećanje našoj mladosti, zaključio je Bandić.

Skup je pozdravio i **Branko Lustig**, hrvatski producent-oskarovac i glumac židovskog podrijetla, koji je tijekom Drugog svjetskog rata bio interniran u koncentracijske logore Auschwitz i Bergen-Boelsen. Naglasio je važnost antifašizma kao civilizacijske tekovine. „Obilazim ovakva spomen-područja sjećajući se i stradanja članova svoje obitelji i svih revolucionara, koji su sanjali bolju i pravedniju Hrvatsku“, kazao je Lustig.

Ovaj logor osnovala je, uoči Drugog svjetskog rata, Banovina Hrvatska s Vladkom Mačekom na čelu, za sve neposlušne i napredne domoljube i nije ga raspustila po kapitulaciji Kraljevine Jugoslavije, već ga je predala ustašama i okupatoru, istaknuo je **Stjepan Šafrać**, potpredsjednik ZUABA ZŽ i GZ. Do lipnja 1941. godine logorski režim nije bio pretjerano strog, te je postojala mogućnost stalnih kontakata Mjesnog komiteta KPH Zagreba sa zatočenicima, što je omogućilo organiziranje bijega članu CK KP Italije Martinu Rigolettiu, uz pomoć logoraša Divka Budaka, njegove supruge Franjice i sina Gvozdena. U srpnju 1941. godine, Mjesni komitet KPH Zagreba pripremao je operaciju oslobođenja zatočenika, jer je 8. srpnja iz logora izvedeno deset zatočenika, mučeno i strijeljano u Dotrščini, za odmazdu zbog likvidacije ustaškog agenta Ljudevita

Tiljka. Pobijeni su bez suda i presude Božidar Adžija, Ognjen Prica, Otokar Keršovani, dr. Ivo Kuhn, Zvonimir Richtman, Ivan Korski, Viktor Rosenzweig, alfred Bergman, Sigismund Draus i Simon Crnogorac, kazao je Šafrać.

Formirano je pet udarnih grupa pod neposrednim rukovodstvom Divka Budaka, Andrije Žaje, te Antona Božca i Slavka Gavranića kao zamjene. Pri razoružanju straže smrtno je ranjen Pero Korasić i uzbunjeno je cijelo osiguranje logora. U akciji je od 115 logoraša sudjelovalo njih 92, od čega 80 komunista. Proboj je uspio, ali je izostao pravovaljani prihvrat „iza logorskih žica“. Pothvat je propao i bio plaćen životima prekaljenih antifašista i partijskih rukovodilaca. Među njima je bio i književnik August Cesarec. On je najprije zatvoren u zatvoru na Savskoj cesti, a zatim otpremljen u logor Kerestinec. Nakon neuspjelog bijega ubijen je. Nekoliko bjegunaca iz logora počinilo je samoubojstvo, dio je zarobljen, mučen, a zatim pobijen. Uspjela su petorica preživjeti i doći u Zagreb, a kraj rata su dočekali Dragutin Dakić i Zvonko Komarica, rekao je Šafrać.

Danas zatvaramo oči pred žalosnom činjenicom da su uskrsle aveti poraženog ustaštva ušle u naše domove, škole, institucije, da su 1992. godine na ovom mjestu zloglasnog ustaškog logora te aveti u crnom oformili „Konačište ratnih zarobljenika Kerestinec“, u koji su dovođeni i zlostavljeni građani Republike Hrvatske, samo zato što su bili druge nacije ili vjere.

B.M.

Tradicionalno okupljanje na legendarnom Tuhobiću

♦Svečano obilježavanje Dana antifašističke borbe Primorci su organizirali na legenedarnom Tuhobiću na kojem je govorio i riječki gradačelnik Vojko Obersnel

Ideje fašizma, nažalost, još uvijek nisu mrtve. One se javljaju u različitim idejama, govorima, inicijativama. Danas neki tvrde da je NDH bila izvor hrvatske državnosti, a država koja je prodala dio teritorija Talijanima teško to može biti. Hrvatska državnost sačuvana je odlukama ZAVNOH-a i odlukama Sabora, sačuvana je u Narodnoslobodilačkoj borbi i u Domovinskom ratu. Svima onima koji misle da će nas vratiti u mračne dane podjela, zločina i nasilja, mogu ponoviti riječi španjolske revolucionarke Isidore Dolores Ibrruri Gómez, La Pasionarije, »No pasaran«, kazao je gradonačelnik Rijeke **Vojko Obersnel**.

– Prošle godine u Francuskoj je obilježena 70. obljetnica iskrcavanja na Normandiju. Tamo su bili prisutni vođe svih država antifašističke koalicije. Uz proslavu prikazivane su slike iz tog razdoblja. Uz slike Roosevelta, Trumana, Churchilla, našla se i slika maršala Tita, čovjeka kojega se danas mnogi žele odreći. Ne negiram da je u njegovom djelovanju bilo grešaka. Tko je od nas nepogrešiv. Ali moramo odvojiti ono što je dobro, od onoga što je eventualno loše. U slučaju Tita dio dobrog neuporedivo je veći od lošega. Kao što nikada ne smijemo zaboraviti žrtve antifašističkih boraca, tako ne smijemo zaboraviti ni žrtve boraca Domovinskog rata koji su jednako tako krenuli u obranu Hrvatske od nerazumnih ideja i politika koje još uvijek žive.

Važno je govoriti o antifašizmu uvijek, a ne samo danas. Poručuju nam neki da antifašizam treba odvojiti od komunizma i da to nije isto. Slažem se. Točno je da su među antifašističkim borcima bili ljudi bez ideologije, bili su svi oni koji su osjećali potrebu da se bore za slobodu svoga naroda. Ali isto tako je točno, i to ne smijemo zaboraviti – oružani otpor organizirali su Komunistička partija i komunisti na čelu s Titom, zaključio je Obersnel.

Gradonačelnik Bakra **Tomislav Klarić** rekao je da se upravo na dan kada se slavi pobjeda nad fašizmom treba zapitati je li on još uvijek živ.

– Ono što su napravili borci koji su došli na Tuhobić, ono što su 1991. godine napravili sinovi Hrvatske je temelj naše nove moderne Hrvatske. Dužni smo

Sudionici svečanosti na Tuhobiću

sačuvati našu domovinu u njihovo ime, napraviti je bogatom za našu djecu. Za sadašnje stanje najviše smo odgovorni mi, mi političari, a ne narod. Mi kojiだjemo obećanja, a ne ispunjavamo ih, mi koji dozvoljamo da deseci tisuća naših mladih odlaze preko granice naše domovine. A Bog nam je dao bogatstvo. Treba nam samo mudrosti, slove i zajedništva, kazao je Klarić.

Dožupanica **Marina Medarić** izrazila je željenje da i danas postoje oni koji iskrivljuju povijest, kako u Hrvatskoj, tako i u svijetu.

– Relativiziraju zločine fašizma i negiraju antifašističke vrednote. No, oni su malo glasnija manjina koja je u funkciji nečijih političkih interesa. Falsifikatori povijesti neće uspjeti u svojoj namjeri. Antifašizam je naša baština i dio hrvatskoga nacionalnog identiteta koji je ugrađen u Ustav. Upravo je u Hrvatskoj, u šumi Brezovica pored Siska, formiran prvi partizanski odred u porobljenoj Europi. Ponosni smo na tu činjenicu, naglasila je Medarić.

Predsjednik primorsko-goranskog SABA **Dinko Tamarut** podsjetio je da su ljeti 1941. godine na Tuhobić došli prvi partizani sa sušačke Vežice – Josip Bogatec, Rudolf Medved, Dmitar Rahešlić, Vjekoslav Dukić, a iz Hreljina Ro-

mano Polić i Luka Šubat, te da je prvi komandant partizanskog odreda bio Moša Albahari.

– S Tuhobića partizani su zajedno s drugim primorskim odredima, Bribircima i Ledeničanima izvršili i prvu oružanu akciju na Stalku 27. rujna 1941. godine, napad na kamion talijanske okupatorske vojske. Tuhobić sve do kapitulacije fašističke Italije ostaje područje bitno za partizansku borbu. To je stvarna povijest, ona koja se nakon 75 godina u Hrvatskoj nastoji omalovažiti, revidirati na način da se zamagljuje tko je pobjednik u Drugom svjetskom ratu. Proteklih je dana na poljudskom stadionu, stadionu kluba koji se kolektivno uključio u Narodnooslobodilačku borbu, osvanuo simbol nacija-fašizma. Svastika je osvanula na tobožnje čuđenje onih koji su govorili i ponašali se proustaši u Hrvatskom nogometnom savezu, Hrvatskom saboru, u Vijeću Europe. Vrhunac je bio uklanjanje biste Josipa Broza Tita s Pantovčaka. A on je jedan od pet svjetski priznatih vođa antifašističke koalicije u Drugom svjetskom ratu. Sada se čude da su njihove poruke realizirane pred očima čitave Europe. To je djelo profašista, a ne običnih huligana, uvjeren je Tamarut.

N.L.

MOSLAVINA SE IMA ČIME PONOSITI

•Moderna Hrvatska, koja je izrasla na stečevinama antifašističke borbe i Domovinskog rata, odbacuje svaki oblik ekstremizma i totalitarizma, poručeno je na svečanosti u povodu Dana antifašističke borbe i 70. obljetnice pobjede nad fašizmom

U organizaciji Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Bjelovarsko-bilogorske županije, a pod pokroviteljstvom Bjelovarsko-bilogorske županije, podno Spomenika revolucije naroda Moslavine (djelo kipara Dušana Džamonje – otkrio ga je Josip Broz Tito 1967. godine) u Podgariću, u ambijentu pored jezera i borove šume – upriličena je svečanost u povodu Dana antifašističke borbe i 70. obljetnice pobjede nad fašizmom.

Nakon polaganja vijenaca brojnih izaslanstava, pozdravne riječi predsjednika Organizacijskog odbora Milana Ivančevića, člana Predsjedništva ZUABA BBŽ, skupu su se obratili Mato Tonković, načelnik općine Berek, Damir Bajs, bjelovarsko-bilogorski župan, Rade Jovičić, predsjednik ZUABA BBŽ, Ivana Posavec Krivec, saborska zastupnica – izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora Josipa Leke, Nataša Jovičić, ravnateljica Spomen područja Jasenovac – izaslanica predsjednice Republike Hrvatske Koline Grabar-Kitarović, Vesna Nađ, zamjenica ministra branitelja, Franjo Habulin, predsjednik i Stjepan Mesić, počasni predsjednik SABA RH.

Među inim, govornici su istaknuli kako se narod Moslavine i Bilogore od prvi dana ustanka 1941. godine na poziv KPH uključio u NOP i NOB, stvarajući prve oružane grupe, zatim partizanske odrede, brigade, diviziju, a usporedno se stvarala i narodna vlast u vidu Narodnooslobodilačkih odbora...

Prisjetili su se ogromnih žrtava cijele jedne generacije mladosti. Oni su svojom žrtvom izborili slobodu, pravdu, toleranciju i ravnopravnost spolova, nacionalnu i vjersku ravnopravnost... Njima, kao i sudionicima u Domovinskom ratu, koji su obranili slobodu Hrvatske, „dužni smo da te vrijednosti očuvamo i njegujemo i da ih usadimo u svijest mlađih naraštaja“. Također, ukazali su na sve veću eskalaciju neofašističkih ispada u Hrvatskoj, a negativna društvena klima je već više od dva desetljeća usmjerena na minimiziranje, pa čak i kriminalizaciju NOB-a. Moderna Hrvatska koja je izrasla na stečevinama antifašističke borbe i Domovinskog rata utemeljena je na najvišim vrednotama suvremenog građanskog društva, opredijelila se za demokraciju, slobodu, toleranciju, solidarnost i odbacivanje svakog oblika ekstremizma i totalitarizma. „Opredijelila se za moderno europsko društvo, društvo ravnopravnosti, dijalog, tolerancije i mira“, poručeno je sa skupa u Podgariću.

U kulturno-umjetničkom programu (moderatorica Zvjezdana Drašner) sudjelovali su Barbara Othman, opera diva, folklorna sekcija KUD-a Graničar iz Čazme, klapa Prijatelji iz Berka, zbor Hrvatska žena iz Garešnice, te članovi SKD Prosvjeta iz Garešnice.

Narodnooslobodilačka borba nije imala alternative u Moslavini. Podsjećamo, već na sam dan napada na Kraljevinu Jugoslaviju, održano je u Gornjem Šarampovu kod Ivanić Gra-

da partisko savjetovanje za Moslavini. Na tom skupu smjernice za daljnje akcije dali su članovi CK KPH Josip Kraš i Stjepan Kendjel-Sijedi. U svibnju 1941. godine je na teren Moslavine stigao prekaljeni revolucionar dr. Pavle Gregorić, koji je iz svoje ilegalne baze, zvane „Jama“, u mlinu Bogumila Vojčeka rukovodio pripremama za dizanje oružanog otpora. Valja posebno istaknuti i neprocjenjiv doprinos Kasimira Čehajića Turčina, sekretara OK KPH Bjelovar u organiziranju ustanka. Ubroz se formiraju i prve borbene grupe, izvode diverzantske akcije i prikuplja oružje.

Ustanak na području Moslavine nije odmah bio masovan. Prije svega zbog politike „čekanja“ koju je vodstvo HSS-a provodilo među seljačkim massama. Blizina Zagreba i ustaških uporišta u Kutini, Garešnici, Čazmi i Bjelovaru, te važnih komunikacija bili su ozbiljna prepreka širenju ustanka. U tijeku NOR-a u Moslavini su formirane tri brigade. Spomenimo i Moslavački NOP odred. Partizanske jedinice s područja Moslavine uspješno su borbeno djelovale samostalno i u sklopu 33. divizije i 10. korpusa zagrebačkog na prostoru sjeverozapadne Hrvatske. Usپoredo s jačanjem snaga Narodnooslobodilačke vojske i njihovom aktivnošću, u Moslavini su postignuti novi uspjesi u izgradnji narodne vlasti i uključivanju najvećeg dijela stanovništva u narodnooslobodilački pokret.

B. M.

Lukovo

Više od 500 građana na proslavi s antifašistima

Dan antifašističke borbe i sedamdeseta obljetnica pobjede nad fašizmom svečano su, 22. lipnja 2015. godine obilježeni na Lukovu. Proslavi je nazociло više od pet stotina građana Crikveničko-vinodolskog kraja, Gorskog kotara i otoka Krka. Nakon polaganja vijenaca na spomen-objekte NOB-u, svečanost je nastavljena prigodnim govorima.

Zdenka Vukelić, predsjednica UABA Crikvenice, Novog Vinodolskog i Vinodolske općine podsjetila je na osnivanje prvog partizanskog voda u kolovozu 1941. godine na Crikveničko-vinodolskom području te na prvi partizanski logor na Viševici.

N.V.

SVEČANOST U POVODU ZAVRŠETKA LJETNE ŠKOLE MIRA

◆ Svečanom proslavom Dana škole zatvorena je druga po redu Ljetna škola mira. Ispraćaju treće smjene polaznika i samoj priredbi nazočili su Predrag Matić, ministar branitelja, Daglas Koraca, doministar turizma, Franjo Habulin, predsjednik SABA RH, Viviana Benussi, dožupanica Istarske županije, Tomo Ravnić, predsjednik Saveza antifašista Istarske županije, Floriana Bassanese Radin, dogradonačelnica Grada Umaga, brojni predstavnici udruga antifašista Istarske i Primorsko-goranske županije te ravanatelji srednjih škola

Voditeljica projekta Ljetne škole mira **Sanja Bosnić**, potpredsjednica Udruge antifašista Bujštine, nakon upućenog pozdrava uvaženim gostima i uzvanicima podsjetitila je prisutne da je ovaj projekt pokrenuo prošle godine Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske s ciljem da mladi ljudi upoznaju povijest antifašizma od nastanka do današnjih dana te da usvoje nova znanja i vještine, nauče razvijati kritičko mišljenje, formirati vlastite stavove i prihvati različitosti. Kroz obavezni nastavni program, polaznici su usmjeravani kako da u kontekstu današnje političke i socijalne krize preuzmu odgovornost za normalan i uspješan razvoj društva i nastave prenosi ideje antifašizma.

Pedagoška voditeljica škole, **Dijana Pažin** prezentirala je nastavni program i aktivnosti koje su se odvijale tijekom tri smjene trajanja škole u vremenu od 5. do 26. srpnja u kampu Veli Jože u Savudriji.

Školu je ove godine prošao 81 polaznik

Na početku svog izvještavanja istaknula je da je u školi ove godine bio 81 polaznik iz Istarske županije, Primorsko – goranske, Međimurske, Varaždinske te Vukovarsko – Srijemske. U odnosu na proteklu godinu to je evidentan pomak i potvrda da smo prepoznali kako mladima danas približiti antifašizam i njegove vrijednosti.

Škola se odvijala u ciklusu od tri smjene, u terminima od 5. do 26. srpnja i svi polaznici slušali su predavanja predavača: **Igora Jovanovića, Žarka Berića, Olega Mandića, Nevena Šantića, Drage Kraljevića, Pina Degra-ssija i Sandija Blagonića**.

U nastavnom programu obuhvaćene su sljedeće teme: Igor Jovanović - „Antifašizam i antifašistička borba u Istri i Hrvatskoj do kraja II. Svjet-

skog rata“, Oleg Mandić - „Holokaust i totalitarizam“, Sandi Balgonić - „Fašizam i antifašizam u današnjem diskursu“, Pino Degra-ssi - „Od bratstva i jedinstva do suživota u Istri“, Neven Šantić - „Ekstremizam u današnjoj perspektivi“, Drago Kraljević - „Esuli i optanti – multiperspektivni pregled“ i Žarko Berić - „Ljudsko dostojanstvo i ljudska prava“.

Sportske i kreativne radionice u školi

Osim obavezognog dijela nastavnog programa rad se odvijao u brojnim sportskim i kreativnim radionicama. Osobito privlačne bile su im likovna radionica pod vodstvom **Heidi Branković** iz OŠ Marije i Line Umag, radionica partizanskog pjevačkog zabora „Nove snage“, pod ravananjem **Mirele Zemčak**, također iz OŠ Marije i Line te modno-dizajnerska radionica pod vodstvom koreografske Željke Sićanice iz Umaga.

Realizirano je i studijsko putovanje u mjesto gdje je bio zloglasni logor

San Sabba u Trstu, te zavičajni izlet po Bujštini.

Nakon prezenacije rada škole, uslijedio je kulturno zabavni program kojega su osmisili sami polaznici. Pjevački zbor „Nove snage“ izveo je skladbe: „Mlada partizanka“, „Oj Kozaro, Kozaro“ i „Po šumama i gorama“. **Nenad Pintarić** iz Međimurske županije kazivao je stihove Grigora Viteza „Epitaf vojniku koji je pao u času potpisivanja primirja“, **Martina Černeka** iz IŽ, **Nikolina Savičić** iz Vukovarsko-Srijemske županije i **Ivan Jurković** iz PGŽ čitali su kolaž poruka koje su učenici pisali u Ljetnoj školi mira pod nazivom „Portret polaznika“.

Poseban ugodaj priredbi dala je i **Vanesa Jakac** iz Buzeta, dvanestogodišnjakinja koja je odsvirala na harmonici i otpjevala na veliko oduševljenje prisutnih pjesme „U gori raste zelen bor“, „Mlada partizanka“ i „Marjane, Marjane“.

Ljetna škola mira dobila pohvale i podršku

Svečanost u povodu završetka ovogodišnje Ljetne škole mira u Savudriji

Natjecanje u znanju povijesti Drugog svjetskog rata

Polaznici Ljetne škole mira posjetili su mjesto u Trstu gdje je bio zloglasni nacistički logor u kompleksu zgrada bivše rafinerije riže San Sabba, osnovanom u drugoj polovici rujna 1943. godine, nakon kapitulacije fašističke Italije.

S pažnjom su razgledavali prostorije i eksponate Gradskog muzeja Rižarna San Sabba, jer se većina njih prvi puta susrela s temom o ovom logoru i saznanjima o njemu.

U savudrijskom kampu „Veli Jože“ polaznici Ljetne škole mira odlučili su popodne iskoristiti za proširivanje znanja koja su stekli nakon održanih predavanja. Pitanja iz zavičajne geografije, povijesti Drugog svjetskog rata te faktografije sastavio je prof. Milivoj Dretar, a učesnicima je za rješavanje tridesetak pitanja bilo potrebno oko 15 minuta.

Nagrada za pobjednike je bila knjiga Tomislava Ravnića „70. obljetnica pobjede nad fašizmom“, u izdanju SABA RH.

Vidno zadovoljni, prigodne govorе održali su Franjo Habulin, predsjednik SABA RH koji je između

ostalog rekao da je škola mira prošla „porodajne muke“ i da će od sada ne-smetano rasti. U tome ga je podržao i pridružio se obećanju Predrag Matić, ministar branitelja koji je svojeg vrsni „kum“ škole jer se sredstva za financiranje iste osiguravaju u proračunu Ministarstva branitelja RH.

O zavičajnosti, toleranciji, uvažavanju različitosti i suživotu u Istri govorile su Viviana Benussi, dožupanica IŽ i Floriana Bassanese Radin, dogradonačelnica Grada Umaga, zadužena za pitanja talijanske nacionalne manjine, dok je doministar turizma Daglas Koraca pohvalio ovaj projekt, rekavši kako su Istra i Savudrija pravi izbor mjesta za održavanje škole mira.

Škola je otisla korak dalje i svojom promidžbom. Naime, sami su učenici u likovnoj radionici osmislili logo škole, koji je bio otisnut na njihovim majicama, a tiskan je i promotivni letak u kojem su s brojnim fotografijama potkrijepili tematska događanja i sve aktivnosti u školi. Logo, koji simbolizira mir koji raste iz srca trebao bi postati trajni simbol ove škole.

Nakon podjele priznanja polaznicima treće smjene od strane Franje Habulina, predsjednika SABA RH i grupnog snimka sa svim polaznicima i Predragom Matićem, službeno je zatvorena II. Ljetna škola mira, a nove snage su se vratile u svoje sredine bogatije za jedno veliko iskustvo jer su shvatile da je u zajedništvu snaga.

Voditeljica projekta Ljetne škole mira
Sanja Bosnić

PORUKE LJUDIMA SVIJETA

Izdvajamo i dio najzanimljivijih odgovora naših polaznika Ljetne škole mira na postavljena pitanja u upitniku – „Predstavite se“ u kojima su uputili poruke ljudima u svijetu. Duboko misaoni odgovori govore o zrelosti naših polaznika i potrebi za duhovnim rastom te vladanju sobom i jačanju vlastitih stavova.

Portret polaznika Ljetne škole mira 2015. oslikan riječima naših polaznika pokazuje nam vedru sliku dinamičnih, mladih ljudi koji neće hodati „mali ispod zvjezda“:

-Volite se

-U Božjim očima svi smo isti

-LJUBAV!

-Sva zla u svijetu možemo promjeniti, ako počnemo od sebe. Budite promjena i širite mir!

-Budite sretni, veseli, održavajte mir i vavek se spomenite: pun gas, pun žnaj!

-Budite dobri i jednak prema svima, bez obzira na to kako se ljudi ponašaju prema vama! Onda možete očekivati da će vam se vratiti dobro.

-Ne trošite vrijeme na rješavanje bespotrebnih sukoba, svara! Borite se za pravdu i uvijek je priznajte, bez obzira što vam ona neće uvijek koristiti! Budite tolerantni i širite ljubav i prijateljstvo!

-Uživajte u međusobnim dogovorima, razgovorima i razlikama!

-Mislite svojom glavom!

-Rat i nasilje su najgori mogući odgovor na probleme. Rješavajte probleme dogovorom, a ne oružjem!

-Različitost je bogatstvo.

-Živi i pusti druge da žive!

-Budite tolerantni prema drugima jer sve možemo zajedno! Ne pravimo razlike među ljudima i vodimo se motom „MOSTOVI, A NE GRANICE!“

-Budite promjena kakvu želite vidjeti u svijetu!

Zajednički snimak ministra Predraga Matića s polaznicima Ljetne škole mira

POVIJEST KOJA SE NE SMIJE ZABORAVITI

◆ U nedjelju, 14 lipnja, u organizaciji Saveza antifašista i boraca NOR-a Bosne i Hercegovine u Tjentištu je obilježena 72 obljetnica legendarne Bitke na Sutjesci. Iznova je u Dolinu heroja pohrlio svijet iz Bosne i Hercegovine i okolnih zemalja bivše zajedničke države, a među mnoštvom u veličanstvenom skupu generacija bilo je i vremešnih partizanskih boraca sa Sutjeske i mnogo mladih te brojni antifašisti i poštovatelji sjećanja na NOB-u iz Hrvatske, pristigli autobusima iz Dubrovnika, Makarske Trogira, Šibenika i Zagreba

D ošli su se pokloniti herojima što za vječnost ostaše u Dolini heroja i na visovima Borovnog, Košura, Vučeva, Donjih Bara, Ljubina groba, Ozrena, Zelenogore ... Sutjeska je povijest rata i ratovanja, povijest koja se ne smije zaboraviti.

Na svečanosti pod prepoznatljivim gromadnim spomenikom položeni su brojni vijenci i cvijeće na Spomen-kosturnicu, tišinom je odana počast poginulim partizanskim borcima Sutjeske, a uz prigodne govore domaćina proslave **Bakira Nakaša**, predsjednika SABNOR-a Bosne i Hercegovine, **Dragana Mitora-Đurovića**, sekretara SUBNORA Crne Gore i člana čelnicišta slovenskih boraca i antifašista, govorio je i **Branko Grošeta**, potpredsjednik SABA Republike Hrvatske. „U godini u kojoj obilježavamo 70. obljetnicu pobjede nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu i 35 godina od smrti Vrhovnog komandanta NOVJ maršala Josipa Broza Tita, još se jednom sjećamo vremena kada se nešto više od 22 tisuće Titovih partizana (među njima i oko tri tisuće ranjenika) suprotstavilo šestostruko brojnijem neprijatelju koji je angažirao 127 tisuća vojnika uz snažnu potporu avijacije (300 zrakoplova). Borci i antifašisti iz Hrvatske ponosi su na veliku epopeju Sutjeske. S područja Republike Hrvatske, uglavnom svrstani u tri Banjiske i tri Dalmatinske brigade, sudjelovalo je 8.925 boraca (među njima je bilo 5.195 Dalmatinaca). Njih 4.105 položilo je život za slobodu, od kojih 2.908 iz ponosne i slobodarske Dalmacije.

Posebno smo ponosni na činjenicu da je u bitci na Sutjesci Tito vodio partizanske borce i u borbenim redovima bio sa svojim proleterima. Ranjen je na Ozrenu (Milinklade) kao jedini vrhovni zapovjednik u Drugom svjetskom ratu. Danas se sjećamo brojnih mjesta i bitaka, centralne bolnice, okupatorskog pokolja ranjenika, herojstva Save Kovačevića, smrti Ivana Gorana Kovačića, Veselina Masleše, Nurije Pozderca... S jednakim pjetetom i bez razlike, sjećamo se svih 7.543 poginula borca. O neviđenoj hrabrosti partizanskih boraca piše nacistički general Rudolf Luters u svom izvještaju Njemačkoj vrhovnoj komandi "Komuni-

U povodu obilježavanje 72. obljetnice legendarne bitke na Sutjesci na Tjentištu je govorio Brako Grošeta, potpredsjednik SABA RH.

stički pobunjenici dobro su organizirani, vešto vođeni i s nevjerojatno visokim borbenim moralom, koji izaziva čuđenje”.

Kakvi su to bili borci najbolje ilustriju njihove dvije poruke Vrhovnom štabu u jeku najžešćih borbi. S Bara, boraca Druge dalmatinske brigade: "Nijemci nadiru sve jačim snagama i sve upornije. Mi smo izgubili dvije trećine ljudstva (gubitci oko 600 boraca), ali računajte na nas kao da smo u punom sastavu", i boraca Četvrte crnogorske proleterske brigade: "Dok na Ljubinu grobu budete čuli pucnjeve naših pušaka, Nijemci neće proći. A kad toga ne bude znajte da na njemu nema više živih proletera". Šesnaest brigade, sudionica Bitke na Sutjesci poniješe su Orden narodnog heroja, među borcima bilo je 258 narodnih heroja od kojih je 45 poginulo na Sutjesci.

Eto u ovim činjenicama leži nepobjedivost Titovih partizan, snaga koju su dobro osjetili okupatori i domaći izdajnici, posebno četnici i oružane snage NDH. Nažlost, zajedništvo krvlju utemeljeno i podnesene žrtve za slobodu nisu ostale zalog trajnog mira na ovim prostorima. Snage povampirenh sljedbenika nacifašističke ideologije i domaćih izdajnika digle su svoju glavu i devedesetih godina prošlog stoljeća i na krilima nacionalizama izazvale krvave sukobe i rat. Bratstvo i jedinstvo zamijenile su nacionalne, vjerske i druge netrpeljivosti i mržnja, a samoupravni socijalizam, pljačka, korupcija i liberalni kapitalizam. Radnici su po-

stali obespravljeni služe bez ikakvih ljudskih, socijalnih i drugih prava, bez vizije budućnosti. Porušeni su brojni mostovi zajedništva, ljudski i vrijednosni sudovi. U vihoru rata četništvo i ustašto doživljavaju svoj ponovni uzlet. Ruše se spomenici, obespravljuju sudsionici NOB-a, revidira se povijest pokušajima izmjene rezultata Dugog svjetskog rata; ustaše, četnici i drugi suradnici okupatora svih boja proglašavaju se antifašistima, a sudsionici NOB-a okupatorima. Na tu stranu svrstavaju se, nažlost, i brojni državni i stranački čelnici i dužnosnici, često i uz potporu vjerskih zajednica i njihovih velikodostojnika, koji na taj način žele izbrisati svoju izdajničku ulogu i sramnu kolaboraciju s okupatorima.

I zbog žrtava koje su ovdje pale, nitko nema pravo da nas, u ostvarivanju svojih bolesnih političkih i materijalnih interesa, umjesto u bolju budućnost, vodi u mračnu i krvavu prošlost. Istina ipak uvijek pobjeđuje, iako taj put zna biti težak i dugotrajan, naš je zadatak da on bude što kraći, a izdaja vlastitog naroda prošlost koja se ne smije ponoviti. Neka živi sjećanje na slavnu narodnooslobodilačku borbu, nepobjedive i slavom ovjenčane Titove partizane! Neka vječno hući Sutjeska, noseći istinu o bitci na Sutjesci i svim našim bitkama, o nepobjedivosti partizana i legendarnom vođi Maršalu Titu!" – rekao je u prigodnom govoru Branko Grošeta.

Krešimir Ladik

Položeni zajednički vijenici antifašista Hrvatske i Vojvodine

•Povodom Dana antifašističke borbe narodā Republike Hrvatske, Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista organizirala je polaganje vijenaca na spomen-obilježja na području Osječko-baranjske županije

U nedjelju, 21. lipnja, vijenci su položeni u Belom Manastiru, a 22. lipnja, na sam praznik, u Osijeku te u selima Bračevcima, Paučju i Podgorju kod Đakova.

U Belom Manastiru su na Partizanskom groblju i na spomeniku Crvenoj armiji vijence položili gradonačelnik **Ivan Doboš** i njegovi pomoćnici **Marko Bogatić, Zoran Kranjčec i Predrag Stojanović** te delegacije Udruge antifašističkih boraca i antifašista Beli Manastir, SDP-a i Društvo baranjsko-ruskog prijateljstva.

Pored antifašističkih udruga iz Osječko-baranjske županije, u Paučju i Podgorju vijence su položile i delegacije UABA Općine Trpinja te iz Autonomne pokrajine Vojvodine: Pokrajinski odbor SUBNOR-a, općinski odbori SUBNOR-a iz Sombora i Apatina te iz Laćarka kod Sremske Mitrovice.

O historijatu antifašističkog pokreta na području Slavonije te o odvođenju u logore i stradanju nevinih žrtava govorio je 93-godišnji **Jovan Nišević**, koji je u rat otisao kao 19-godišnji mlađić, a iz rata izašao kao kapetan. O učešću boraca iz Vojvodine u ratnim operacijama u Slavoniji, posebno 7. vojvođanske brigade, govorio je **Svetozar Atanacković**, potpredsjednik SUBNOR-a Srbije i predsjednik SUBNOR-a Vojvodine, dok je o samom Danu antifašističke borbe, s osvrtom na današnje stanje i položaj antifašista u Hrvatskoj

Sudionici obilježavanja Dana antifašističke borbe pred spomen-kosturnicom u Podgorju

govorio **Nikola Opačić**, predsjednik ZUABA Osječko-baranjske županije i potpredsjednik SABA RH.

Poslije svečanog dijela obilježavanja Dana antifašističke borbe, druženje je nastavljeno u Spomen-domu u Podgorju.

Jovan Nedić

Požega

Mještani Škrabutnika održali svečanu komemoraciju

•Mještani malog sela Škrabutnik pokraj Požege, 5.srpnja su, zajedno sa članovima Udruge antifašističkih boraca i antifašista Požega, održali komemoraciju uz spomenik u središtu sela za poginule mještane u 2. svjetskom ratu. Skupu su nazočili i predstavnici UABA Pakrac-Lipik, SNV Požega i brojni mještani susjednih sela

Obilježavajući 70. obljetnicu pobjede nad fašizmom, a ujedno i petu obljetnicu obnove spomenika, prisutni su položili vijence i zapalili svijeće podno spomenika koji je podignut žrtvama fašističkog terora. Spomenik je podignut poslije rata, ali je u Domovinskom ratu oštećen, pa je zaloganjem mještana prije pet godina obnovljen.

Okupljenima se obratio **Milan Radović**, član Predsjedništva UABA Požega. „U Drugom svjetskom ratu ovih 36 naših mještana dali su svoje živote, sanjajući slobodu i pravdu jednaku za sve ljude. Ova je povjesna istina danas još značajnija u godini kada obilježavamo 70 godina pobjede nad fašizmom, u kojoj smo eto i mi mještani malog Škrabutnika dali svoj prilog. Može li nam itko danas zamjeriti što nas to čini neizmjerno ponosnim? – rekao je među ostalim Radović koji je bio predsjednik

Inicijativnog odbora za obnavljanje spomenika.

Podsjetio je i da je čitava Slavonija dala obilan prilog Narodnooslobodilačkoj borbi te da je „svoje mjesto u povijesti platila sa 40 tisuća života boraca i žrtava fašističkog terora, uz 20 tisuća prognerih osoba i 50 tisuća uništenih domova.

Uostalom, nastavio je Radović, „nije li 28. slavonska divizija sudjelovala u oslobođenju Beograda i nije li 8. svibnja 1945. prva ušla u oslobođeni Zagreb? Šesti slavonski udarni korpus iznjedrio

je 39 narodnih heroja, od kojih su 22 pala u borbi za slobodu.“

Tajnik UABA Požega **Kazimir Semunić** prigodnim je stihovima evocirao uspomenu na slavne dane borbe za slobodu.

M. R.

Sudionici komemoracije u Škrabutniku

•U organizaciji Međimurske županije, Grada Čakovca, Općine Donji Kraljevec i Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurja, polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća obilježen je Dan anti-fašističke borbe

Počast borcima, ali i svim žrtvama palim u 2. svjetskom ratu dala su izaslanstva Međimurske županije, Grada Čakovca, Općine Donji Kraljevec, Policijske uprave Međimurske, Ureda za obranu Čakovec, Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurja, Društva „Josip Broz Tito“ te brojni građani, nglasivši kako se na današnji dan prisjećamo važnosti antifašističkog pokreta za našu današnjicu, ali i budućnost.

Vijenci su u Čakovcu položeni podno spomen-ploče postavljene na ulazu u Palaču Zrinskih, podno Spomenika poginulim i nestalim hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu, Spomenika poginulim partizanima na čakovečkom groblju, kao i na spomen-groblju u Svetom Jurju u Trnju, gdje je uz limenu glazbu priređena i povorka u organizaciji Općine Donji Kraljevec.

„Po mnogočemu je naš narod prvi ili pak predvodnik, a bez sumnje, zahvaljujući hrabrim borcima od 1941. do 1945. godine, našim sugrađanima, bio je i kada se trebalo boriti protiv fašizma i nacizma. Pitanje je kako bi izgledala današnja Europa da upravo Hrvati nisu u tadašnjoj okupiranoj Europi formirali prvi antifašistički pokret, kako bi geografski, vjerski i društveno izgledala današnja Europa da prije 459 godina Zrinski nije pokretom iz Međimurja za-

Zahvala borcima za slobodu

ustavio osmanlijski prodor prema Beču, pitanje je da li bi bilo Hrvatske da nisu hrvatski branitelji 1991. godine obranili svoju državu. Stoga, umjesto da se govori o podjelama ili pak o tome gdje je tko bio '41. godine, moramo govoriti o samopoštovanju i upravo na temelju slavne, ali turbulentne povijesti te u službu žrtava koje su utkane u naše Međimurje i našu Hrvatsku, zajedno graditi bolju, sretniju i pravedniju budućnost“, naglasio je župan Međimurske županije Matija Posavec. Na tom skupu kojem je prisustvovala i potpredsjednica Skupštine Međimurske županije Petra Kovačić, župan je dodao kako nije to samo jedan dan u godini, već se na pobjedu nad velikomađarskom okupacijom itekako prisjećamo, kako su urezani u naše misli i molitve nakon velikih stradanja i žrtava koje su podnijeli naših sugrađani.

„22. lipnja 1941. godine u Hrvatskoj je u tada okupiranoj Europi započeo prvi organizirani ustanak protiv fašizma i nacizma, a mnogi Međimurci i oni koji nisu prihvaćali mađarski jezik bili su mučeni i ubijani. Njih ne smijemo zaboraviti“, rekao je među ostalim, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurja Zvonimir Golub.

„Iako je prošlost ta koje se danas prisjećamo, moramo gledati isključivo naprijed i prema napretku našeg kraja, s ciljem da stvorimo bolju situaciju za sve“, u svom je govoru rekao načelnik Općine Donji Kraljevec Miljenko Horvat.

Uz zahvalu brojnim borcima za slobodu, međimurski župan svim Međimurkama i Međimurcima zaželio je sretan Dan antifašističke borbe.

R.G.

Dojmljivu svečanu povorku predvodila je limena glazba

Slavonski Brod

Vijenci na Spomen-kosturnicu

Povodom obilježavanja Dana antifašističke borbe kod Središnjeg križa i Spomen-kosturnice na Gradskom groblju položeni su vijenci i zapaljene svijeće za sve žrtve.

Dan antifašističke borbe obilježava se u spomen na 22. lipnja 1941. godine, kada je u šumi Brezovica pokraj Siska osnovan Prvi sisački partizanski odred. To je ujedno bio početak organizirane borbe protiv fašističkih i nacističkih okupatora u Hrvatskoj u kojoj je aktivno sudjelovalo više od petsto tisuća hrvatskih građana.

Uz predstavnike Udruge antifašističkih boraca i antifašista, vijence su položile delegacije Ureda državne uprave Brodsko-posavske županije, PU brodsko-posavske, Brodsko-posavske županije, političkih stranaka te zamjenik gradonačelnika Hrvoje Andrić.

Dan

Grad Split i Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Splita obilježili su Dan antifašističke borbe u petak, 19. lipnja.

Tim povodom su na gradskom groblju Lovrinac, na Kosturnici u spomen borcima NOB-a, na Groblju branitelja Domovinskog rata, na Središnjem križu i na spomen-ploči poginulim Bošnjacima-muslimanima braniteljima u Domovinskom ratu, te na spomenik ispred zgrade Županije položeni vijenci i zapaljene svijeće za poginule antifašističke borce i žrtve fašističkog terora.

Uz predstavnike udruge antifašističkih boraca i antifašista Splita, vijence su položili i predstavnici županije, zamjenik župana **Luka Brčić**, predsjednik Županijske skupštine **Petroslav Sapunar**, potpredsjednici Županijske skupštine **Veljan Radojković** i **Damir Čosić** te **Damir Gabrić**, savjetnik za branitelje.

Okupljenima se ispred spomenika prigodnim riječima obratio **Krešimir Sršen**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije.

Održana je i prigodna svečanost

Svečano proslavljen antifašističke borbe

povodom proslave ovog antifašističkog praznika u Muzeju grada Splita.

Na tom svečanom skupu govorili su predsjednik Udruge antifašista i antifašističkih boraca grada Splita **Josip Milat** te gradonačelnik **Ivo Baldasar**. Dodijeljena su i priznanja Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske (SABA). Priznanja su dobili **Palmina Poljak**, antifašistički borac, partizanka i nositeljica partizanske spomenice, u ime **Sibe Kvesića**

povelju je primila njegova kćer **Žarka Brešan** (Kvesić je istaknulti novinar i publicist), **Krešimir Sršen**, predsjednik Županijske udruge antifašista, te **Josip Milat**.

Prisutne je zabavljala klapa Ježinac. Spaćani su ovaj dan proslavili tri dana ranije budući da je središnja proslava za Republiku Hrvatsku u šumi Brezovica kod Siska, ali se oblježava i u cijeloj Hrvatskoj - u županijama, gradovima, općinama.

Prigodna svečanost u Muzeju grada Splita

Spomenik Prvom kaštelskom partizanskom odredu

Kaštela

OBILJEŽENO FORMIRANJE PARTIZANSKIH ODREDA

Udruga Antifašističkih boraca i antifašista Kaštela, u polju Knježak iznad Kaštel Kambelovca, obilježila 74. godišnjicu od formiranja kaštelskih partizanskih odreda, te su tom prilikom položili cvijeće i upalili svijeće u spomen na pripadnike tih odreda.

Nakon polaganja cvijeća i minute šutnje kojom je odana počast svim poginulim i umrlim borcima NOR-a te poginulim hrvatskim braniteljima, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista **Ilija Sokol** održao je prigodni govor.

Podsjetio je da je Prvi kaštelski partizanski odred formiran 11. kolovoza 1941. godine u polju Knježak, u Kaštel Kambelovcu. Od 57 boraca, koliko je brojio, 42 su bila iz Kaštela,

13 iz Solina i 2 iz Bitelića. Po odluci PK KPH za Dalmaciju za komandira odreda je određen Ante Roje, a Drago Gizdić je bio komesar.

Drugi kaštelski partizanski odred formiran je 27. siječnja 1942. godine. Njegov komandir je bio Dragan Britvić, student prava iz Kaštel Kambelovca, kojeg su neprijatelji zarobili i zvijerski mučili te je nakon nekoliko dana preminuo od zadobivenih ozljeda, a komesar je bio Dušan Tadin. Odred je bio sastavljen od samih Kaštela, njih ukupno 32.

Iste godine, krajem veljače formiran je i Treći kaštelski partizanski odred od 33 kaštelska borca, na čijem je čelu bio komandir Bepo Babin.

I. S.

BEZ PREDSTAVNIKA POLITIČKOG VRHA

•Među 1200 poklonika antifašizma koji su prigodnim okupljanjem obilježili početak oružanog ustanka u tom dijelu Hrvatske, izostali su predstavnici najviših tijela vlasti i čelnici političkih stranaka

Oružani ustanak u Lici izbio je 27. srpnja 1941. godine, kada su gerilski odredi, predvođeni komunistima i uz masovno sudjelovanje naroda, napali ustaško-žandarmerijsku posadu u mjestu Srb i oslobodili ga. Oslobođenje mesta Srb imalo je vrlo snažan odjek u narodu, a 30. srpnja oslobođeno je i prvo kotarsko mjesto u Hrvatskoj – Donji Lapac. Početkom kolovoza oslobođena je i gotovo cijela južna Lika, osim Gračaca, i veći dio zapadne i srednje Like. Dana 27. srpnja započeo je i ustanak u Bosanskoj krajini, pa je tom prigodom oslobođen i Drvar. Iz južne Like i Drvara ustanak se proširio na Kninsku krajinu.

U organizaciji Sprskog narodnog vijeća i Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH, oko 1200 poklonika antifašizma prigodno je komemoracijom i polaganjem vijenaca ispred obnovljenog spomenika „Ustanak“ obilježilo početak oružanog ustanka u tom dijelu Hrvatske koji se do 1991. godine obilježavao kao Dan narodnog ustanka u Hrvatskoj. Skupu je nazario velik broj mladih, ali izostali su predstavnici najviših tijela vlasti i čelnici političkih stranaka. No, i ove se godine u organizaciji A-HSP-a okupilo 50-ak prosvjednika, međusobno su se preko razglaša pozdravljali ustaškim pozdravom „Za dom spremni“.

Masovni narodni ustanak

Obraćajući se nazorcima, **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH rekao je da se poslije 74 godine s ponosom može reći da se tu dogodio ne samo pokret otpora, nego i oružani ustanak naroda protiv okupatora i njihovih domaćih slugu. Osvrnuo se i na aktualno stanje u društvu: „Iako je Hrvatska danas punopravna članica Europske unije, u njoj postoje snage koje žele dokinuti prava manjina. Republika Hrvatska je jedinstvena u okviru svojih granica i isti zakoni koji vrijede u jednoj regiji, vrijede i u drugoj. Zato nema razloga da se odnosi prema nacionalnim manjinama kakvi se grade u Istri i još nekim regijama, ne grade i u ostalim njezinim dijelovima: od Dalmacije, preko Like, Korduna i Zagreba, Međimurja i Moslavine, pa sve do Vukovara. Ne budemo li gradili takve odnose,

imat ćemo tek formalnu demokraciju, čiji će sadržaj biti isključivo radikalno desne orientacije, odnosno fašistički“, upozorio je Habulin.

Kako je podsjetio **Zoran Pusić**, predsjednik Antifašističke lige RH, u Srbu se 27. srpnja 1941. godine dogodio masovni narodni ustanak, koji nije bio ponajprije potaknut ideoološkim razlozima, nego strašnim zločinima što su ih ustaše Maksa Luburića počinile nad stotinama ljudi iz ličkog kraja. „Danas, poslije 74 godine, to bi trebala biti daleka povijest. Za političare, možda, i prilika da s ponosom istaknu najmasovniju oružanu borbu protiv nacizma i fašizma unutar Europe, i to ne samo za vanjsku upotrebu ili kada su u posjetu Izraelu. Međutim, to što bi trebala biti daleka povijest vraća se danas kao ostrašeni revizionizam i to ne zato što su otkrivene nove činjenice, nego zato da se lažima i izmišljotinama relativizira zločudnost pokreta poput nacizma ili ustaštva. Jednom riječju, fašizam“, poručio je Pusić.

Rezervat nije sloboda

Nema mnogo mjesta poput ovih na kojima se okupljamo mi antifašisti, čiji se skupovi ometaju i negiraju iz godine u godinu. Ne okupljamo se da bismo slavili rat, širili mržnju i promovirali nasilje, nego iz istih razloga radi kojih su se prije 74 godine na ovom mjestu

okupili ustanici: da bi imali mir u svojim domovima, u miru živjeli sa svojim susjedima i imali državu u kojoj će vladati zakoni jednakni za sve, istaknuo je **Milorad Pupovac**, saborski zastupnik i predsjednik SNV-a. „Umjesto da država troši novac za druge, potrebne stvari, troši ih na desetke policajaca koji moraju osiguravati skup ljudi koji mrze i koji bi htjeli protjerivati. Umjesto da država poduzme nešto prema takvima, ona štiti nas, kao da smo u rezervatu. Ali mi rezervat ne prihvaćamo, jer to nije sloboda. Umjesto da govorimo o razvoju ovih krajeva, prisiljeni smo govoriti o tome je li antifašizam bio istinski slobodarski pokret ili nije. Treba se prisjetiti da su ovdje prije 74 godine počinjeni zločini prema Srbima Brotnja, Bubnja, Suvaja i Osretka, ali i u Borićevcu prema Hrvatima. Mi koji se ovdje danas okupljamo sjećamo se i jednih i drugih. Boli nas stradanje jednih i drugih, a posebno nas boli što ni jedan župan ni gradonačelnici iz dalmatinskih županija i grada-va ne dolaze ovamo odati počast za 92 poginula partizana iz Dalmacije, koji su pokopani u Srbu na mjesnom groblju“, zaključio je Pupovac.

Okupljene su pozdravili i **Milan Tankosić**, zamjenik načelnika Općine Gračac, **Milan Surla**, predstavnik Šeste ličke i 35. ličke udarne divizije, te **Živorad Smiljanić**, gradonačelnik Apatina u kojem danas živi više od 20 tisuća Ličanki i Ličana.

B.M.

Veleposlanik Ruske federacije posjetio SABA RH

Novi veleposlanik Ruske federacije dr. Anvar Azimov, koji je po završetku mandata dosadašnjeg veleposlanička dr. Roberta Markaryana u Republici Hrvatskoj preuzeo tu visoku dužnost, posjetio je SABA RH.

Odmah po dolasku u našu zemlju, dr. Azimov je položio cvijeće na grob prvog Predsjednika RH te je tom gestom na određen način odao priznanje zemlji u kojoj će obnašati svoju dužnost.

U Savez antifaštičkih boraca i antifašista RH u Hatzovoj, 7. kolovoza 2015. godine, veleposlanik Ruske federacije dr. Anvar Azimov došao je sa suradnicima u prijateljsku posjetu, znajući da smo mi udruga koja njeguje tradicije NOB-a i antifašizma.

U razgovoru u kojem su sudjelovali predsjednik SABA RH Franjo Habulin, potpredsjednik Ivan Fumić, član Predsjedništva Mladen Matijašec i Petar Raić, predsjednik zagrebačke organizacije, govorilo se o suradničkom odnosu koji se njeguje između SABA RH i Ruškog saveza veterana.

Razgovor s Ruskim veleposlanikom u SABA RH

Tom prilikom je veleposlanik izrazio želju da ga pozivamo na naše komemorativne skupove, svečanosti obilježavanja određenih događaja, što smo i prihvatili.

Njegov pozitivan antifašistički stav vidljiv je već i u prisustvovanju komemoraciji Roma stradalih u Drugom svjetskom ratu Porajmosa (Holokausta) u Uštici kod Jasenovca, te činu polaganja

cvijeća u Batini ispred spomenika palim vojnicima Crvene Armije.

Po završetku razgovora u kojem su spomenute različite aktivnosti SABA RH koje se provode tokom godine, veleposlanik dr. Azimov je obećao da će se razgovori i druženja delegacija nastaviti i u njegovom mandatu. Čak je u jednom trenutku rekao da bi mu bilo drago da postane član SABA RH.

M.M.

TRADICIONALNI SASTANAK UABA S OPATIJSKIM ŠKOLAMA

•Tradicionalno prije konca školske godine u Opatiji je održan radni sastanak čelnika opatijske Udruge antifašista s ravnateljima i profesorima povijesti, etike, filozofije svih opatijskih škola. Cilj sastanka bio je analiza suradnje tijekom proteklog razdoblja kao i dogovaranje zajedničkih akcija i njihovih termina u narednoj školskoj godini

Predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Oleg Mandić u ulozi domaćina čestitao je nazočnima sedmu godišnjicu održavanja tog, sada već tradicionalnog radnog sastanka, i naglasio kako je suradnja započela zbog uočenih manjkavosti u školskim programima povijesti i etike, te kako su na tim osnovama iznjedrenе aktivnosti prepoznate i unisono prihvaciene u svim opatijskim školama. To se osobito odnosi na pozitivni prihvati od strane đaka, koji posebno cijene objektivnost, toleranciju i osuđuju nasilje, što proizlazi iz svake zajedničke akcije.

U raspravi o zajedničkim aktivnostima u protekloj godini najviše su ocjene date posjetu Auschwitzu, te događajima Memento uz Međunarodni dan Holokausta i Danu mladih u okviru Dana antifašizma u Opatiji.

Nakon opsežne rasprave, gradonačelnik Ivo Dujmić, koji je naznačio sastanku,

osvrnuvši se na ovu hvalevrijednu suradnju, ocijenio je istu školskom ocjenom – odličan.

Raspravljujući o budućoj školskoj godini naglašeno je zajedničko promišljanje kako valja pojačati nastojanja da se u samoj sredini u kojoj živimo, osjeti pozitivizam koji proizlazi iz povijesnih događaja i činjenica o kojima raspravljamo.

Na koncu su dogovorene zajedničke akcije u koje će se po

dosadašnjem sistemu uključivati opatijski đaci: Hreljin, Matić Poljana i Lipa za osnovce, a Memento, Dani antifašizma u Opatiji, Jama Ičići, Lipa i Putevima budulskih otpora za srednjoškolce.

O.M.

Sastanak antifašista s predstvincima škola u Opatiji

Predstavljena Antifašistička liga

Ufoajeu riječkoga Hrvatskog narodnog kazališta predsjednik Antifašističke lige **Zoran Pusić** izjavio je da je Liga asocijacija samostalnih organizacija i udruga građana kojima je zajednička zabrinutost razvojem događaja u Hrvatskoj, ustvrdivši da se nekim postupcima i izjavama ugrožavaju dosegнуте razine demokracije i ljudskih prava u zemlji.

Prema Pusićevim riječima, javno poricanje naravi fašizma postaje legitimna politička opcija te su sve češće pojave da se protiv političkih neistomisljenika zaziva fizičko nasilje.

Dodao je kako je Hrvatska više puta prolazila kroz razdoblja relativiziranja ustaškog pokreta, da su se pojavljivale teritorijalne pretenzije i da je Hrvatska vojska sudjelovala u ratu u drugoj državi.

Predsjednik Lige Zoran Pusić također je rekao kako su hrvatsko pravosuđe i policija znali biti pristrani u slučajevima kada su se građani izbacivali iz svojih domova ili su im kuće dizane u zrak te su se, kazao je, javno slavili ustaški ratni zločinci.

Govoreći o nazivu Antifašističke lige, Pusić je napomenuo da se mogla zvati i antitotalistička, ali da danas

♦Na Dan antifašističke borbe, 22. lipnja u prostoru Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca u Rijeci predstavljena je Antifašistička liga RH. O njenom značaju i potrebi za osnivanjem govorili su Vojko Obersnel, Oliver Frljić, Stjepan Mesić i Zoran Pusić

u Europi prijetnja nisu "Crveni Kmeri i staljinizam" nego desne političke opcije koje njeguju ideju nacizma, a, dodao je, na ovim prostorima su to apogeti ustaštva u Hrvatskoj i četništva u Srbiji.

Pusić ocijenjuje da "ideje i dijabolička privlačnost fašizma nije danas samo relikt prošlosti nego suvremena pojавa koja bi trebala biti zabrinjavajuća".

Redatelj i intendant riječkoga HNK-a **Oliver Frljić** rekao je da fašizam nije nestao 1945. godine. Dodao je da sve što se radi danas u riječkome HNK-u je "pokušaj da se bore protiv fašizma", jer su, kako tvrdi, "pojedinci i institucije benevolentno gledale na pokusaje revizije ustaštva".

Dodao je da većina "kazališnih kollega zabija glavu u pjesak" i ne govori kritički o stvarnosti. Frljić je naglasio kako treba podsjetiti da je i Hitler došao demokratski na vlast, rekavši da to što imamo demokraciju ne znači da je politički izbor nepogrješiv i da se ne može izabrati ovaj ili onaj oblik totalitarizma.

Također je ustvrdio da je iz Hrvatske izvršena agresija na dio BIH, dodavši da su tamo otvarani koncentracijski logori za Bošnjake.

Rekao je i da je Njemačka u više navrata obavila denacifikaciju, te da u Hrvatskoj treba označiti pojedince i skupine koje rade na tome da degradiraju ljudska prava.

Intendant riječkoga HNK Frljić

izrazio je nadu da će Antifašistička liga "stati na put onome što se valja u Hrvatskoj", kazavši da bi mnogi u Hrvatskoj rado preskočili današnji Dan antifašističke borbe.

Riječki gradonačelnik **Vojko Obersnel** rekao je da je antifašizam temelj razvoja današnje moderne Europe.

Živjeli smo u uvjerenju da je pobeda nad fašizmom u Drugom svjetskom ratu dovoljna, ali nas je sadašnjost opovrgnula, ocijenio je Obersnel, dodavši da je "danас fašizam ne samo crtanje simbola nego i govor mržnje, nesnošljivosti, vjerska ili spolna ili napadi na one koji drugačije misle".

"Neki su kod nas intenzivno radili na povratku fašizma u društvo, a drugi to nisu zaustavljali te je zadnje vrijeme da se prestanemo praviti da nas se to ne tiče", naglasio je riječki gradonačelnik.

Bivši hrvatski predsjednik **Stjepan Mesić** prozvao je Katoličku crkvu rekavši da se ne ograjuje od brojnih ispisanih simbola "krilatog U s križem". Osudio je izjave, kako je rekao, biskupa iz Siska, prema kojima je aktualna vlast nenarodna i zločinačka. Mesić je upitao zašto onda od te vlasti prima novac i ne zatraži izmjenu Vatikanskih ugovora, po kojima od te vlasti dobija novac.

Izrazio je i nezadovoljstvo obrazovnim sustavom, ocjenivši da škola ne daje pravo obrazovanje.

K.T.

Predstavljanje Antifašističke lige u Rijeci – Vojko Obersnel, Stjepan Mesić i Zoran Pusić

BANIJA SE NIJE DALA POKORITI

•Komemorativna svečanost povodom 74. obljetnice prve oružane akcije banijskih partizana i stradanja boraca i naroda tog kraja upriličena pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora, Sisačko-moslavačke županije i Grada Petrinje

Na današnji dan prije 74 godine ustaški zločinci izvršili su pokolj hrvatskih građana srpske nacionalnosti u Banskom Grabovcu i okolnim selima, a mi bi danas trebali u tišini položiti cvijeće s porukom da se više nikada i nigdje ne ponovi – istaknuo je u svom obraćanju **mr. Ivan Fumić**, potpredsjednik SABA RH, na narodnom zboru u povodu 74. obljetnice prve oružane akcije banijskih partizana i 74. godišnjice grabovačke tragedije.

Nažalost, to ne možemo učiniti u miru ni nakon toliko protekla vremena. Uzrok tome su nacionalni ekstremisti, koji ne samo da negiraju, već i opravдавaju te i druge ustaške zločine. Pokolj Srba u Banskom Grabovcu, Glini i drugdje izvršen je od ustaša radi zastrašivanja i uništenja hrvatskih građana srpske nacionalnosti, isključivo zato što su Srbi. Tko misli da je ta strašna prošlostiza nas, neka se sjeti samozvanog stožera za navodnu obranu Vukovara, dernjačenja po stadionima „Za dom spremni“ i na krajnju crtanju kukastog križa na stadionu na Poljudu. Oni ništa nisu naučili iz povijesti. A tko ne uči iz povjesnih grešaka, osuđen je na ponavljanje. To su konačno shvatili Nijemci, ali ne i hrvatski i srpski ekstremisti, kazao je Fumić. Dodao je kako su zastrašivanjem i pokoljem Srba, ustaše izazvale potpuno suprotan učinak od onog koji su očekivali. I oni Hrvati, koji su se na početku uspostave okupatorske tvorevine NDH možda radovali, kao svojoj državi, shvatili su da to nije njihova država, već okupatorska, sluganska tvořevina, koja je činila zločine koji su sablažnjivali čak i svoje tvorce – naciste.

Sadašnje pojave isticanja ustaškog i nacističkog znakovlja, rezultat su sustavnog negativnog utjecaja i odgoja djela katoličkog klera, hrvatske ekstremne desnice i kvazi ustaša, koji su pod okriljem demokracije, a stvarno anarhije, dobili širok prostor za so-

toniziranje Narodnooslobodilačke vojske i maršala Tita. Njihovo isticanje domoljublja vidi se u pljački hrvatskih dobara i u sustavnom rušenju ugleda hrvatskog imena. Godinama upozoravamo na te pojave, ali se vlasti oglušuju. Vjetar u ledatkovom ponašanju dalo je i uklanjanje Titove biste s Pantovčaka. Predsjednica Republike, kao uostalom i prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman, u Izraelu su se sjetili antifašizma, da bi se u Hrvatskoj sasvim drugačije ponašali. Zar gospoda Predsjednika, koja se tamo zgrážala nad ustaškim zločinima, ne zna tko je te zlotvore pobijedio i stvorio put da se Hrvatska nađe na pobjedničkoj strani? Govori o Titu kao diktatoru. Svi oni, kojima je imalo stalo do Hrvatske, morali bi se ponositi Narodnooslobodilačkom borbom i svjetski poznatim državnikom Josipom Brozom Titom. Na nama je da se borimo protiv nacionalne, vjerske, rase i bilo koje druge mržnje. Ako u tome uspijemo, tada ni ove žrtve neće biti uzadne, zaključio je Fumić.

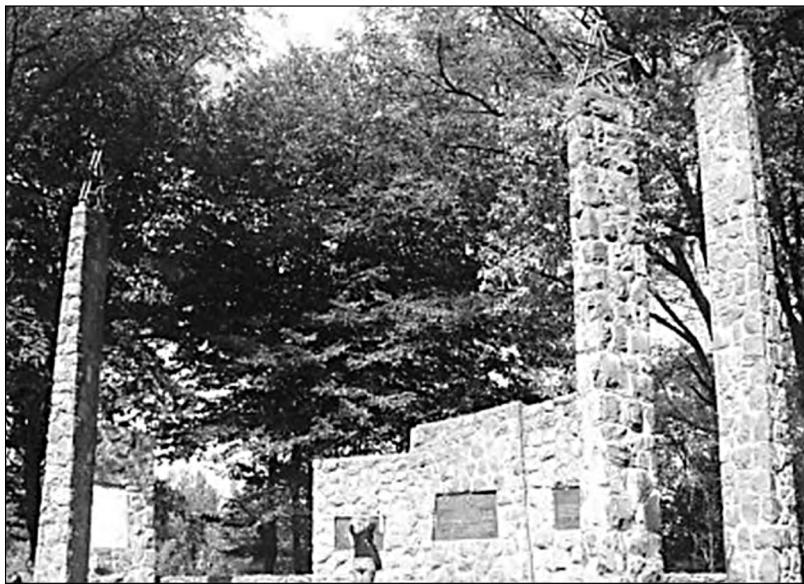
Nakon polaganja vijenaca i paljenja svjeća kod spomenika žrtvama fašističkog terora, brojna izaslanstva su odala počast stradalima – partizanima i narodu Banije. Skupu su se prigodnim rijećima obratili **Ivana Posavec Krivec**, saborska zastupnica, **dr. Milan Miočinović**, član Predsjedništva SNV-a, **Boro Rkman**, sisacko-moslavački dožupan, **Berislav Licić**, zamjenik gradonačelnika Petrinje i **Zrinka Čorić**, predsjednica UABA Pe-

trinje. U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su KUD „Zvuci Banije“ iz Jabukovca, glumac **Kazimir Semunović** i Partizanski zbor ZUABA ZŽ i GZ. Voditeljica programa bila je **Valentina Gajšek**.

Prije 74 godine potpuni uspjeh postigla je grupa od 42 ustanika iz sela Vlahović, Gornji Drenovac, Veliki Šušnjar, Liščani i Banski Grabovac, pod zapovjedništvom **Vasilija Gaćeša**, koja je napala općinu, željezničku stanicu, ciglanu i stražarnicu (vahtarnicu) u Banskom Grabovcu. U noći 23/24. srpnja 1941. godine Gaćešina grupa likvidirala je trojicu ustaša, a ostale zarobila. Zaplijenjeno je 8 pušaka, s oko 1000 metaka i jedan pištolj. Među ustanicima nije bilo žrtava. Poslije izvršenog zadatka ova grupa ustanika se povukla na Šamaricu, u predio koji se zove Anđelijina kosa, očekujući vijesti o drugim provedenim akcijama. Međutim, druge planirane akcije iz različitih razloga nisu uspjеле, najviše zbog neorganiziranosti i neiskustva ustanika. Uslijedila je žestoka zločinačka akcija brojnih ustaških snaga iz Petrinje i masovni pokolj žitelja i spaljivanje sela Vlahović, Banski Grabovac, Ravno Rašće, Drenovac i drugih naselja.

Na stratištu u Banskom Grabovcu stradalo je 1286 mještana Srba. Odluke o strijeljanju formalno je donosio prijeki sud, kojim je predsjedao **Ivan Turki** iz Petrinje. S tog masovnog gubilišta uspjeli su se spasiti **Antiša Šteković** i **Stevan Jekić** iz Banskog Grabovca, **Petar Stanjković** iz Luščana, **Vasilij Nevajda** iz Vlahovića i **Bude Popović** iz Kraljevčana. **Petar Jekić** i **Jovan Orlić** iz Banskog Grabovca uspjeli su se izvući iz iskopanih jama, u koje su pali nakon strijeljanja. U svom bijesu i nemoći protiv ustanika, neprijateljske snage palile su i nadalje čitava sela na Baniji, vršili masovna ubijanja i odvodili stanovništvo u logore. Manji dio Banićaca, zajedno s grupom partizanskih boraca, izvukao se na Šamaricu u zbjeg.

B. M.

Mjesto pomirenja, a ne poticanja na mržnju

♦Govor srpskog ministra Vulina tamna je sjena komemoracije žrtvama ustaškog logora smrti. Jadovno je za organizatore okupljanja mjesto pomirenja, a ne poticanja na mržnju, mjesto suočavanja s prošlošću i, ako je potrebno, mjesto pokajanja. Govor ministra Vulina ništa od toga nije sadržavao. Proizveo je nesporezume i u nekim elementima, na žalost, potaknuo obnavljanje mržnje

JOrganizaciji Srpskog narodnog vijeća, Koordinacije židovskih općina, Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH i Eparhije gornjokarlovacke, u nedjelju, 21. lipnja obilježen je Dan sjećanja na Jadovno 1941. Kod obnovljenog spomenika (rad kipara Ratka Petrića) kod Šaranove jame okupilo se više od tisuću ljudi koji su došli odati počast žrtvama ustaškog bezumlja. Položeni su vijenci brojnih izaslanstava i zapaljene svijeće.

Komemorativnom skupu nazočili su i saborski zastupnici **Ingrid Antičević Marinović** (SDP) i **Dragan Crnogorac** (SDSS), predstavnici Veleposlanstva Republike Srbije u Hrvatskoj, predvođeni opravnicom poslova **Bosom Prodanović**, članovi brojnih udruga antifašističkih boraca i antifašista, predsjednik SDSS-a **Vojislav Stanimirović** i predsjednik Savjeta za nacionalne manjine **Aleksandar Tolnauer**. U ime predsjednice Republike Hrvatske **Kolinde Grabar Kitarović** vijenac je položila njezina izaslanica **Nataša Jovičić**. Glavni rabin Hrvatske **Luciano Prelević** izmolio je kraj Šaranove jame kadiš, a episkop gornjokarlovacki **Gerasim**, mitropolit zagrebačko-ljubljanski **Porfirije** i episkop slavonski **Jovan** održali su pomen za ubijene episkope i svećenike te ostale žrtve logorskoga kompleksa Gospic-Jadovno-Pag.

Samo dan nakon proglašenja NDH, dakle 11. travnja 1941. godine, ustaše su počele hapsiti Srbe iz Gospića i okolice, te ih uz žestoka zlostavljanja zatvarati u kaznionici Okružnog suda, gdje je kraće vrijeme moglo boraviti 2.500-3.000 zatočenih ljudi. Već tijekom svibnja i početkom lipnja ustaše s cijelog područja NDH dopremaju stotine i stotine Židova, Roma, Srba, ali i Hrvate – komuniste. Prostor logora u Gospiću postaje premalen, pa Ministarstvo unutarnjih poslova NDH, na čelu s **Andrijom Artukovićem**, na velebitskoj zabiti i na otoku Pagu, daleko od očiju naroda osniva kompleks logora Jadovno.

Jame ustaškog bezumlja

Selo Jadovno smjestilo se u dubokoj šumi Velebita, na kilometar i pol dugom

proplanku, na 805 metara nadmorske visine, 16 kilometara sjeverozapadno od Gospića. Sa sjevernog ruba sela uzak kolni put uranja u gustu šumu i nakon osam kilometara dolazi do Čačić drage. Na tome je mjestu bio logor. Vidljivih tragova logora danas više nema. Cijelo područje Velebita poznato je po jama, karakterističnim za kraške zone. Žrtve logora bacane su u ukupno 32 jame, a najpoznatija se zove Šaranova jama, oko kilometar i pol udaljena od sela Jadovno. Dno joj je prekriveno kosturima čiji broj do danas nije poznat.

Za razliku od ostalih logora u NDH, o Jadovnom gotovo nitko ništa nije znao. Nitko iz logora nije primio niti jedno pismo i nitko ondje nije imao pristupa, osim nadležnih ustaša. Zatočenici koji su bili odredeni za Pag odvedeni su kamionima do Baških Oštaria ili Karlobaga, gdje su ih preuzimali pripadnici 13. ustaške bojne, koji su pod zapovjetištvom ustaše **Ivana Devčića Pivca** bili nadležni za logore Slana i Matejna na Pagu. Zatočenici koji su iz kaznionice otpremani u Jadovno, obično su kamionima dovoženi do sela Trnovca, a odatle su morali 13 kilometara propješaći do logora uz konstantno fizičko maltretiranje. Na stratištima logora Jadovno likvidirana su i 73 pravoslavna svećenika. Posebno okrutno ubijeni su mitropolit

sarajevski **Petar Zimonjić** i episkop gornjokarlovacki **Sava Trlajić**.

Teško je saznati točan broj muškaraca, žena i djece ubijenih u kompleksu ustaških logora Jadovno od 11. travnja do 21. kolovoza 1941. godine, dakle u samo 132 dana njegova postojanja. Po kazivanju dr. sc. **Dure Zatezala**, inače autora dvotomne studije „Jadovno“ (dosad najtemeljiti istraživačko djelo o logoru), pobijeno je u njemu točno 42.123 muškaraca, žena i djece, doveđenih s područja cijele NDH. Posljednjih 2.123 zatočenika Jadovnog nisu ustaše uspjeli pobiti, u tome ih je sprječila talijanska vojska. Na brzinu su transportirani u ustaški logor Jastrebarsko, tamo je 200 pobijeno, ostali su otpremljeni u tek osnovani Jasenovac i postali njegovi prvi zatočenici.

Nakon Jasenovca, Jadovno je s okolnim gubilištima bilo najveće stratište ustaškog režima na cijelom teritoriju tzv. Nezavisne države Hrvatske, podsjetio je **Jovan Vejnović**, član Izvršnog odbora Predsjedništva SABA RH i predsjednik Saveza društva „Josip Broz Tito“ Hrvatske.

Okupili smo se kao i svake godine na ovom strašnom mjestu da odamo poštuj stratišnjem od stradalista. Teško je zbrojiti mesta na kojima se stradavalo u Drugom svjetskom ratu koje je bilo

Nataša Jovičić, izaslanica predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović

ovako demonski stravično. Ovdje je gotovo i neprimjerenogovoriti. Ovdje se može samo nijemo stajati i razmišljati. Pitamo se: zar je bilo i kako je bilo moguće? Na žalost, u ljudskoj historiji ima perioda kada zavlada „banalnost zla“. Pošto su pokret, narod i vođa jedno, sve što je drugačije i svu raznolikost ljudske vrste treba otkloniti, onemogućiti. To se ovdje vrlo efikasno radilo i uradilo. Primjerim sredstvima sistemu i državi koja je na tom političkom konceptu napravljena. Ta država se zvala NDH, njezin politički arsenal bili su rasistički zakoni, a sredstva za njihovo sproveđenje malj, kama i ostale prigodne i raspoložive „poljoprivredne alatke“, istaknuo je Vejnović.

Ali u toj i takvoj državi postojali su i drugi i drugačiji. Ti drugačiji veoma rano su shvatili što donosi nacistički poredak koji je stigao s okupacijskim silama na prostore bivše Jugoslavije i Hrvatske. Ti drugi su se organizirali i prihvatali poziv na oružani ustank. Taj poziv uputila im je jedina organizirana politička snaga koja je ostala u zemlji. Bila je to KPJ, s Josipom Brozom Titom na čelu. Rijedak je u povijesti slučaj da je postojala takva podudarnost između projekta jedne političke partije i volje i odlučnosti širokih narodnih masa da ga prihvate i sprovedu. Da toga nije bilo partizanski pokret u Jugoslaviji ne bi tako uspješno bio vođen i tako uspješno završio. Nema nikakve sumnje da su to najslavnije stranice u povijesti ovih naroda i da je to bio najveći doprinos koji su narodi bivše Jugoslavije dali uspostavljanju poslijeratne europske arhitekture, naglasio je Vejnović.

Mračne poruke (ne)odgovornih političara

Kakve su ocjene „vremena mraka“ i Tita koje danas prevladavaju na našim prostorima?, zapitao se Vejnović i dodao da pod firmom nekih novodno novih istina koje su samo njima znane, novi historiografi, partizane i NOV proglašavaju zločincima i zločinačkom vojskom, a Josipa Broza Tita jednim od najvećih zločinaca 20. stoljeća. To ne rade samo ostrašćena i neofašistički i ustaški nastrojena piskarala, nego i veoma odgovorni (ili ako hoćete neodgorovni) politički ljudi u Hrvatskoj. To piše i u knjigama iz kojih naša djeca uče povijest. To se gotovo svakodnevno poručuje s televizijskih ekrana i ostalih sredstava javnog informiranja. Poručuju nam kako i što mo-

žemo misliti u kući, a što moramo javno zastupati. Mračne poruke i mračni ljudi kao da žele da nas vrate u 1941. godinu. Moramo smoći snage da ih zaustavimo zbog svih palih žrtava, pa i ovih mučenika čije kosti leže razasute po ovoj šumi, ali još više zbog budućih generacija koje truju besprimjernim lažima, zaključio je Vejnović.

Obraćajući se skupu, **Milorad Pušić**, predsjednik SNV-a, podsjetio je da je prije 74 godine na ovom mjestu započelo ostvarivanje programa genocida prema Srbima, Židovima i Romima, te zločin prema komunistima. Danas sve češće čujemo glasove koji negiraju, omalovažavaju i prešućuju taj zločin. Nedavno smo čuli i da Jasenovac nije bio ustaški, nego komunistički logor, te da antifašisti nisu bili antifašisti nego fašisti. Čujemo i da se oni koji su održavotvorili, ozakonili i učinili djelatnom ideju istrebljenja, iseljenja i prisilne nacionalne i vjerske asimilacije proglašavaju žrtvama. U današnje vrijeme više se poštuju žrtvine žrtve negoli žrtve same. To je naše hrvatsko stanje.

Više sluha za žrtve

U ime žrtava treba otpočeti dijalog među živima. Mi koji smo se ovdje okupili govorimo da bi nas se čulo i slušamo da bismo mogli čuti. Nadamo se da će oni od kojih očekujemo da osude ideju na kojoj je utemeljena NDH i u njoj počinjeni zločini, napraviti neophodni korak prema onome što nam je svima potrebno, a to je pomirenje – rakao je Pupovac.

Okupljenima se u ime Koordinacije židovskih općina obratio **Ognjen Kraus**. Ovaj je logor vodio Ivan Devčić Pivac, koji je u svibnju 1945. godine s poglavnikom i ustaškom vojskom pobjegao preko Bleiburga i sretno se skrasio u Argentini. Najstrašnije je da su obmanuli tisuće civila koji su ih slijedili i ostali napušteni. Dio je, nažalost, stradao na Macelju i Teznom, i to treba komemorirati jer su i oni žrtve, žrtvovane za njihovu slobodu. Predsjednik Tuđman, general antifašističkog pokreta, sigurno je znao zašto nikada nije otišao na Bleiburg. Aktualna predsjednica je to učinila i time obezvrijedila i stav prvog predsjednika i velik broj žrtava stradalih na Macelju i Teznom. Sve što se godinama događa i ignorira nedavno je eskaliralo kukastim križem na splitskom Poljudu. Rezultat je to nepoštivanja Ustava i zakona Republike Hrvatske od 1991. do danas – kazao je Kraus.

Ministar kulture **Berislav Šipuš** podsjetio je kako je Jadovno jedno od

najtragičnijih mesta moderne hrvatske povijesti. Ovo mjesto je tragično za sve, pa i nas Hrvate, tragično za ono što mislimo o sebi i to ne zato što smo i sami trpjeli zlo, nego zato što ga je ovdje netko činio u naše ime. Ovo je mjesto na kojem nikakav revizionizam nije moguć, jer su činjenice suviše neumoljive. Tragovi počinjenih zločina neizostavno nas usmjeravaju na nužnost i snagu antifašističkog pokreta i partizanske borbe, u kojoj je čvrsto ukorijenjen pojам drugosti, kao svijest o međusobnom razumijevanju i poštovanju, nastojanju da se izgradi jedinstven vrijednosni sustav koji će biti temelj za kreiranje međuetničkih zajednica – zaključio je Šipuš.

Provokacije srpskog ministra Vulina

Aleksandar Vulin, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Republike Srbije osvrnuo se i na kontraskup koji su neke udruge organizirale u blizini spomen-područja. „Na ovom mjestu valjalo bi šutjeti, ali dolazeći oвамо video sam one koji vrište zato što jama nije dovoljno puna. Zato znam da moramo govoriti. Hvala predstavnicima hrvatske države što su danas ovdje, jer vjerujem da samnom dijeli stid što ne znam što kazati svojoj romskoj braći kada na stadionima gledamo kukaste križeve. Što da kažem židovskoj braći kada gledam kako gore zastave Izraela? Što da kažem pobijenoj srpskoj djeci koja nakon 74 godine na ulicama najljepših gradova čuju pjesmu o onima koji su ih bacali u jame? Koji je to život koji je vikara ustaške vojske preporučio za sveca? Mir treba živima, a ne mrtvima, ne mogu da se pomire dželati i žrtve. Ne može isti vijenac na Bleiburg i u Jasenovac“, izjavio je Vulin i dodao kako njegova zemlja nudi mir i želi postati najbolji hrvatski susjed i najpouzdaniji partner.

Aleksandar Vulin, to je sasvim očito, nije došao u Jadovno miriti žive, iako je o tome govorio, nego je komemoraciju iskoristio kako bi si s nekoliko efektnih provokacija, kod kuće u Srbiji, priskrbio koji nacionalistički poen. Ministar Vulin svojim je istupom cijelu komemoraciju bacio u drugi plan, služeći se jezikom kojim država ne razgovara s državom, niti predstavnik države, bilo koji, može govoriti na mjestu kao što je Jadovno. Proizveo je nesporazume i u nekim elementima, na žalost, potaknuo obnavljanje mržnje.

B. M.

Sat povijesti – Odluka o otvočinjanju oružanog otpora

Zagreb

Na inicijativu članstva, UABA Jug Zagreb upriličila je svojeg vrsni sat povijesti u povodu 4. srpnja 1941. godine kada je Politbiro CK KPJ donio povijesnu odluku o otvočinjanju oružane borbe u svim krajevima Jugoslavije. Taj se dan u bivšoj državi obilježavao kao DAN BORCA.

Kako je istaknuo **STJEPAN ŠAFRAN**, predsjednik UABA Jug Zagreb, Tito je u svojstvu komandanta NOPO razradio koncepciju ustanka kojeg je trebalo, primjenom partizanske taktike i organizacije, pretvoriti u općenarodni rat. Originalnost Titove koncepcije partizanskog rata bila je u tome što je razvijao one čimbenike oružane

U SPOMEN NA DAN BORCA

borbe koji je uzdižu na razinu sve narodnog oslobodilačkog rata. Tito je istaknuo načelo: „stalan kurs na neprekidnu oružanu borbu i jačanje oružane sile“. U vrijeme dizanja ustanka u Jugoslaviji su se nalazile 4 njemačke, 12 talijanskih, 2 bugarske divizije, 12 brigada mađarskih i bugarskih, 5 domobranskih divizija tzv. NDH i veći broj manjih jedinica. Ukupno oko 400 tisuća neprijateljskih vojnika.

Skup su, među inim, pozdravili: **Vesna Čulinović-Konstantinović**, nekadašnja predsjednica SABA RH, **Vladimir Jurak**, počasni predsjednik ZUABA GZ i ZZ, **Ante Morić**, nekadašnji predsjednik Saveza ratnih vojnih invalida, **Branko Božić**,

tajnik Sekcije boraca 1. hrvatskog korpusa...

Za izvanredne zasluge u razvijanju i unapređivanju antifašizma u RH uručene su **povelje** **Vladimiru Češnjajevu**, **Pavi Molnar**, **Ivanu Dubravčiću**, **Miladinki Pasarićek**, **Danici Trbojević** i **Ljubici Ivanc**. **Priznanja** za zasluge u razvijanju i unapređivanju antifašizma u RH zavrijedile su **Slavica Bakrač**, **Ljubica Fičko**, **Dorica Livada** i **Marija Banak**.

Medalje Grada Zagreba u povodu 70. obljetnice oslobođenja Grada dobili su: **Vinko Šunjara**, **Ivan Fumić**, **Juraj Hrženjak** i **Dragica Lovreković**.

B. M.

TRADICIONALNO OKUPLJANJE U ŠUMI ABEZ

Kordun

♦Obilježena 74. obljetnica partijskog savjetovanja na kome je dogovoren početak oružanog ustanka naroda Korduna i Banije

Polaganjem vijenaca kod spomenika u obliku okruglog stola (autor Zdenko Kolacio) u šumi Abez upriličen je sat povijesti u povodu sastanka predstavnika KPH i kotarskih komiteta KPH Gline, Vojnića i Vrginmosta, na kojem je 19. srpnja 1941. godine dogovoren početak oružanog ustanka naroda Korduna i Banije.

Rade Končar, sekretar CK KPH i **Josip Kraš**, član CK KPH, otišli su na sastanak kojem su nazočili predstavnici kotarskog komiteta KPH Glina **Milutin Baltić** i **Ranko Mitić**, KK KPH Vojnić **Žarko Čuić** i **Ćanica Opačić**, KK KPH Vrgin-

most **Rade Bulat**, **Mile Manojlović**, **Stanko Maslek** i **Branko Nikolić**. Kraš i Končar su tom prilikom dali smjernice i direktive za oružani ustanak na Kordunu i Baniji. Noću, 19./20. srpnja 1941. godine odjeknula je jaka eksplozija iz smjera Karlovca, a Končar je obavijestio sudionike sastanka da to karlovački aktivisti ruše željezničku prugu između Karlovca i Duge Rese. Tu, u šumi Abez, zaključeno je da se već 23. na 24. srpnja otvočne s prvim borbenim akcijama.

Uslijedila je akcija na neprijateljsku posadu u selu Banski Grabovac. Partizanski prepadi nastavljaju se u Glini, Petrinji, Dvoru... Formiraju se oružane grupe i odredi. Pristigao je i prvi partizanski odred formiran u Hrvatskoj, iz Brezovice kod Siska. Vijest da su Srbi u pomoć stigli Hrvati da se zajedno bore protiv fašističkog terora, s oduševljenjem je primljena u narodu. Kolovoza 1941. godine na područje Petrove gore dolazi nekoliko istaknutih komunista i španjolskih boraca Hrvata, koji zajedno s domaćim komunistima

Srbima i Muslimanima, podižu narod na oružani otpor.

Ne baš velikoj skupini poklonika antifašizma (iz godine u godinu sve je manje ljudi u Abezu), obratili su se: **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH, **Boro Rkman**, sisačko-moslavački dožupan, **Branko Kljaić**, predsjednik Saveza udruge antifašista Karlovačke županije, **Branko Jovičić**, načelnik općine Gvozd, **Milovan Bojčetić**, predsjednik ZUABA Sisačko-moslavačke županije, **Petar Miličević**, predsjednik UABA Gvozd i **Mile Knežević**, član Sekcije boraca 8. kordunske divizije.

U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su učenici osnovne škole iz Gvozda pod vodstvom nastavnice **Senke Momčilović Crevar**. Prije Abeza, zagrebački i karlovački antifašisti su u Gvozdu kod devastiranog spomenika antifašista položili vijence i zapalili svijeće. Na događaje iz Drugog svjetskog rata ih je podsjetio **Branko Božić**, tajnik Sekcije boraca 1. hrvatskog korpusa.

B. M.

Okrenimo se budućnosti

♦ Polaganjem cvijeća na spomen-obilježja, svečanošću kod Spomenika revolucije na Glavici, te feštom u Arbunu, u Makarskoj je obilježen Dan antifašističke borbe, a pod pokroviteljstvom Grada Makarske

Predstavnici Grada Makarske, delegacija SABNOR-a Kantona Sarajevo, predstavnici SABA Makarskog primorja, SDP-a Makarskog primorja, makarskog HNS-a, HSU-a, te Udruge roditelja poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata položili su vijence i minutom šutnje odali zahvalnost poginulim borcima NOR-a, braniteljima iz Domovinskog rata. te svim nevinim žrtvama koje su dale život za slobodu Hrvatske. **Tonći Pivac**, predsjednik SABA Makarskog primorja, čestitajući Dan antifašizma, pozdravio je brojne nazočne među kojima su bili gradonačelnik **Tonći Bilić**, **Ranko Ostojić**, ministar unutarnjih poslova Hrvatske, **Ibrahim Čomić**, predsjednik SABNOR-a Kantona Sarajevo te **Krešimir Sršen**, izaslanik SABA RH i predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije.

-Antifašizam je bio i ostao dio našeg identiteta, temeljna vrijednost civiliziranog i demokratskog svijeta. Naš glas je glas svih antifašista i mora doprijeti do onih koji nas pokušavaju blatiti- poručio je **Tonći Pivac**.

Priznanja SABA Republike Hrvatske dobitnicima je uručio **Krešimir Sršen**. Povelju su dobili SABNOR Kantona Sarajevo i SABA Makarskog primorja, a priznanja **Milan Granić**, **Milivoj Kržanić**, **Jakov Lovreta**, **Pera Novak**, te posthumno **Andrija Rudelj**.

Obilježavanje Dana antifašističke borbe promenadnim nastupom najavila je Gradska glazba Makarska. Nakon što su predstavnici Grada Makarske i SABA Primorja položili vijence na Središnji križ, uz molitvu mons. Pavla Banića, izaslanstva SABA i makarskog SDP-a položila su cvijeće na Partizansku spomen-kosturnicu na Gradskom groblju te na spomenike NOR-a u Kotišini, Makru, Puharićima, Velikom Brdu.

Proslava Dana antifašizma tradicionalno je završena prigodnim druženjem s građanima u Arbunu, čemu se pridružio ministar uprave **Arsen Bauk**. Pjesme

i veselja nije nedostajalo, za što je pobrinuo trio Solari, a podijeljeno je petstotinjak porcija fažola.

Upućujući čestitku gradonačelniku **Tonći Bilić** je istaknuo je da su „prije 74 godine naši avangardni preci udarili temelje antifašizmu, na kojima je nastala slobodna Hrvatska. Ne smijemo se stalno osvrati na prošlost, ali antifašizam moram njegovati okrenuti budućnosti.“ Ministar **Ranko Ostojić**, pak, je naglasio kako je Ustav Republike Hrvatske manifest koji garantira da nitko ne može biti iznad zakona.

M.P.

Polaganje vijenaca na spomen obilježja u Makarskoj

Buzet

Tekovine antifašizma moramo čuvati

U povodu obilježavanja Dana antifašističke borbe, izaslanstva Grada Buzeta s gradonačelnikom **Sinišom Žulićem** i Udruge antifašista Buzeta s predsjednikom **Edom Jermanom**, položila su vijence na središnji spomenik u Spomen-parku.

Minutom šutnje odana je počast svima koji su dali svoje živote za slobodu u Drugom svjetskom ratu te u Domovinskom ratu.

- Dan antifašističke borbe jedan je od značajnijih datuma u povijesti. Mi antifašisti moramo čuvati tekovine antifašizma, ali se i baviti današnjicom i budućnošću. Ove godine imali smo nekoliko sati antifašističke povijesti sa osnovcima i srednjoškolcima, no naša omladina najviše malo zna o tom razdoblju naše povijesti. Jer što reći kada osmaš svrstava Pavelića u rang s velikanima NOR-a ili kada srednjoškolac ne zna razliku između palih boraca i žrtava fašističkog terora. Postavljamo si pitanje, gdje smo, što radimo i kamo idemo, istaknuo je Jerman.

- Ponosan sam što se cijela Istra već davno opredijelila i ne odustaje od toga da baštini antifašizam kao definitivno najslavniji dio naše povijesti, poručio je gradonačelnik **Siniša Žulić**.

Polaganje vijenaca u Spomen-parku u Buzetu

UABA Kaštela

LAŽNO „SVJEDOČanstvo“ O KEVINOJ JAMI

♦Udruga Antifašističkih boraca i antifašista grada Kaštela reagirala je na članak portal Dnevno.hr u kojem je nedavno objavljen prilog pod naslovom „Strašni partizanski zločini na Kozjaku o kojima se moralo predugo – šutjeti“. Reagiranje UABA Kaštela objavljujemo u neznatno skraćenom obliku

Sada već pokojna Filka Ratković Stude iz Kaštela Novog prije svoje smrti napisala je pamflet o „nevinim“ žrtvama partizanskog zločina koje su završile u Kevinoj jami u svjetlu stradanje njezinog oca Vlade Stude. Ona svoj pamflet počinje događajima iz 1943. godine, odnosno padom fašizma 09.09. te godine. Međutim svoj put prema Kevinoj jami „Pape“ gospode Ratković ucrtao je sredinom travnja 1941. godine, kada su tih dana fašističke horde iz pravca Trogira umarširale u Kaštela i kada ih je on „Pape“ s grupicom istomišljenika u Kašteli Novom na staroj Kaštelskoj cesti dočekao s buketima cvijeća i pozdravom skandirajući: „Buono arivate nostri! (Dobro došli naši!)“

I tako su za cijelo vrijeme svoje vladavine, Talijani za Vladu Stude bili „nostri“ (naši), a zašto su oni od njega tražili izvjesnu protuuslugu... Osim toga i jedna njegova kćer se udala za oficira talijanske fašističke vojske.

Nakon uspostave fašističke vlasti u Kaštelimu 1941.g. zavladao je strašan teror. Talijanski su fašisti uz asistenciju domaćih doušnika-denuncijanata pohapsili sedam djevojaka i mladića, mahom skojevaca i objesili ih na telegrafske stupove duž Kaštelske ceste, kao opomenu. Među stanovništvom je zavladao strah. Uveden je policijski sat (coprifugo). U školi se nije smjelo govoriti hrvatskim jezikom. Obavezno se učila i pjevala fašistička himna-Giovinezza. Da ne govorimo o masovnom zatvaranju Kaštelana od zatvora Svetog Roka u Splitu do logora na Molatu i drugim po Italiji, batinjanju i ricinusovom ulju itd...

Fašist Codemo „Piccolo maestro“, inače upravitelj osnovne škole u Kašteli Novom, a ujedno i voditelj militantne zloglasne fašističke organizacije Gjill - Gioventu italiana liberta (Đil) usred bijela dana zapalio je kuću partizana Marka Jurića koja je udaljena svega dvadesetak metara od kuće Vlade Stude. Kako je kuća bila u bloku tako je izgorjela i kuća obitelji Luke Dobrić i to ne slučajno jer je Codemo saznao da u toj kući aktivistkinje AFŽ-a za partizane pletu odjeću. Taj Codemo u Kašteli Novom zapalio je i kuću partizana braće Beretin.

Osim Kevine jame na sjevernim padinama Kozjaka nema nikakvih drugih jama koje u svom pamfletu spominje gospoda Ratković, ako ne misli na „Vrućine“, „Vlake“ i „Ključanice“, polja u donjim Kaštelimu, gdje su fašisti ubili grupu partizana i njihovih pomagača, a lokaciju su im otkrili fašistički doušnici i gdje su pobijeni Vlade Šimera, Ante i Duje Klišmanić, Mijo Božić, Grgin (Spavalj).

Gospoda Ratković u svom pamfletu spominje grupu uglednih građana, njihovo hapšenje, odvođenje u Divulje i pogubljenje na groblju u Kašteli Novom. U ovoj priči gospoda Ratković navela je samo kraj, a vešto izbjegla početak. Svi su oni prije rata bili istaknuti orijunaši, a u ratu smatrani se četnicima. Mate Amat, čiji su neki članovi obitelji doista pogubljeni na groblju u Kašteli Novom, bio je četnički vojvoda i visoki oficir u četničkom pokretu Dalmacije. Pod njegovim pokroviteljstvom djelovala je naoružana četnička postrojba od četrdesetak četnika stacioniranih u hotelu Rivijera u Kašteli Novom. Nakon rata, kao visoko pozicionirani četnik, Mate Amat bježi u SAD, dobiva američko državljanstvo i nakon što su donekle zacijelile ratne rane, nekoliko puta je posjetio Donja Kaštela i svoju rodnu kuću.

Nakon kapitulacije Italije, od strane partizana u Kevinoj jami je završila nekolicina svima tada poznatih talijanskih špijuna i nije istina da su masovno kamionima tamo odvođeni talijanski vojnici, a istina je da je nakon dugotrajnih teških i krvavih borbi, po oslobođenju Knina , u toj jami završio jedan „kontingent“ četnika. Dapače zarobljeni talijanski vojnici su pušteni da se vrati kući, te su brodovima odvezeni u Italiju, a neki su se priključili partizanima te je u Splitu bio formiran bataljon Giuseppe Garibaldi.

Posebno je podla i rigidna laž kojom gospoda Ratković govori o Josipu-Bepu Babinu. Laž je da je neki izmišljeni trogiranin Vinko, prema njenom pisanju, bio odgovoran za smrt njezina oca jer je navodno on u Općinskom vijeću Donja Kaštela glasao protiv zaposlenja Josipa-Bepa Babina, sina, ne vijećnika, kako ona tvr-

di, već načelnika općine Donja Kaštela Filipa-Balde Babina. Josip Bepo Babin u tom periodu je kao civil imao vrlo dobro državno zaposlenje u Divuljama i bio na izvoru važnih vojnih informacija i u blizini nabave oružja za budući ustank.

Bepo Babin se nikome nije osobno osvetio, pa čak ni onima koji su pokazali Talijanima gdje postaviti zasjedu u kojoj je poginuo Ante Savin-Manistra, a on lakše ranjen i čudom ostao živ, kao ni onima koji su mu u noći 22. 04.1943. na Veliki četvrtak ubili oca, časnog starca od preko 70 godina, istaknutog HSS-ovca i zadnjeg načelnika općine Donja Kaštela, a nije bio ni komunist ni partizan, već je ubijen samo zato što je bio Bepov otac. (Vidi knjigu don. Frane Ivasovića - K.Stari iz života i njegove povijesti, str. 193 i 202) Za naglasit je da je zajedno s njim ubijen i Štafiličanin 26-godišnji Janko Grlica.

Na tom istom mjestu, ali 5 mjeseci kasnije strijeljan je fašistički komesar, u stvari načelnik općine Donja Kaštela Matteo Mirosevich, strah i trepet stanovništva Donjih Kaštela, inače advokat iz Imotskog.

Bepo u vrijeme „strašnih“ zločina nije ni bio u Kaštelimu, već je kao komandanat 4. Dalmatinske brigade zapovijedao obronom Klisa. Posebno je licemjerno od gospoda Ratković da je Josip Bepo Babin počinio suicid zbog navodno probuđene savjesti za zločine koje je počinio u ratu. Prava istina je u tome da je Bepo posljednjih godina života bio teško bolestan od Parkinsonove bolesti, a sin mu Filip obolelio od raka.

Vlade Stude je imao i brata Antona koji se nije slizao s Talijanima i nije imao nikakvih neprilika s partizanima, a nakon rata bio je vrlo cijenjena osoba.

Inače u Kašteli Novom u Đardinu postavljen je spomenik ubijenim svećenicima u Kaštelimu, a čemu se protivio i sam župnik Kaštela Novog, don Luka Vuco jer u Kaštelimu ni jedan svećenik nije ubijen, zatvaran ili proganjan od strane partizana niti kasnije od strane Narodne vlasti. Štoviše neki kaštelski župnici su zdušno pomagali Narodnooslobodilački pokret.

ZUABA Zadarske županije i UABA Grada Zadra

ZABRINJAVA JU NAS POVIJESNE NEISTINE

•Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije i Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Zadra uputila je 14. kolovoza uredništvu Zadarskog lista pismo u kojem reagira na članak od 23. srpnja 2015. Godine, objavljen pod naslovom „Na mjestu masovne grobnice iz Drugog svjetskog rata kod Žerave otkrivena je spomen ploča i kameni križ“, a u podnaslovu „Jama krije strašnu istinu o 250 pogubljenih hrvatskih vojnika i civila“. U pismu kojeg su potpisali predsjednik UABA grada Zadra Miljenko Letinić i predsjednik ZUABA Zadarske županije Nikola Šušak se navodi:

Davor Čurjurić, predsjednik ninjskog gradskog vijeća, Ivan Matak, član koordinacijskog zdrugova Zadarske županije i kamenoklesar Marinko Katuša otkrili su spomen-ploču i kameni križ visok 3,5 metra i težak oko pet tona.

Potom su se redali govornici iznoseći neistine, a poseban je bio Ante Matijević, navodni povjesničar, koji je kazao da je krajnje vrijeme da se konačno na objektivan i sustavan način utvrde povijesne činjenice i prekine urota štutne o komunističkoj strahovladi.

Ovo nije prvi put da se ovakve scene i neistine ističu i pravi razdor među građanima ovog kraja, a posebno među mladima.

Što se tiče kamenoga križa visokog 3,5 metra i teškog oko pet tona mi antifašisti Zadarske županije i Grada Zadra nemamo ništa protiv toga, pa ni protiv izgradnje crkve. Ono što nas zabrinjava je pisanje i objavljivanje neistina. Izmišljaju se brojke o navodno baćenima u jamu, kao da se radi o bacanju štruca kruha, a ne ljudskim bićima.

U istom listu od 25. kolovoza 2014. godine Ante Matijević ističe da su partizani tijekom Drugog svjetskog rata bacili više od 450 hrvatskih, njemačkih i talijanskih vojnika i civila, a evo danas, točnije 23. srpnja 2015. godine, nakon što je demantiran, ističe brojke od 250 baćenih u jamu.

Tako i u ovom broju ističe još jednu notornu laž da je pored ostalih i Ante Sipina baćen u jamu na Smiljevki kod Žerave, koje naselje pripada Gradu Ninu. Istine radi, Ante Sipina rođen je u Ninu 1895. godine. U Kraljevini Jugoslaviji bio je žandar, poginuo je u ratnom vihoru 1942. dodine i pokopan je u mjestu Pisarovina, Zagrebačka županija i rodbina iz Nina za Dušni dan posjećuje grob u kojem je zakopan, a

ne kako vi ističete, šireći neistine i još gore, širite mržnju među građanstvom, kao da nam nije bilo dosta rata 1914. 1941. i 1991. godine.

Što se tiče njemačkih i talijanskih vojnika kako vi to ističete „pobijenih kod crkve Sv. Nikole kod Zatona“, također iznosite neistine. Jedan talijanski bataljun, prišao je s kompletним naoružanjem Zadarskom Partizanskom odredu, prije kapitulacije fašističke Italije. Nakon kapitulacije fašističke Italije, u Zadar su došle jake nacističke snage i nakon tjedan dana krenule morem i kopnom prema Ninu, koji je u to vrijeme bio oslobođen od fašističke Italije. Talijanski bataljun, koji je prišao partizanima, zauzeo je položaj od Bokanča prema Kožinu i suprotstavio se njemačkim postrojbama, u tom srazu Nijemci su sve talijanske vojnike pobili na tom području, a ne kod crkve sv. Nikole. Jedan Žatonjanin je požurio izvijestiti prema naselju Žerave partizane da njemačke snage nadiru i morem. Tom prilikom je poginuo od njemačke granate. I to je sve što se tiče poginulih kod crkve sv. Nikole kod Zatona. Dakle nije točno što piše falsifikator Matijević.

Budući se glavnina Zadarskog partizanskog odreda nalazila u podvelebitiskom Podgorju, manja i slabo naoružana jedinica, kojom je zapovijedao Bogde Jadrešin iz Biograda, koja se nalazila na području zaseoka Žerave morala se povući. Poslije toga su njemački okupatori nesmetano ušli u Nin. Njemčki vojnici zapalili su rodnu kuću ninskih prvoboraca Ante-Nina i Gojka Maštovića, sinova Zore i Srećka Maštovića. Još ranije fašističke talijanske vlasti uz pomoć domaćih izdajnika odveli su Zoru i Srećka Maštovića u talijanski logor u Italiju.

Nijemci su više od stine odraslih Ninjana odvezli brodovljem u zatvor u

Zadar, koji su prilikom bombardiranja Zadra od savezničke avijacije pobjegli iz zatvora.

Eto, gospodine Matijeviću kvazi povjesničare, tako je završila „pogibija“ njemačkih i talijanskih vojnika kod crkve s. Nikole kod Zatona.

Gospodine Longin / dožupan Zadarske županije/, da su osim vojnika ubijeni i nevini civili samo zato što su bili katolici i Hrvati, pitamo se tko bi onda ostao živ u vašem rodnom mjestu gdje su svi u vrijeme Drugog svjetskog rata i poslije bili katolici i Hrvati, nemojte obmanjivati narod i nasjedati floskulama krivotvoritelja Ante Matijevića, nemojte dozvoliti da vas jedna polupismena osoba krivo usmjerava.

Zašto gospodo, ne nazovete pogubljene ustašama i izdajicama hrvatskog naroda, stalno ponavljate da su pogubljeni „hrvatska vojska“. Hrvatska vojska su bili partizani, koji su se borili protiv fašista, nacista, ustaša i četnika. Naši preci partizani su pobijedili najveće zlo koje se desilo nama Hrvatima. Tko naziva izdajice ustaše Hrvatskom vojskom protiv je hrvatskog naroda. Gospodo, nikad nismo vidjeli da predstavnici vlasti u Zadru i Zadarskoj županiji polažu vijence na spomen-obilježja žrtava iz NOB-a. Kada ćete položiti vijenac na gradskom groblju oslobođiocima Zadra? Kada ćete obnoviti spomenike partizanima? Prestanite svađati hrvatski narod!

Nedopustivo je, da vlasti u ime demokracije, toleriraju profašistička i proustaška ponašanja i djelovanja, a antifašiste prozivaju za širenje govora mržnje, kao neprijatelje suverene Hrvatske države, zanemaruju (prešućuju) se žrtve fašističkog, nacističkog, ustaškog i četničkog terora, a uzdižu se, izmišljaju i osuđuju svim sredstvima zločini partizana i komunista.“

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije je uoči Dana antifašističke borbe pripremila zanimljiv stručni skup o spomeničkoj baštini NOB-a na širem varaždinskom području, ali i o problemima klasifikacije, obnove i revitalizacije tih, pomalo zaboravljenih spomenika naše nedavne prošlosti

Cilj je bio da se javnost upozna s činjenicom da u gotovo svakom većem selu postoji spomenik NOB-u na kojem su napisi s imenima boraca NOV i žrtava fašizma. Skup je otvorio predsjednik ZUABA **Milivoj Dretar** koji se već i prije angažirao na obnovi spomenika NOB-u - kao inicijator obnove partizanske Spomen-bolnice „Gabrinovec“ na Kalniku te spomen-obilježja narodnom heroju Antunu Blažiću Šimunu u njegovom rodnom Globočecu. Dretar je povijesnim pregledom obuhvatio događaje od 1941.-1945. kada je to područje obuhvaćala Velika župa Zagorje, jedna od 22 velike župe u sastavu NDH.

O spomeničkoj baštini na državnoj razini govorili su **Anuška Deranja Crnokić** i **Dražen Klinčić** iz Ministarstva kulture. Spomenuli su prijašnja i postojeća zakonska rješenja o zaštiti te brojnost i stanje spomenika u Hrvatskoj. Naredno izlaganje održala je **Vesna Pascuttini-Juraga** iz varaždinskog Konzerv-

OBNOVA SPOMENIKA NOB-u

Vojkovićev spomenik „Plamen slobode“ u Šemovcu

vatorskog odjela Ministarstva kulture koja je prezentirala zaštićene objekte u Varaždinu i okolicu. O ludbreškim spomenicima NOB-a govorila je **Venija Bobnjaric Vučković**, voditeljica Restauratorskog centra u Ludbregu koja se osvrnula i na spomenike u općini Rasinja koja je nekad pripadala kotaru Ludbreg. Topličko područje predstavile su **Spomenka Vlahović**, ravnateljica Zavičajnog muzeja te **Adelhajda Ostović** iz Varaždinskih Toplica. Na tom je području vrlo vrijedan Augustinčićev spomenik narodnom heroju Martinu Pušteku koji bi se trebao uvrstiti na listu državne zaštite. Posljednje izlaganje održala je **Petra Marincel** iz Gradskog muzeja Varaždin koja je predstavila

la ostavštinu Kalničkog partizanskog odreda koja se čuva u muzejskim depoima, koja predstavlja važan izvor za povijesna istraživanja.

Skup je okupio djelatnike muzeja, arhiva, lokalne samouprave, a bio je otvoren i za javnost. Pitanja su postavljana vezano za spomenički kompleks u Lepoglavi i za Vojkovićev „Plamen slobode“ u Šemovcu, za što su se svi složili da bi ih svakako trebalo svrstati pod državnu zaštitu, jer svojom umjetničkom i ambijetalnom vrijednošću premašuju lokalni značaj. Svim izlagačima su za uspomenu podijeljene knjige u izdanju SABA, a sve prisutne je pozdravio i **Alen Kišić**, zamjenik župana Varaždinske županije.

M.D.

SPOMENIK USRED ZGARIŠTA

Nedavni katastrofalni požar, vrlo vjerojatno opet izazvan ljudskom nepažnjom, u nekoliko dana mahnitanja vatrene stihije, unatoč nadljudskim naporima brojnih vatrogasaca pristiglih iz mnogih krajeva Hrvatske i višednevne podrške zračnih snaga, pretvorio je središnji dio Pelješca, naročito oko Ponikava, Trstenika i Pijavičina u pravo zgarište. Na oko tri tisuće hektara izgorjelo je sve, a ostala tužna slika spaljene zemlje. Izgorjele su i mnoge pelješke hraniteljice - brojna stabla maslina i na desetke tisuća čokota grožđa, među njima i čuvene sorte plavac mali, te mnogi gospodarski objekti.

Usred toga zgarišta, poviše Trstenika, na predjelu Tabor blizu Pijavičina, stoji skladno zdanju, bijeli kameni obe-

lisk Spomenika oslobođilačkoj borbi Pelješčana protiv fašističkih okupatora u Drugom svjetskom ratu. Opominje i podsjeća prolaznike i namjernike na četiri teške ratne godine, na spaljena pelješka mjesta, na četiri stotine poginulih boraca NOR-a i žrtava fašizma, Pelješčana, žena i muškaraca, od dječje dobi do starosti, čija su imena uklesana na kamenim pločama spomeničkog kompleksa na Taboru. Stoji Spomenik kao Feniks, sam usred tužnog pelješkog zgarišta i s tek nekoliko zelenih borova oko njega, koje plameni jezici nisu uspjeli spržiti, skriva svu dosadašnju tužnu nebrigu uže i šire društvene zajednice, i unatoč stravičnom okruženju, kao da ponosno poručuje: „Glavu gore Pelješčani, prebrodili smo mi i teža i veća

zgarišta i nevolje, i gore štete i veće žrtve! Prebrodit ćemo i ovo što nas je snašlo!“

Sigurno će Pelješac opet zalječiti svoje teške rane. Ali kao što ni u borbi s raspolamljenom vatrom nije bio sam, zasigurno neće biti ni u obnovi ni u saniranju posljedica nedavne vatrene katastrofe.

Pelješcu treba pomoći, a Spomenik koji opominje s Tabora povrh Trstenika, konačno urediti, da tu na najljepšem pelješkom vidikovcu zanavijek bdiće na ponos Pelješca!

Spomenik sam posred tužnog pelješkog zgarišta stoji s tek nekoliko zelenih borova oko njega, koje plameni jezici nisu uspjeli spržiti

(fotografija spomenika nalazi se na zadnjoj strani)

K.L.

Neki akademici i biskupi za zabranu drugih mišljenja

Nedavno je skupina titulaša - akademika, biskupa, bivših, pa čak i nekih sadašnjih, sveučilišnih profesora, pisala pismo predsjedniku HAZU Zvonimiru Kusiću kojim su zatražili da praktički predloži zabranu izjava i reagiranja nekih drugih profesora i doktora, na stavove s kojima se oni ne slažu. Da bude jasno o kome je riječ, dovoljno je nabrojiti imena te družine koja osuđuje drugačije mišljenje. Dakle, pismo su potpisali, uz ostale, biskupi Vlado Košić, Mile Bogović, Valentin Pozaić, Ante Ivas, akademici Josip Pečarić, Dubravko Jelčić, Ivan Aralica i bivši sveučilišni profesori Zdravko Tomac i Zvonimir Šeparović, zatim Stjepan Razum i slični, među koje su ubacili i čuvenog „znanstvenika“ Marka Perkovića Thompsona koji je uвijek na koncertima i derncima „za dom spremn“. Pozivajući HAZU da štiti njihovo mišljenje, oni su upozorili kako su se o knjizi „Jasenovački logori – istraživanja“, koju je izdalo neko „Društvo za istraživanje trostrukog logora Jasenovac“, usudili nešto javno kazati dr. Tvrko Jakovina, dr. Hrvoje Klasić i Slavko Goldstein. A s tim se mišljenjem oni ne slažu i misle da ga treba onemogućiti, jer se zalažu za slobodu mišljenja. Napadnuti dr. Tvrko Jakovina je u Novom listu zapitao „slažu li se potpisnici s tezom koju promovira navedeno ‘Društvo’ da je u Jasenovcu ubijeno 15 ljudi i je li to normalna pozicija?“. I tako se eto biskupi, akademici, uz pomoć doktora, bore za to da samo oni smiju slobodno davati izjave i istraživati, a da drugi trebaju „demokratski“ šutjeti ili se s njima slagati. Bez obzira koliko oni slagali javnost. Ne znamo jesu li, kad su pisali pismo, stajali na nogama. Ako jesu, onda su noge vjerojatno bile kratke. Jer u narodu se kaže – u laži su kratke noge.

Ima još jedna zanimljiva peticija u kojoj su sudjelovali i neki od ovih potpisnika, a traži uvođenje pozdrava „Za dom spremni“ u službenu uporabu u Oružanim snagama RH. Potpisnici zahtijevaju od predsjednice Republike Kolinde Grabar-Kitarović i predsjednika HDZ-a Tomislava Karamarka da predlože izmjene Zakona o hrvatskoj vojsci, kako bi se pozdrav „Za dom spremni“ uveo „u službenu vojnu uporabu“.

Među potpisnicima, koji tvrde da

ih je oko 3.200, navode se opet sisački biskup Vlado Košić, pomoćni biskup zagrebački Valentin Pozaić, akademik Josip Pečarić, zatim Zvonimir Šeparović, don Andelko Kaćunko, Velimir Bujanec, nogometni Josip Šimunić i drugi njima „za dom“ slični.

Da je malo više pameti, mogli su poentirati i u Europi. Pa pisati Angeli Merkel i zatražiti da se za vojsku u Njemačkoj uvede pozdrav „Sieg Heil“, adekvatan „hrvatskom“ - Za dom spremni. Tako bi Europa saznala o „demokratskim“ inicijativama raznih biskupa i akademika koji imaju posla i s doktorima i s bolešću zvanoj fašizam. Potpisnici peticije, podcenjujući pamet, tvrde da je taj službeni fašistički i nacistički pozdrav ustaškog pokreta „Za dom spremni“, zapravo „starohrvatski pozdrav“.

U Slobodnoj Dalmaciji je, doduše neuobičajeno, ali čak i Josip Jović stao na stranu Razuma. Čudno, ali riječ je o „dr. Stjepanu Razumu, doktoru crkvene povijesti, voditelju Nadbiskupskog arhiva u Zagrebu“ i predsjedniku spomenutog „Društva za istraživanje trostrukog logora Jasenovac“. Tako ga Jović titulira, a riječ je o jednom od pretходno spomenutih potpisnika. Razum se samo tako preziva, što ne znači da sve s njegove strane mora biti razumno. Ali, Jović se ne preziva Razum, ali se služi s tim, bez obzira što osobno nema nikakve veze s Razumom. No, pokušava sve „urazumiti“ i potvrditi kako je eto Stjepan jedini koji zna pravu „istinu“ o Jasenovcu.

No, vratimo se mi i nekim drugim, nerazumljivim stvarima. Približava se predizborna kampanja pa se štošta počelo i događati u tim pripremama. Tako je gradonačelnica Knina i šefica kampanje HDZ-a Josipa Rimac, zajedno sa svoja dva dogradonačelnika, kraj Livna, u susjednoj BiH, imala prometnu nesreću. Idući iz Viteza imali su kontakt s krdom konja.

Tom prigodom Rimacka je izjavila: Ne poznajem to područje, ali bilo je to negdje u okolini Livna kad smo automobilom naletjeli na krd divljih konja. Vozač je čitav dan pio, kazala je Rimac, ali „samo kavu i vodu, nije brzo vozio, ali bio je mrak i konji su skočili pred nas“. Hvala Gospu da smo svi živi i zdravi – kazala je Rimac za „24 sata“.

Nije spominjala od koliko konjskih

snaga je bio njihov auto, a koliko konja se s njima suočilo. Međutim, objavljeno je, da jedan konj u sudaru s grupom HDZ-ovaca nije preživio.

Eto kad se traže birači po drugim zemljama pred izbore, nailazi se i na konje. Ipak, postavlja se logično pitanje je su li oni naletjeli na konje ili konji na njih? Kada bi to završilo na sudu, možda bi se moglo utvrditi tko je kriv. No, moglo bi se dogoditi da konji svakako budu krivi, bez obzira koja je strana u pitanju. Ali kakve sveze konji imaju s izborima. Jedino je poznato u povijesti kako je rimski car Kaligula proglašio vlastitog konja senatorom i doveo ga u parlament. Ali tu dužnost nije dodijelio za krd konja, jer bi sigurno bilo previše.

No, kad smo već kod konja, ajmo malo i do magaraca. U Tribunjtu je i ove godine održana utrka magaraca. Na tom magarećem spektaklu pobednik je mladi 16-godišnji Roko Popov na tovaru Štefu. Svi tovari su trčali, s tovarom na leđima. A tovari na leđima su bili jahači. Na trkalištu je gost bio i gradonačelnik Zagreba Milan Bandić. Svidjela mu se predstava pa je obećao da će se i na Trgu bana Jelačića održati trke magaraca. Tko pobijedi vjerojatno će biti proglašen i prvim magarcem Zagreba, iako se mnogi s tim možda neće složiti, jer je konkurenca i mimo trke jako velika.

U Španjolskoj je sve donedavno postojalo selo koje se zvalo „Ubij Židove“. Vjeruje se da je ime „Ubij Židove“ prvi put spomenuto 1627. godine, te da potječe iz doba španjolske crkvene inkvizicije koja je poticala snažan antisemitizam. Maleni španjolski gradić pet stoljeća u imenu ima frazu ‘Ubij Židove’, koju su konačno odlučili promijeniti i sad su ga nazvali - ‘Brdo Židova’. Na prijedlog načelnika, stanovnici mjesta (koje ukupno broji 56 ljudi) glasali su prije godinu dana o promjeni imena Castrillo Matajudíos, a sada je promjena i definirana.

Kod nas nema tako neprimjerenih imena mjesta, jedino ima masovnih povika na nekim sportskim i drugim derncima, npr. „Ubij Srbina“. No, još nema ni tobožnje akademske inicijative o pozitivnoj strani te pojave, vjerojatno zato što se čeka sudbina njihovih drugih sadašnjih mudrih pisama i peticija.

Piše: prof. Ljubo Lalić

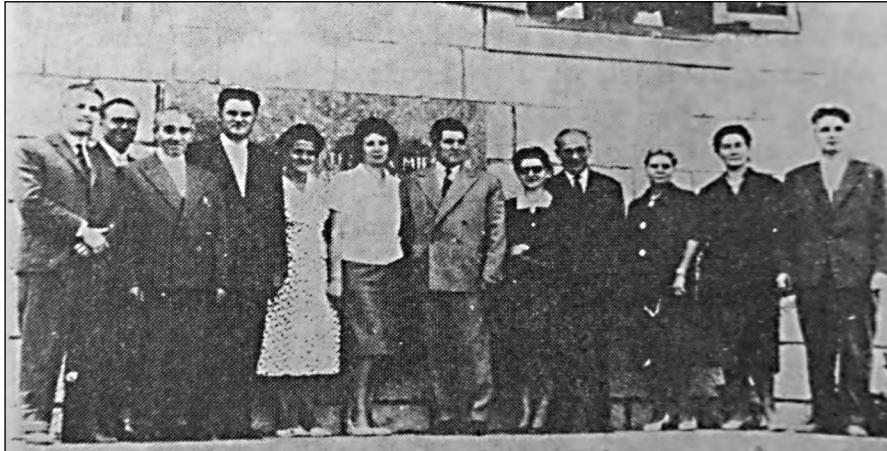
UZ 75. OBLJETNICU PRVE POLITIČKE ŠKOLE

♦Jesen sumorna. Godina 1940. Europa u crnu scenariju, bačena na koljena. Ravno dakle pred 7,5 desetljeća, i u našoj Makarskoj, gradu pod Biokovom, se nešto sudbonosno spremja: u vili "Ireni" radi PRVA POLITIČKA ŠKOLA

Pod konspirativnim imenom ing. Slavka Babića, ilegalno je u strogoj diskreciji organizirala "turist-bečki industrijalac" – **Tito**. Povjerenje u komunistu Toniju Andrijaševića - "Frzelina" i de facto ljevičare makarskog Turističkog ureda Branka Marjanovića i Antu Rafanelia - "Baju", Tito je unajmio "Irenu" na osam rta Sv.Petra.

- E, drugovi, Toni je bio jako dobar čovjek i komunist..." – reče uz ostalo o tome Tito u Splitu 1978. kako je sve to bilo one olovne, 1940., i nastavi: - Došao sam u Makarsku na dogovorenou mjesto i čekao vezu. Preda mnom se pojavi veoma zgodan, korputantan čovjek. Nakon što smo se upoznali, kazao sam da trebamo ostati u Makarskoj više dana, po specijalnom zadatku Partije i da mi je potrebna stroga konspiracija. Toni mi je odgovorio: „Ništa ne brinite! Bio sam u sve posve siguran, Policiji ni traga. Kontaktirao sam sa Tonijem i spomenutom dvojicom u Uredu..."

Škola je inače radila oko mjesec dana, negde između **5. rujna i 1. listopada**, neposredno pred Petu zemaljsku konferenciju. S predavačima, polaznicima i pomoćnim osobljem, Škola je imala ukupno 27 ljudi. To su: Krsto Popivoda, Pavle Pap - "Šilja" (predavači-voditelji), potom Milutin Baltić, Andrija Božanić, Niko Glavina (Makaranin), Valent Kor-

Sudionici škole - fotografija iz 1980.

par, Rudolf Kroflin, Ivo Lovreković, Ružica Markotić (Makarka), Jovica Marković, Miloš Matijević, Paško Mijan, Mara Naceva, Olga Paparela, Ivo Senjanović, Viktor Stopar, Mirko Tomić, Vida Tomšić, Joža Turković i Milan Uzelac (polaznici), te Vesela Ivančić, Fedora Njegovan i Mara Radonjić (kuhinja), te Toni Andrijašević, Branko Marjanović i Ivo Rafaneli - "Baja" (prijam i veza).

Uz to što je bila pravi rasadnik kadrovima u usponu do vrha političke karijere, Škola je dala 10 delegata Petoj zemaljskoj konferenciji (Dubrava, listopad 1940.), a pod oreolom tada časne petokrake i stje-

gom Partije, čak 9 heroja. Bio je to ustvari „ab ovo“ Brezovice, Mosora i Biokova, Sutjeske, Slobode i Lijepe naše.

Zahvaljujući samo ljevičarskoj ideji tadašnje Makarske i karizmi Tonija Andrijaševića, Titov je pokret apsolutno uspio, jer školski kôd nitko nikad nije "provalio". Kako je Škola i nacionalni spomenik kulture "A"-kategorije, na nju bi trebalo vratiti i spomen-ploču, skinutu za Domovinskog rata.

A toga bi se čina s pijatetom, zajedno trebali prisjetiti SDP-ov vrh, antifašisti i makarsko Gradsко vijeće davanjem lokalitetu imena: "Titovo šetalište"

IN MEMORIAM

MIRKO BIŠKUP 1921. – 2015.

Rođen je u Hrvatskom zagorju u seljačkoj obitelji. Nakon završene škole, opredjelio se za izučavanje trgovackog zanata, a kasnije se zaposlio na Državnoj željeznični. Kao unovačeni domobran, 1943. se priključuje NOP-u i ostaje u partizanskim jedinicama do kraja rata. U toku rata prošao je Bosnu, Kordun, Žumberak, Baniju, Liku. Na traženje poslodavca bio je demobiliziran i vraćen na posao te se nastanio u Ludbregu. Radio je u organizacijama Saveza sindikata, Saveza rezervnih vojnih starješina, Saveza udruženja boraca NOR-a. Više

desetljeća proveo je na odgovornim zadacima u spomenutim udrugama, a najduže se zadržao na funkciji tajnika UABA Ludbreg. Za svoj vrijedan rad, kako na radnom mjestu, tako i u društvu, drug Mirko dobio je i vrijedna priznanja. Njegov je doprinos za Ludbreg nemjerljiv

DRAGUTIN MRKOĆI 1925.-2015.

Rođen u Poznanovcu, gdje je završio i pučku školu. Od 1940. godine aktivan je član SKOJ-a, a od 1941. sudionik akcija što ih je u njegovom kraju provodila Partija na planu pripreme

ustanka. Krajem 1942. godine odlazi u Kalnički partizanski odred. Oslobođenje je dočekao „ušavši“ s jedinicama 10. korpusa zagrebačkog u Zagreb. Nakon rata službovao je u nekoliko garnizona bivše JNA. Umoravljen je u činu pukovnika 1980. godine. Nositelj je više ratnih i mirnodopskih odlikovanja, pohvala i priznanja.

Aktivno je djelovao u zagrebačkoj ZUABA, posebno kao član Odbora za njegovanje tradicija 10. korpusa zagrebačkog i Sekcije boraca 32. divizije. Autor je knjige „Moje selo partizansko“, te koautor monografija „Kalnički partizanski odred“ i „Kronologija NOB naroda Hrvatske“.

Komemoracija u Uštici za Rome

• Komemoracijom na romskom groblju u Uštici, gdje leže posmrtni ostaci 16.173 Roma ubijenih u ustaškom logoru Jasenovac, u nedjelju 2. kolovoza je, četvrtu godinu zaredom, obilježen Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve Porajmos

Vijenac su položile brojne delegacije - ravnateljica Spomen-područja Jasenovac Nataša Jovičić, kao izaslanica Predsjednice Republike, izaslanstva Sabora i Vlade, lokalnih vlasti i romskih udruga.

Komemoraciju je otvorio saborski zastupnik i predsjednik organizacijskog odbora Porajmosa **Veljko Kajtazi** i podsjetio na stradanje Roma u Drugom svjetskom ratu, a posebno u ustaškom logoru Jasenovac. "Ovaj dan mora biti dan jedinstva romske zajednice u Hrvatskoj, prilika da se ujedinimo, da brinemo jedni za druge i da se obrazujemo", poručio je među ostalim Kajtazi.

Pred više stotina okupljenih sudičnika Komemoracije govorili su **Željko Jovanović** iz zaklade Otvoreno društvo Budimpešta - ured romskih inicijativa, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske **Aleksandar Tolnauer**, koji je, među ostalim, rekao kako danas ima revizionističkih tendencija kad je riječ o zbivanjima za vrijeme Drugoga svjetskog rata i zločinima u Jasenovcu. "Kao članica EU ne smijemo dozvoliti negiranje zločina i izjednačavanje krvnika i žrtve, a ovakva sjećanja most su koji nas povezuje u dobru i oprostu," poručio je.

Milan Bandić, gradonačelnik Zagreba, Grada koji je financirao uređenje romskog groblja u Uštici, rekao je: "Grad Zagreb živi multikulturalnost i u njemu se ne dijelimo. Zagreb nisu kul-

Na komemoraciji u Uštici na kojoj je obilježen Međunarodni dan sjećanja na romske žrtve Porajmos, sudjelovale su brojne delegacije

turne institucije i ustanove, nisu zgrade, Grad čine ljudi koji u njemu žive" kazao je Bandić.

Na značaj antifašističke borbe ukazao je predsjednik Saveza antifašističkih boraca RH **Franjo Habulin** i odao počast žrtvama u logoru Jasenovac, među kojima je bio i veliki broj Roma, a važnost antifašizma istaknuo je u svom obraćanju i izaslanik predsjednika Hrvatskoga sabora **Josipa Leke**, zastupnik **Zdravko Ronko**.

"Antifašizam je europskim narodima donio mir, slobodu, jednakost, ravnopravnost i multikulturu. Stoga u ime svih žrtava čuvajmo antifašističke ideale i na njima gradimo našu budućnost!" poručio je Ronko.

Romsko groblje u Uštici je, rekao je ministar kulture **Berislav Šipuš**, "mjesto sjećanja, ali i mjesto zavjeta."

Među 16.173 Roma ubijenih u Jasenovcu, bilo je 5.608 djece.

G.A.

Groblje u Uštici u kojem leže posmrtni ostaci 16.173 Roma ubijenih u ustaškom logoru Jasenovac

Vijenac je na romskom groblju položila i delegacija Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske

Spomenik palim borcima NOR-a i žrtvama fašizma na Pelješcu, autora Ivana Mitrovića i Zlatka Jerića (1983.)